

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 63 · 23. mars
Sesjonen 2022–2023

Møte torsdag den 23. mars 2023 kl. 10

President: Svein Harberg

Dagsorden (nr. 63):

1. Innstilling fra finanskomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 215/2021 av 9. juli 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2019/2115 (Innst. 227 S (2022–2023), jf. Prop. 36 LS (2022–2023))
2. Innstilling fra finanskomiteen om Endringer i verdipapirhandelloven mv. (samleproposisjon) (Innst. 226 L (2022–2023), jf. Prop. 36 LS (2022–2023))
3. Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marie Sneve Martinussen, Bjørnar Moxnes og Seher Aydar om å begrense skjult eierskap og sikre økt åpenhet om skatt og økonomiske forskjeller (Innst. 228 S (2022–2023), jf. Dokument 8:60 S (2022–2023))
4. Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Andreas Limi og Silje Hjemdal om dispensasjon fra toll- og avgiftsregelverk mv. som hindrer donasjon av mat til veldedige formål (Innst. 220 S (2022–2023), jf. Dokument 8:116 S (2022–2023))
5. Debatt om utenriksministerens utenrikspolitiske redegjørelse (Redegjørelsen holdt i Stortingets møte 21. mars 2023)
6. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Årsrapporter fra Stortingets faste delegasjoner til internasjonale parlamentariske forsamlinger for 2022 (Innst. 221 S (2022–2023), jf. Dokument 13 (2022–2023))
7. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Morten Stordalen, Bård Hoksrud og Dagfinn Henrik Olsen om å oppheve kravet om førerkort i klasse B96 og BE for kjøring av tilhenger opp til 3 500 kg på klasse B-førerkort (Innst. 212 S (2022–2023), jf. Dokument 8:44 S (2022–2023))
8. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Morten Stordalen og Bård Hoksrud om å gjennomføre Stortingets vedtak 960 av 20. mai 2021 om å myke opp adgangen

til medisinsk begrunnet dispensasjon etter førerkortregelverket

(Innst. 213 S (2022–2023), jf. Dokument 8:46 S (2022–2023))

9. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Andreas Sjalg Unneland, Cato Brunvand Ellingsen og Mona Fagerås om å standardisere forenklet forelegg for overtredelse av vegtrafikk- og småbåtloven slik at det bøtelegges etter siktedes inntekt (Innst. 214 S (2022–2023), jf. Dokument 8:47 S (2022–2023))
10. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lan Marie Nguyen Berg og Kathy Lie om å endre regelverket for parkeringstillatelse for forflytningshemmede (Innst. 215 S (2022–2023), jf. Dokument 8:67 S (2022–2023))
11. Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingvild Wettrhus Thorsvik, Guri Melby og Alfred Jens Bjørlo om forbud mot innførsel og omsetning av pels i næringsøyemed (Innst. 205 S (2022–2023), jf. Dokument 8:35 S (2022–2023))
12. Referat

Presidenten [10:00:26]: Presidenten i den tyske Forbundsdagen, Bärbel Bas, er på besøk i Norge. Hun har allerede besøkt Svalbard i tre dager sammen med stortingspresidenten.

Hun og hennes delegasjon er til stede på galleriet. Vi ønsker henne velkommen til Stortinget og håper hun vil få et godt opphold her i Norge. Jeg håper og ønsker at besøket vil medvirke til et enda tettere samarbeid mellom Norge og Tyskland og mellom våre to parlamenter.

(Applaus i salen).

Presidenten [10:01:07]: Representanten Sofie Marhaug vil framsette et representantforslag.

Sofie Marhaug (R) [10:01:21]: På vegne av stortingsrepresentantene Geir Jørgensen, Bjørnar Moxnes, Mímir Kristjánsson og meg selv vil jeg framsette et representantforslag om å ikke fornye utenlandskabler.

Presidenten [10:01:33]: Representanten Morten Stordalen vil framsette to representantforslag.

Morten Stordalen (FrP) [10:01:51]: På vegne av representantene Frank Edvard Sve, Hans Andreas Limi, Marius Arion Nilsen og meg selv ønsker jeg å framsette

et representantforslag om å delegere myndighet til å utføre ADR-kontroll av kjøretøy til godkjente verksteder. Sist, men ikke minst: På vegne av representantene Frank Edvard Sve, Bård Hoksrud, Erlend Wiborg, Himanshu Gulati og meg selv ønsker jeg å framsette et representantforslag om å videreføre Flytoget som selvstendig transportselskap.

Presidenten [10:02:16]: Representanten Mona Fagerås vil framsette et representantforslag.

Mona Fagerås (SV) [10:02:32]: På vegne av stortingsrepresentanten Lars Haltbrekken og meg selv vil jeg framsette et representantforslag om å nedskalere miljøfiendtlige motorveier.

Presidenten [10:02:44]: Representanten Bjørnar Moxnes vil framsette et representantforslag. – Presidenten kan ikke se at han er i salen.

Representanten Grete Wold vil framsette et representantforslag.

Grete Wold (SV) [10:03:08]: På vegne av representantene Kari Elisabeth Kaski, Birgit Oline Kjerstad, Lars Haltbrekken og meg selv vil jeg framsette et representantforslag om styrket satsing på vann og avløp.

Presidenten [10:03:19]: Representanten Andreas Sjalg Unneland vil framsette et representantforslag.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [10:03:32]: På vegne av representantene Grete Wold, Freddy André Øvstegård og meg selv vil jeg framsette et representantforslag om å utvikle og styrke meddommertjenesten.

Presidenten [10:03:43]: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag om nødvendig fortsetter utover kl. 16.

Sakene nr. 1 og 2 vil bli behandlet under ett.

Sak nr. 1 [10:04:04]

Innstilling fra finanskomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 215/2021 av 9. juli 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2019/2115 (Innst. 227 Sak nr. S (2022–2023), jf. Prop. 36 LS (2022–2023))

Sak nr. 2 [10:04:29]

Innstilling fra finanskomiteen om Endringer i verdipapirhandelloven mv. (samleproposisjon) (Innst. 226 L (2022–2023), jf. Prop. 36 LS (2022–2023))

Mahmoud Farahmand (H) [10:04:59] (ordfører for sakene): Ikke for å ta opp altfor mye tid i dag – det er en lang dag foran oss – men jeg skal bare redegjøre kort for saken.

Saken omhandler samtykke til innføring av EØS-komiteens SMB-vekstmarkedsforordning og tilhørende tilpassing i norsk lovverk. Hovedhensikten med SMB-forordningen er å gjøre det enklere for SMB-er å sikre og hente inn finansiering.

Det er foreslått en del lettelsener og forenklinger i forbindelse med innføringen av forordningen, bl.a. innsidelister og innsideinformasjon samt prospekter ved overgang til vekstmarkedet til regulerte markeder. Et mindretall i komiteen har i merknads form uttrykt bekymring for disse lettelsene.

I den sammenheng må jeg påpeke at Finanstilsynet og Norges Bank har vært aktive i denne saken. De har brukt høringsmuligheten godt og har bedt om innføring av en del sikkerhetsventiler for å forebygge eventuelle uheldige konsekvenser av disse forenklingene.

Avslutningsvis må jeg si at denne saken kan virke som en noe kjedelig og nokså teknisk sak, den lange tittelen kan jo være et tegn på det, men den er av stor betydning for norske SMB-er med ambisjoner om vekst og for deres konkurransemulighet i et internasjonalt marked. I Norge er vi relativt sett nokså gode på å starte opp bedrifter, men har noe større utfordringer med å skalere disse til større og mer robuste selskaper. Dermed er denne forordningen viktig for norsk næringsliv og norske små og mellomstore bedrifter.

Presidenten [10:06:19]: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 1 og 2.

Sak nr. 3 [10:06:26]

Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marie Sneve Martinussen, Bjørnar Moxnes og Seher Aydar om å begrense skjult eierskap og sikre økt åpenhet om skatt og økonomiske forskjeller (Innst. 228 S (2022–2023), jf. Dokument 8:60 S (2022–2023))

Presidenten [10:06:48]: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Heidi Nordby Lunde (H) [10:07:20] (ordfører for saken): Denne saken handler om å begrense skjult eierskap og sikre økt åpenhet om skatt og økonomiske forskjeller. Selv om det er uenighet om tiltak og virkemidler i komiteen, står vi samlet om at finansiell åpenhet er et viktig virkemiddel for å motvirke kapitalflukt, skatteunndragelse og aggressiv skatteplanlegging. Vi mener også at dette er en forutsetning for å opprettholde legitimitet og oppslutning om en markedsøkonomi og et skattesystem som bidrar til mer verdiskaping og velferd til alle.

Hemmelighold av finansiell informasjon legger til rette for ulovlige pengestrømmer, undergraver skattegrunnlagene og bidrar til å gjøre korrupsjon, hvitvasking og terrorfinansiering mulig. Ønsket om å kartlegge reelle eiere ble reaktualisert etter Russlands brutale invasjon av Ukraina – for å få oversikt over russiske eiere og innflytelse.

I tillegg er det viktig å ha kunnskap om de sosioøkonomiske sammenhengene og se virkningene av skattesystemet i samfunnet for å sikre et godt skattesystem som bidrar til den fordelingen vi ønsker. Når det er sagt, balanseres disse hensynene også mot andre hensyn, og det skal jeg komme tilbake til.

Åpenhet og transparens er vel så viktig når det gjelder kjennskap til reelle rettighetshavere, som et tiltak for å motvirke hvitvasking, terrorfinansiering og annen kriminalitet. Registeret over reelle rettighetshavere er et viktig bidrag til dette.

Det opprinnelige forslaget tok for seg åpnere og mer detaljerte skattelister, endring av forskrift om register over reelle rettighetshavere og økte bevilgninger til relevante instanser i revidert nasjonalbudsjett. Hvis jeg har tolket komiteen rett, og det tror jeg, er det ikke flertall for noen av disse forslagene nå, men det er varslet at i hvert fall regjeringspartiene skal komme tilbake til disse sakene. Når det gjelder budsjettsaker, kommer Høyre alltid tilbake til det under budsjettbehandlingen.

Informasjon om inntekts- og skatteforhold er viktig for den kritiske debatten om skattemessige forhold og fordeling i samfunnet, men hensynene som taler for full offentlighet rundt skattelister, er balansert mot andre samfunnsmessige interesser, som personvern og enkeltpersoners sikkerhet. Som statsråden skriver i sitt svarbrev til komiteen:

«Formålet med skattelister er å vise resultatet av skattefastsettingen.»

Det vi som samfunn må være opptatt av, er om skattesystemet fungerer etter hensikten og med de fordelings effektene vi ønsker. Søk i åpne skattelister viser ikke dette. Jeg synes også det er interessant at i en undersøkelse fra Skattebetalerforeningen var det særlig de med minst inntekt som ikke ønsket innsyn i skattelistene.

ne. Hva den enkelte har i inntekt, oppleves som et personlig anliggende.

Selv om det er en styrke for demokratiet og offentlig debatt med åpne skattelister, er også hensynet til personvern og vern av den private sfære en like stor forutsetning for et demokrati. Retten til vern av personlige opplysninger er også omfattet av Den europeiske menneskerettskonvensjon, som skal gå foran annen lovgivning.

Når det gjelder registeret over reelle rettighetshavere, skal jeg innrømme at jeg synes det er komplisert. Vi er avhengig av transparens og åpenhet for å sikre viktige samfunnsinteresser, men også her er innretning viktig for at vi faktisk oppnår det vi ønsker – informasjon om reelle rettighetshavere.

I dag er terskelverdien for angivelse av eierandeler og stemmerettigheter satt ved 25 pst., noe som følger av internasjonale standarder og hvitvaskingsloven. Man kan sikkert alltid diskutere terskler, men senkes denne for lavt, står vi i fare for at et slikt register mister sin verdi, fordi det vil inneholde navn på mange som ikke nødvendigvis har kontroll gjennom eierandeler eller stemmerettigheter. Dermed er de ikke omfattet av bankenes plikt til å sjekke registeret mot kundene. Å senke terskelen kan med andre ord gjøre registeret mindre nyttig, noe som er mot det vi egentlig ønsker å oppnå.

EU-domstolen underkjente nylig en direktivbestemmelse som stiller krav om at opplysninger i register over reelle rettighetshavere skal gjøres tilgjengelig for allmennheten uten nærmere vilkår. Det norske registeret over reelle rettighetshavere er i stor grad forutsatt å være et åpent register. Vi har merket oss at Finansdepartementet nå vurderer dommens konsekvenser for Norge, så jeg antar at finansministeren vil få på plass de nødvendige avklaringer, slik at dette registeret kan tas i bruk så snart som mulig.

Benjamin Jakobsen (A) [10:11:49]: En av de store suksessfaktorene ved Norge er at vi er et samfunn med høy tillit og små forskjeller, et samfunn som er stolt av å være åpent og transparent. I 2014 valgte den daværende Solberg-regjeringen å bryte med de viktige norske prinsippene om åpenhet og tillit ved å fjerne mulighet for privatpersoner til å kunne søke anonymt i skattelister. I 2012 ble det gjennomført 16,5 millioner søk i skattelister. I 2021 var tallet nede i 1,6 millioner. Dette viser at det tydelig er blitt mindre åpenhet rundt skattelister med høyresidens politikk.

Jeg er glad for at et flertall i komiteen går inn for å endre dette. Med vår merknad sender vi et tydelig signal til regjeringen om at vi skal ha mer åpenhet om skattelister, og vi har også en forventning om at regjeringen følger dette opp.

La meg bare understreke at åpenhet alltid har vært normen i det norske samfunnet, og det er de som ønsker mindre åpenhet, som må ha bevisbyrden. I debatten om åpenhet har vi hørt begreper som snoking og mobbing. Jeg tillater meg å spekulere i om motstanden mot åpenhet har et alternativt motiv, at man snarere er skeptisk til at vanlige folk skal kunne se de med penger og makt i samfunnet i kortene.

Vi kommer ikke bort fra at penger betyr makt i vårt samfunn. Da må det også være åpenhet rundt dette. For oss i Arbeiderpartiet handler det ikke om å ta noen, eller at folk skal få lov til å snoke. Tvert imot handler det om åpenhet og tillit, som er avgjørende for vårt demokrati. Vi tror at større åpenhet rundt skattelistedene er positivt og bra for demokratiet vårt. Det er viktig at velgerne, som bestemmer i demokratiet, har tilgang på denne informasjonen, slik at de kan danne seg et bilde av ulikhetene i samfunnet og hvordan skattebyrden fordeles.

I et tillitssamfunn som Norge skal åpenhet være en selvfølge, men samtidig er det viktig at vi balanserer dette hensynet mot personvern. Etter at EU-regelverket GDPR ble tatt inn i personvernloven i 2018, har balansen mellom åpenhet og personvern blitt mer krevende. Dette har også finansministeren påpekt. Det er bakgrunnen for at vi i Arbeiderpartiet ikke uten videre støtter det opprinnelige forslaget, men at vi heller påpeker hvor viktig det er at man nå gjennomgår det gjeldende regelverket med mål om å sikre mest mulig åpenhet rundt skattelistedene ved at privatpersoner kan foreta anonyme søk, og at personvern hensynet blir ivarettatt.

Selv om det er skattelistedene som har fått mest oppmerksomhet, tar representantforslaget også opp et annet viktig tema, nemlig register for reelle rettighetshavere. Med et slikt register vil offentligheten kunne vite hvem som faktisk står bak selskaper. I noen tilfeller er det rene spindelvev av selskapsstrukturer som har oppstått, og som er nærmest ugjennomtrengelige for offentlighetens lys. Derfor har så å si alle land i Europa etablert slike registre. Det haster nå at vi også i Norge får dette på plass.

Bergen Engines-saken er et eksempel som viser hvor viktig det er at vi har informasjon om hvem som har kontroll over selskaper vi gjør forretninger med. Det er avgjørende for å sikre at skattebetalernes penger ikke bidrar til økonomisk kriminalitet eller bidrar til finansiering av terror, og at strategisk viktig informasjon og teknologi ikke kommer på avveier. Men det er også en verdi i seg selv for et samfunn tuftet på likhet og tillit til hverandre at vi vet hvem som eier hva.

Åpenhet er som kjent et premiss og et kjennetegn ved et godt demokrati. Derfor er det bra at et flertall i komiteen er tydelig på at vi ønsker å få på plass et ambisiøst register over reelle rettighetshavere, der regjeringen

vurderer lavere terskelverdi enn 25 pst., og som også inkluderer børsnoterte selskaper. Selv om den nylige dommen fra EU-domstolen kan medføre strengere krav til hvor tilgjengelig et slikt register kan være for privatpersoner, er det Arbeiderpartiets tydelige mål at dette registeret skal være så åpent som mulig. Vi mener at alle i Norge har rett til å vite hvem som i realiteten kontrollerer norske selskaper og andre juridiske enheter. I Hurdalsplattformen slår vi fast at åpenhet rundt eierskap er et viktig prinsipp, og jeg er glad for at et flertall i komiteen står bak denne merknaden, som vil ta oss ett skritt nærmere et slikt register.

Kjerstin Wøyen Funderud (Sp) [10:16:44]: Senterpartiet er opptatt av åpenhet i samfunnet og har over lang tid vært opptatt av å sikre åpenhet også rundt skattelistedene. Åpenhet er bra for samfunnet vårt, og mulighet for innsyn i økonomisk informasjon opprettholder legitimiteten og oppslutningen om skattesystemet, som igjen bidrar til høy verdiskaping og velferd for alle. Jeg vil derfor gi ros til Rødt for å reise denne viktige debatten om å begrense skjult eierskap og sikre økt åpenhet om skatt og økonomiske forskjeller.

Jeg registrerer at dette forslaget, i likhet med tidligere forslag om å sikre innsyn i skattelistedene, møter motbør fra noen grupper som kaller mediens skattesaker for grafesaker. Det begynner å bli en del år siden 2014, da Solberg-regjeringen fjernet muligheten til anonyme søk i skattelistedene, men denne endringen gjorde da ikke slutt på saker av typen «Hvem er rikest på Stortinget?», «Hva tjener influenserne?» eller «Hvem tjener mest i ditt årskull?». Jeg sjekket i lokalavisen min, Moss Avis, i dag, og bare ved å skrolle meg nedover siden, uten å klikke, fikk jeg raskt tilbud om å se hvem som tjente mest i Våler i 2021 – en gladsak fra 7. desember i fjor, som fortsatt ligger høyt i avisens nyhetshierarki, over tre måneder senere.

Det er uansett ikke for å få flere sånne saker vi i Senterpartiet er positive til å sikre mer åpenhet om skattelistedene. Informasjon om inntekts- og skatteforhold er viktig for den kritiske debatten om både skattemessige forhold og fordeling i samfunnet. Åpenhet om og tilgang til informasjon om inntekt, formue og skatt er med på å styrke tilliten til skattesystemet. Erfaringene viser også at åpenhet rundt skattelistedene virker forebyggende mot svart arbeid, skatteunndragelser, korrupsjon og annen økonomisk kriminalitet.

Så er det selvsagt sånn at økt åpenhet rundt skattelistedene må balanseres mot hensynet til personvern og enkeltpersoners sikkerhet. Jeg har forståelse for at de innstramminger som har vært på personvernområdet de siste årene, gjør at avveiningen mellom hensynet til åpenhet om informasjon fra skattelistedene og hensynet

til personvern er mer krevende nå enn den var i 2014, da Senterpartiet stemte imot fjerningen av muligheten til anonyme søk i skattelister.

Vi konkluderer derfor ikke i dag med hva som er riktig løsning, men vi gir et tydelig signal til regjeringen om at de raskt må se på hvilke muligheter som finnes for å sikre mest mulig åpenhet rundt skattelister, samtidig som personvern hensyn og sikkerhet blir ivaretatt.

Den andre viktige delen av denne saken gjelder register over reelle rettighetshavere. Som saksordføreren også påpekte i sitt innlegg, har utfordringer knyttet til oppfølgingen av de vedtatte sanksjonene mot Russland og uklarhet om hvem som egentlig eier de norske vindkraftparkene, aktualisert behovet for et eierskapsregister som viser hvilke fysiske personer som til syvende og sist står bak og kontrollerer ulike selskapstyper og juridiske strukturer.

Vi har i innstillingen valgt å vise til behandlingen av denne saken i 2018, da en enstemmig finanskomité ba departementet vurdere en lavere terskelverdi samt å inkludere børsnoterte selskap i registeret over reelle rettighetshavere. For når vi i denne innstillingen har valgt å peke på våre tidligere merknader, er det for å bekrefte at vi fortsatt er av samme oppfatning. Vi ber regjeringen vurdere en lavere terskelverdi, inkludere børsnoterte selskap i registeret over reelle rettighetshavere og innføre verifiseringsmekanismer som gir tilstrekkelig trygghet for at informasjonen i registeret faktisk er sann.

Vi forstår at det er nødvendig med en nærmere utredning av EU-dommens betydning for det norske regelverket, og er glad for at finansministeren signaliserer at dette arbeidet har høy prioritet, og at departementet jobber for en raskest mulig utrulling av registeret.

Roy Steffensen (FrP) [10:20:40]: Når det gjelder register over reelle rettighetshavere og skjult eierskap, viser jeg til saksordføreren innlegg og stiller meg bak det. Jeg vil bruke mesteparten av tiden min på å snakke om åpne skattelister, som er det som har preget den offentlige debatten i denne saken.

Inntekt og formue mener vi i Fremskrittspartiet er en privatsak mellom deg og skatteetaten. Vi fikk fjernet muligheten for anonyme skattesøk i 2014, bl.a. etter råd fra Datatilsynet. Det snakkes her som om det er forferdelig at det er gått fra 16,5 millioner søk til ca. 1 million søk. Det synes vi i Fremskrittspartiet er kjempegedelig; vi synes det var en stor suksess, det vi fikk vedtatt. Det er et stort tilbakeskritt for den enkeltes personvern at det nå er et flertall i denne salen som jobber for igjen å få muligheten til å kunne drive med anonyme søk.

For mange var det en ubehagelig opplevelse å være lavtlønnet når naboer hadde fri anonym tilgang til tallene, og sånn risikere at familien ble hengt ut og barna ble

mobbet. Åpne skattesøk gjør ingenting annet enn å tilfredsstille en del menneskers behov for og ønske om å snoke i andre menneskers privatliv. Det bidrar ikke med noe annet nyttig enn å være et underholdningsprodukt. Det er ingen andre land som har dette. Hvis det hadde vært veldig nyttig, vil jeg tro flere land hadde hatt en ordning med anonyme søk i skattelister.

Representanten Benjamin Jakobsen snakker om at det er de partiene som fjernet muligheten for anonyme skattesøk, som har bevisbyrden. Vel, jeg vil si at det har fungert utmerket i ti år nå med at vi har fjernet den muligheten. Jeg lurer på hva som nå gjør at dette må komme tilbake. Er det sånn at folk betaler mindre skatt? Er dette noe som er sterkt ønsket av Økokrim eller skatteetaten? Jeg har ikke registrert det, men jeg har registrert at Arbeiderpartiet dessverre nå går i spissen for igjen å gjøre lavtløntes inntekt til et underholdningsprodukt. Vi skal altså atter en gang få oppleve at skattelister blir gjenstand for tabloid moro og underholdning, og at det blir en arena for snoking og misunnelse, og det synes vi i Fremskrittspartiet er veldig beklagelig.

Så blir det spennende å se om det faktisk blir en endring. Rødt har fremmet flere konkrete forslag. Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV var ute i NTB og solgte et gjennomslag om at de nå støttet intensjonen til Rødt, og at de støttet forslagene. Det viser seg imidlertid av det som ligger i sakspapirene, at ingen forslag får flertall i dag, men det blir sagt fra talerstolen og det blir skrevet i merknader at man ønsker å endre dette. Det er på tross av hva finansministeren har skrevet. Finansministerens klare anbefaling er at han ikke vil anbefale at det gjøres endringer, fordi han tror det vil bli vanskeligere med anonyme søk sett opp mot personopplysningsloven fra 2018, og at avveiningen av hensynet til personvernet er mer utfordrende i dag enn det det var i 2014.

Til slutt: Vi trenger ikke at naboer vet hva alle i blokken tjener, for at vi skal få en god debatt om skatt. Vi har allerede i dag tilgang til statistikk hos SSB og hos Finansdepartementet. Det finnes også levekårsundersøkelser i alle kommuner som sørger for at vi får de statistikkene vi trenger for å få gode skattedebatter, uten at vi igjen er nødt til å gjøre folks privatliv til et underholdningsprodukt.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [10:25:34]: Hvis vi ser på litt tall aller først, kan vi konkludere med at det mellom 2014 og 2020 har vært en økning på 78 pst. i antall konserner i Norge med tilhørighet til et skatteparadis. 8 pst. av verdens formue er plassert utenfor myndighetenes kontroll, og 10 pst. av verdens BNP er i skatteparadiser.

I Norge som i andre land har debatten om finansiell åpenhet og transparens blitt aktualisert av Russlands krigføring i Ukraina og dertil hørende sanksjoner. Vi vet

at fordi vi ikke har den fulle oversikten over reelle eiere, både når det gjelder selskaper som opererer i Norge og infrastruktur, er det en høyst reell fare for at det er russiske oligarker som på den måten kan snike seg unna sanksjonsregimet, også i Norge.

Finansiell åpenhet og bredt innsyn skaper økt åpenhet rundt uheldige bindinger, både med tanke på russiske oligarker og lokalsamfunn der det kan være tilløp til korrupsjon. Det skaper åpenhet om mulige konkursryttere og arbeidslivskriminalitet. Sivilsamfunnets bidrag gjennom både organisasjoner og medier samt varslere og publikum er også avgjørende for et velfungerende samfunn med høy tillit. Mest mulig åpenhet beskytter rett og slett både det økonomiske systemet og demokratiet.

I realiteten har denne salen de siste ti årene gjort en lang rekke ulike vedtak for å få på plass økt åpenhet i det finansielle systemet. Mange av de vedtakene vil jeg si har vært både samstemte og ganske progressive, når man ser utviklingen internasjonalt. Dessverre har det under både den forrige regjeringen og dagens regjering skortet på gjennomføring og oppfølging av disse vedtakene. Nå haster det å få på plass et register over reelle rettighetshavere. Det er underlig at det har tatt så lang tid å få det på plass. Vi har gjort så mange vedtak i denne salen som slår fast at vi vil ha det, og hvordan det skal være.

Derfor er jeg glad for at et flertall i komiteen nå gjen- tar de vedtakene og de merknadene fra en samlet komité som man kom fram til i Innst. 143 L for 2018–2019, til loven om reelle rettighetshavere. Vi slår fast at vi ønsker at Norge skal være et foregangsland for finansiell åpenhet. Vi slår fast – fra de rød-grønne partienes side – at en terskelverdi på 25 pst. ikke er i samsvar med å være et foregangsland. Vi – en samlet komité – slår fast at registeret skal gjelde uavhengig av selskapsform og inkludere børsnoterte selskaper.

Ingingent av dette ble fulgt opp i den forskriften som den forrige regjeringen la opp til i 2021. Jeg forstår ærlig talt ikke hvorfor, for det var en samlet komité som var krystallklar.

I tillegg ligger det som en gjennomgangstone i hele den innstillingen at man ønsker mest mulig åpenhet, også for offentligheten – at det skal være et register som skal være offentlig tilgjengelig. Nå foreligger det en EU-dom som kan slå beina under det ønsket fra det norske storting, men det er andre land som har valgt å overse den EU-dommen og faktisk holde sine registre åpne. Jeg legger til grunn at en regjering utgått av Arbeiderpartiet og Senterpartiet ikke ser det som et prinsipp at man er nødt til å følge EU i dette spørsmålet.

Nå har vi fått på plass et flertall som igjen slår fast at tidligere komitémerknader knyttet til registeret for reelle rettighetshavere, både hva gjelder selskapsform og

terskelverdi, de gjelder. Så gjenstår det bare å få det registeret på plass, og jeg håper at finansministeren kan opplyse oss om når det kommer på plass.

Avslutningsvis om offentlig land-for-land-rapportering, som også har vært en føljetong her i mange år: Vi har flere klare vedtak, både i Stortinget og gjennom budsjettenighet mellom SV og regjeringen, som slår fast at vi må få på plass en forskrift om utvidet land-for-land-rapportering, der selskapene blir pliktig til å opplyse om regnskapsstørrelse for alle land, inkludert støtteland hvor skatt ikke betales. Også her er det pågående EU-prosesser. Jeg har lyst til å understreke at det ikke nødvendigvis er et mål eller et poeng å måtte vente på en gjennomføring av EUs vedtak her, for det følger ikke i tilstrekkelig grad opp Stortingets anmodningsvedtak. EU-regelverket har betydelige svakheter.

Jeg tar opp forslagene SV er med på.

Presidenten [10:30:44]: Representanten Kari Elisabeth Kaski har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:31:00]: Tusen takk til komiteen for veldig godt arbeid med forslaget. Da vi fremmet det, spesielt delen om skattelistedene, var det et tema som ikke hadde vært diskutert på Stortinget på nesten ti år. Derfor var det bra og viktig at de ulike partiene tok en diskusjon om hvordan standpunktet sto seg etter en lang periode der skattelistedene har vært lukket. Jeg er glad for det vi har fått flertall for, og jeg skal komme mer tilbake til det, men først må jeg kommentere de partiene som er uenig i å åpne skattelistedene, og spesielt Fremskrittspartiets rørende omsorg for dem som har lav inntekt.

Jeg tror de fleste i Norge synes ulikhet er et problem. Når man har et problem, kan man enten velge å skjule problemet, eller man kan velge å løse det. Da Fremskrittspartiet satt i regjering og fjernet barnetillegget i uføretrygden, gjorde man folk som hadde lav inntekt, fattigere. At folk skal se det – gud forby – det er det som er problemet. Jeg synes konsistensen i den argumentasjonen er ganske dårlig.

Vi har nå et stortingsflertall som både ønsker å få ned forskjellene, vite mer om forskjellene og ha mer åpenhet om forskjellene. Jeg tror det bringer oss til et likere samfunn. Det er også mange som har kommet med innspill til komiteen om at man ønsker å åpne, bl.a. Norsk Økriminalitet, fordi de mener at mindre mulighet for folk til å bruke listedene er et problem når det gjelder økonomisk kriminalitet. Presseorganisasjonene sier at de får færre tips til saker. En ting er såkalt vanlig økonomisk kriminalitet, men det de nevnte spesifikt, var faktisk saker der lokale folkevalgte, folk i kommunestyre og andre som har makt, har noen bindinger og sitter på noen interesser som offentligheten bør få vite om. De

mente at det spesielt var saker som de nå ikke fikk mange tips om. Også andre organisasjoner som jobber med åpenhet, har kommet med innspill til komiteen om at man ønsker åpne skattelister igjen.

Jeg er glad for at flertallet av partiene og spesielt regjeringspartiene har landet på at man mener skattelister skal være åpne. Som man skriver i merknaden, skal det skje ved at «privatpersoner kan foreta anonyme søk», som nettopp er kjernen i den problemstillingen. Man kan lure på hvorfor man ikke stemmer for forslaget. Forslaget sier at man skal «utrede» muligheten, og merknaden sier at det skal «gjennomgå». Det er kanskje noe i språket jeg ikke forstår som gjør at det er en veldig stor distinksjon mellom disse to, men jeg regner med at regjeringspartiene på Stortinget og partiene i regjering snakker med hverandre, og at den kommunikasjonsformen man driver på med gjennom merknader, fungerer. Jeg er i hvert fall veldig glad for at man har landet på at flertallet i Stortinget politisk sett står for mer åpenhet i skattelister.

Det er også et forslag jeg gjerne vil trekke fram som jeg synes er veldig godt, og som jeg er veldig forundret over ikke får flertall. I dag kan pressen bruke skattelister på en annen måte enn privatpersoner, og det er alle for. Jeg har ikke opplevd at noen har vært for å lukke tilgangen for pressen. Vi foreslår at den tilgangen skal bli bedre for frilansjournalister og organisasjoner, og det er basert på en tilbakemelding fra pressens organisasjoner om at en del av de beste gravejournalistene i Norge nettopp er frilansjournalister. For ikke å være tilknyttet et konsern e.l. står de uavhengig. De har i dag ikke mulighet til å bruke skattelister på samme måte som ordinære redaktørstyrte medier. Der har vi fått med oss SV, Venstre og Miljøpartiet De Grønne, og det er jeg glad for, men jeg gjør andre partier oppmerksom på at det kan man f.eks. mene selv om man ikke vil åpne det fullt for alle.

Når det gjelder registeret – som jeg omtaler bare som «registeret» – er det en «never ending story» i Stortinget, og det er kanskje det som er litt frustrerende med det. Man må så klart være glad for at flertallet nok en gang bekrefter det flertallet har sagt mange ganger før. Det er likevel frustrerende når det er så stor enighet om at et register trengs, og mange andre land med både mindre ressurser enn Norge og generelt mindre åpenhet enn Norge har fått på plass et register, at både den forrige regjeringen trenerte og var veldig treg og denne regjeringen ikke har fått det til. Man prøvde også å kutte ressursene til det, noe man heldigvis fikk rettet opp. Det er bra at vi nok en gang slår fast det som er blitt slått fast mange ganger før: at et flertall i Stortinget både ønsker registeret, ønsker at det skal komme på plass, og ikke minst slår fast ambisjonen om at terskelverdien skal være lavere enn 25 pst.

Med det tar jeg opp Rødts forslag i saken.

Presidenten [10:35:30]: Da har representanten Marie Sneve Martinussen tatt opp de forslagene hun refererte til.

Presidenten vil for øvrig bemerke at «gud forby» er et uparlamentarisk uttrykk.

Ane Breivik (V) [10:35:46]: Som prinsipielt utgangspunkt vil jeg bemerke at mer åpenhet som hovedregel er et gode, ikke bare for åpenhetens skyld, men fordi åpenhet og innsyn er helt grunnleggende premiser for et velfungerende demokrati. Åpenhet om økonomiske forhold inngir tillit. Det er en viktig bidragsyter til å avdekke kritikkverdige forhold og til å avdekke korrupsjon, og det bidrar til økt legitimitet til skattesystemet vårt. Men av og til står åpenhet i en spenning med retten til et privatliv. Sådant er tilfellet med offentliggjøring av skattelister. Derfor har Venstre landet på at dagens ordning, med gjensidig åpenhet mellom privatpersoner og anonymitet for pressen, ivaretar begge hensyn på en balansert måte.

Åpenhet rundt skattelister har en lang tradisjon i Norge. Før digitaliseringen i 2001 ble denne åpenheten praktisert ved at skattelister ble lagt ut på det lokale ligningskontoret. En kan innvende at dagens system er mindre åpent enn hva som var tilfellet før 2001, da enhver kunne besøke ligningskontoret og motta innsyn uten krav om legitimering. Men så er tiden vi lever i, en annen. Med utviklingen av ny teknologi og nye løsninger oppstår også nye utfordringer.

Det er viktig å minne om hvorfor muligheten til anonymt å få tilgang til andres skatteinformasjon ble strammet inn ved to anledninger – først i 2011, så i 2014. Bakgrunnen var bl.a. misbruk av informasjon, identitetstyveri, målretting av annen form for kriminalitet som ran, trusler, tyverier og bedragerier.

Videre vil undertegnede trekke inn framveksten av internett og sosiale medier, der stadig mer informasjon om privatpersoner tilgjengeliggjøres og den private sfæren stadig viskes ut, hvilket styrker behovet for at personvern hensynet tillegges tung vekt, både på et generelt plan og i denne konkrete sak. Det at staten gir tilgang til fysiske personers skatteopplysninger, utgjør i seg selv et inngrep i privatlivet. Dersom dette skal stå seg mot Den europeiske menneskerettskonvensjons artikkel 8, som også er grunnlovfestet i § 102, må inngrepet være forholdsmessig. Ser vi på domstolens vurderinger av forholdsmessighet, er det et trekk at den ikke aksepterer generelle og ubegrensede inngrep hvor forholdsmessigheten av inngrepet i retten til et privatliv ikke vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle. Det å da ha et system hvor samtlige fysiske personers skatteopplysninger legges ut av myndighetene for åpent søk uten begrensninger, ser

Venstre vanskelig er forenlig med retten til et privat- og familieliv.

Det er verdt å trekke fram at tidligere i mars kom menneskerettsdomstolen i storkammer til at Ungarn hadde brutt den nevnte konvensjonsartikkelen, nett-opp ved å publisere informasjon om enkeltpersoners skatteopplysninger.

I en tid der personvernet er under stadig angrep, kommer Venstre ikke til å støtte et forslag som er egnet til å svekke enkeltpersoners rett til et privatliv. Vi er likevel med på et forslag om å gi mer åpenhet for organisasjoner og frilansjournalister som i dag ikke kan søke anonymt i skattelistingene, og som spiller en viktig rolle i å jobbe for økonomisk gjennomsiktighet. Vi skal stadig jobbe for mer åpenhet, men jeg tror ikke demokratiet vårt blir sterkere av at våre grunnleggende rettigheter, retten til et privatliv, utvannes.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:40:10]: Dette er en debatt vi har med ujevne mellomrom, og det er alltid litt spennende å følge de debattene. Offentliggjøring av skattelistingene er en lang tradisjon i Norge. Dessverre er det altfor mye underholdning rundt det, det lages veldig mange av det vi kan kalle rene underholdningssaker, men i bunnen ligger det en åpenhetstenkning som vi som land har stått for. I 2014 ble muligheten til å gjøre anonyme søk i skattelistingene fjernet, og så innførte man en mellomløsning ved at man kan søke, men legger igjen spor når man har søkt. Det var på mange måter en god mellomløsning. I mitt brev til Stortinget hvilte jeg på den mellomløsningen, men så har jeg sett at et flertall på Stortinget mener at man bør gjøre det enda mer åpent, og at det er et bredt flertall som ønsker det. Da skal vi jobbe med det, for å se om man kan gjøre det enda mer åpent, med bakgrunn i den komitémerknaden.

Det er flere, også i salen, som har vært innom de personvernmessige utfordringene med dette, og at det har skjedd mye på det området siden 2014. Vi har en ny personopplysningslov, som kom i 2018, og som gjør at GDPR er norsk rett. Det har gjort at alt dette med personvern har blitt løftet enda mer, og det har sine absolutte fordeler at vi har styrket regelverket rundt det. Vi har også Den europeiske menneskerettskonvensjons artikkel 8, om retten til privatliv. Det gir rett til vern av personlige opplysninger. EMK er gjort til norsk rett gjennom menneskerettsloven og kan noen ganger komme i konflikt med annen lovgivning. Derfor må jeg også – når vi skal følge opp den anmodningen som nå kommer fra Stortinget – veie de ulike vedtakene som Stortinget har gjort over tid, opp mot hverandre. Men bestillingen er tydelig, og så får vi se hvilke muligheter vi har for å kunne åpne mer, at man kan gjøre helt anonyme søk i skat-

telistingene, og hvordan det kan rammes inn på en trygg og god måte. Jeg opplever at alle som har hatt ordet, har vært opptatt av den blandingen mellom åpenhet og å ta personvern hensyn, og at dette ikke skal bli en slags ny underholdningsportal, for det er jo ikke det som er poenget. Poenget er at det skal være opplysende for samfunnsdebatten.

Så er det registeret over reelle rettighetshavere, som ble vedtatt i 2019. Det ble laget nye forskriftsregler i 2021, og registeret skal gi opplysninger om de fysiske personene som står bak og kontrollerer juridiske personer, f.eks. selskaper. Dette gjør at de som er underlagt loven, identifiserer sine reelle rettighetshavere og innrapporterer dem i en egen registerløsning. De delene av regelverket som krever at selskapene innhenter opplysninger om sine reelle rettighetshavere, trådte i kraft i 2021. Brønnøysundregistrene har utviklet en basisløsning for registeret som teknisk sett kan settes i drift. I november 2022 kom det imidlertid en ny avgjørelse fra EU-domstolen om allmennhetens tilgang til registeret og registrerte opplysninger, som kompliserer arbeidet med utrulling. Det norske registeret er i stor grad forutsatt å være et åpent register, og det er nødvendig å vurdere dommens betydning. Vi arbeider med å vurdere dommens betydning og ulike løsninger på problemstillingen.

Jeg ser godt hva finanskomiteens flertall presiserer, og at den tidligere ambisjonen om mest mulig åpenhet ligger fast, og for regjeringen er det et klart mål og noe vi jobber mot, at registeret skal etableres med mest mulig åpenhet. Det er bra for det demokratiske ordskiftet, men igjen må vi ramme det inn på en måte som gjør at vi får et godt register som både skaper mer debatt og tar inn over seg de forpliktelsene vi har.

Presidenten [10:44:14]: Det blir replikkordskifte.

Heidi Nordby Lunde (H) [10:44:28]: Jeg synes det er gledelig at statsråden anerkjenner den løsningen Solberg-regjeringen landet på, som en god mellomløsning, noe som også kommer til uttrykk ved at han ønsker å gjøre endringer på den. Som saksordfører har jeg lyst til å understreke at det er et flertall som er enige om at åpenhet er viktig for å bekjempe kriminalitet, forstå virkningene av skattesystemet og opprettholde tillit og legitimitet til både skattesystemet og myndigheter. Jeg er veldig glad for at også representanten Kaski var innom at det har vært gjort progressive og gode vedtak i denne salen, bl.a. når det gjaldt f.eks. land-for-land-rapportering, i 2014, og en strøm av utveksling av skatteopplysninger mellom Norge og nå nesten 100 land.

Jeg mistenker ikke dem som ønsker åpnere lister, for å ønske å legge til rette for mer identitetstyveri eller annen kriminalitet, etter advarsel fra Datatilsynet. Like-

vel merker jeg meg at representanten Benjamin Jakobsen i sitt innlegg fortsatte det som har blitt Arbeiderpartiets paradegren: mistenkeliggjøring av andres motiver.

Delers statsråden den mistenkeliggjøringen?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:45:35]: Jeg synes alle har holdt gode innlegg, for det går an å argumentere veldig godt ut fra et perspektiv som tar 100 pst. hensyn til personvernet, om at de åpne skattelister har en del utfordringer ved seg, også slik det praktiseres i dag. I dag er det i stor grad underholdning som lages om dette i ulike nettaviser. Man kan se hvem som tjener mest innenfor et postnummer og innenfor en aldersgruppe. Det er veldig mye som ikke er maktkritikk, som er noe av målet med åpenheten – at det skal synliggjøre maktforhold i samfunnet. Men det argumenteres også godt fra dem som mener at det skal være 100 pst. åpent, at det er det mest demokratiske. Det er den avveiningen vi står i. Derfor synes jeg at den løsningen Solberg-regjeringen kom med, var en ganske god mellomløsning. Så skal vi se om vi kan dra den litt videre.

Det kan f.eks. være en terskel ved innlogging eller andre ting som gjør at folk kan søke, men som gjør at det ikke blir en slik nettavis-bonanza. Det tror jeg ingen ønsker. Jeg tror at også de som er mest opptatt av åpenhet, ønsker at dette bare skal handle om mest mulig åpenhet rundt skatteforhold.

Heidi Nordby Lunde (H) [10:46:39]: Takk til statsråden for det jeg synes er et åpent og nyansert svar. Jeg ser fram til regjeringens forslag til forbedringer når det gjelder åpenhet.

Jeg har et spørsmål om registeret over reelle rettighetshavere. Som saksordfører må jeg innrømme at det kanskje var det mest kompliserte i denne saken. I statsrådets brev var det beskrevet hvordan dette i dag er tilgjengelig informasjon, men likevel får den tilgjengeligheten kritikk fra flere hold om at det ikke er reelt, eller er komplisert. Jeg hører at statsråden i sitt innlegg sier at det nå egentlig er EU-dommen som gjør at dette registeret ikke er fullt ut funksjonelt.

1) Stemmer det? 2) Hva er tidsplanen for å få på plass et bedre og mer tilgjengelig register?

I den forbindelse ser jeg at det er referanser til andre land som har åpnere register enn Norge. Hva har de gjort som vi ikke gjør? Kan statsråden øke min kunnskap om det? For dette syntes jeg var teknisk sett litt komplisert.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:47:42]: Det er riktig at det er det, og derfor skal jeg skriftlig komme tilbake til det spørsmålet, slik at det blir svart korrekt.

Vi har i løpet av de siste månedenes debatt sett hvor viktig det er å ha mest mulig åpenhet rundt eierforhold.

Det er viktig i en demokratisk og åpen stat som Norge at folk vet hvem som eier ulike ting. Så vi må klare å få på plass et register som skaper mer trygghet. Men jeg velger å bruke den friheten jeg har, til å komme skriftlig tilbake til statsråden – nei, jeg mente representanten – med svar på dette. (Munterhet i salen).

Roy Steffensen (FrP) [10:48:30]: Når finansministeren titulerer en representant som «statsråden», kan man nesten lure på om han savner opposisjonstilværelsen. (Munterhet i salen).

Jeg hadde ikke tenkt å be om replikk, men jeg ba om ordet fordi jeg syntes det var beroligende å høre svaret som finansministeren kom med på replikken fra Nordby Lunde om skattelister, og den tilnærmingen han har til at skattelister ikke skal være det underholdningsproduktet som de var for ti år siden. Det er jeg veldig glad for, og jeg ville bare gi litt ros for at han har en god tilnærming til spørsmålet.

Et spørsmål til slutt: Når tror finansministeren at dette kan tre i kraft? Kan det bli anonyme søk allerede neste år eller i 2025 eller 2026?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:49:35]: Jeg er en av de statsrådene som – og dette er sikkert et litt sterkt ord og litt uparlamentarisk sagt – elsker denne salen, dette folkevalgte organet og meningsbrytningene. Så hvis jeg noen ganger kaller en stortingsrepresentant «statsråd», er jeg ikke sikker på om det er et kompliment eller en fornærmelse, for jeg synes det er like bra å være stortingsrepresentant – vi trenger begge deler. Det er det som er så fint.

Hvor fort kan vi gjøre det, spurte representanten om. Vi bør så fort som mulig komme tilbake til Stortinget med det som er planen vår, og hva som er vurderingene. I den sammenheng har vi budsjettokumentene. Nå tenker jeg litt høyt, i den litt vennlige tonen som er her, men så raskt som mulig må vi komme tilbake med hvordan vi eventuelt kan skape mer åpenhet rundt listene, slik det står i flertallsmerknadene i denne saken, og hvordan vi kan gjøre det på en måte som ikke skaper nettavis-bonanza og underholdning. Det opplever jeg heller ikke er intensjonen til dem som danner flertall i denne saken.

Presidenten [10:50:36]: Presidenten mener det var høyst parlamentarisk korrekt å elske denne salen.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [10:50:47]: Jeg registrerer at finansministeren sier det er minst like bra å være stortingsrepresentant. Det er jo hyggelig å høre, men det kan tidvis også være litt frustrerende. Nå har vi jo veldig mange ganger vedtatt en god del politikk for hvordan det registeret for reelle rettighetshavere skal se

ut, og så skjer det ikke. Jeg lurer derfor på om finansministeren kan utbrodere litt mer med tanke på når vi kan forvente at det kommer på plass. Kan vi ikke bare sette det i gang, selv om EU har kommet med den dommen knyttet til åpenhet? Hva er begrunnelsen for ikke å skjele til land som Danmark, som likevel har valgt å holde sitt register åpent? Dette har vi ventet lenge på, dette har vi vedtatt mange ganger. Hva er det som forhindrer oss i bare å komme i gang?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:51:40]: Jeg har hatt mange debatter også med SV, og ofte er SV et av de partiene som er flinkest til å løfte ulike folkerettslige forpliktelser, for det er man opptatt av. Noen ganger har mitt parti sagt at nei, det er kanskje å gå litt for langt på visse områder, vi har for mange konvensjoner vi skal ha inn i vår lovgivning. Stortinget bør hele tiden tenke på hvor mange rettigheter man skal gi fra seg på ulike områder.

Når vi skal innføre nye tiltak, må vi som regjering selvfølgelig ta hensyn til de ulike forpliktelsene vi har, og som Stortinget aktivt har gått inn i. Når det gjelder åpne skattelister, har det blitt nye diskusjoner og enda sterkere innramninger rundt hvilke folkerettslige forpliktelser vi har som land. Det er den avveiningen en regjering må gjøre. De vedtakene Stortinget har gjort tidligere, vil også legge føringer for de forslagene vi kommer med.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [10:52:47]: Det er mulig jeg ikke var tydelig nok i spørsmålet mitt, men det gjaldt altså registeret over reelle rettighetshavere, ikke skattelister. Jeg stresser det en del, for jeg har jobbet med det i flere år og har sett Stortingets vedtak i flere år ikke bli fulgt opp.

Jeg tror jeg bare gjentar spørsmålet mitt: Når er det vi kan forvente at det kommer og blir satt i drift? Er det virkelig grunnlag for å avvente den EU-dommen om åpne register før man kan få det operasjonelt? Jeg mener det haster, også gitt den situasjonen vi står i i dag, med Russlands krigføring i Ukraina.

Videre: Hvordan vil finansministeren og regjeringen følge opp de helt tydelige signalene fra flertallet i komiteen nå om å følge opp de tidligere merknadene fra en samlet komité om at Norge skal være et foregangsland, om at vi ønsker lavere terskelverdi, og om at det skal være for alle selskapsformer, inkludert dem som er på børs?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:53:48]: Vi må bare sette fullt «trøkk» på det. Jeg opplever at representanten Kaski og regjeringen har samme målsetting – og også Senterpartiet og Arbeiderpartiet her på Stortinget. Det er et bredt flertall for det.

Vi arbeider nå med å vurdere dommens betydning – hvilke bindinger og føringer den gir for hvordan det re-

gisteret skal fungere. Det må jeg så raskt som mulig komme tilbake til Stortinget med en vurdering av.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:54:23]: Ministeren har gjort det kunststykket å uttale seg sånn at både de som er for, og de som er imot, er fornøyd. Det er ganske bra jobbet. Man kan så klart tolke det som blir sagt i ulike retninger, men jeg velger å ta det ministeren har sagt, veldig bokstavelig: Man ser flertallsmerkningen, og man vil følge det opp. Jeg vil bare understreke at flertallsmerkningen nevner anonyme søk.

Jeg vil også understreke at nettaviser nevnes, men der er det jo journalistene som har tilgang. Det har de i dag, og ingen har foreslått å ta fra journalistene tilgangen. Det det er snakk om her, er at ikke bare Nettavisen og andre nettaviser, men også publikum skal ha denne tilgangen.

Mitt spørsmål går egentlig litt på hvordan dette med regjeringen og stortingspartiene funker. Ministeren har selv et medlem i komiteen, representanten Funderud, som kan dette veldig godt, også fra innsiden av skatteetaten. Er det sånn at ministeren nå kommer til å gå i dialog med partiene her på Stortinget for kanskje å forstå intensjonen enda bedre, sånn at man ikke ender opp med å blidgjøre mindretallet heller enn flertallet?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:55:27]: Jeg må forholde meg til flertallet på Stortinget uansett om det er de partiene jeg selv setter aller høyest – f.eks. Senterpartiet – eller om det er andre. Det er liksom rollen ved å være statsråd. Når det er et stortingsflertall der også Rødt er med Senterpartiet, Arbeiderpartiet og SV, skal jeg selvfølgelig følge opp den merkningen.

I brevet til Stortinget skrev jeg at jeg synes den melomløsningen var ganske god, men jeg ser av behandlingen på Stortinget at man mener at den kan gjøres enda bedre. Da må jeg følge opp det. Det er jobben, og heldigvis har vi et folkevalgt system i Norge.

Presidenten [10:56:06]: Replikordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [10:56:12]

Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Andreas Limi og Silje Hjemdal om dispensasjon fra toll- og avgiftsregelverk mv. som hindrer donasjon av mat til veldedige formål (Innst. 220 S (2022–2023), jf. Dokument 8:116 S (2022–2023))

Presidenten [10:56:32]: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Benjamin Jakobsen (A) [10:57:06] (ordfører for saken): Når vi i forrige sak var litt uenige, er det en glede på vegne av komiteen å kunne presentere noe vi faktisk er enige om, som går på dispensasjon fra toll- og avgiftsregelverk som hindrer donasjon av mat til veldedige formål.

Jeg vil begynne med å berømme forslagsstillerne for initiativet. Det er et godt initiativ, og hele komiteen stiller seg bak intensjonen om at vi skal gjøre det lettere å tilrettelegge for at man kan donere mat til veldedige formål.

Det siste året har samfunnet vårt vært preget av en sterk pris- og rentevekst, og at dette har hatt store konsekvenser for folks lommebøker, er tydelig. Det er blitt tatt veldig mange viktige grep for å hjelpe dem som sliter – økt bostøtte, en raus strømstøtteordning, en ansvarlig økonomisk politikk som har holdt renten nede, for å nevne noe. Vi ser også at enda flere har klart å komme seg ut i arbeid, 100 000 flere i arbeid i løpet av fjoråret. Summen av alt dette gjør at de fleste i Norge klarer seg bra, til tross for at verden rundt oss er dramatisk.

Så er det også de som opplever at økonomien ikke strekker til. Dette kommer veldig tydelig fram når vi ser den økte pågangen til matsentralene den siste tiden. Selv i verdens rikeste land er det også noen som trenger hjelp. Noen benytter seg av matsentralene ofte, andre en gang iblant. Matsentralene er et viktig verktøy for å hjelpe folk med å få hverdagen til å gå rundt økonomisk. Det bidrar også til å redusere matsvinn, som vi har som mål å halvere innen 2030. Matsentralene er blant dem som vil kunne nyte godt av at vi gjør en justering i regelverket. Som jeg sa innledningsvis: Hele komiteen stiller seg bak ønsket om at f.eks. cruisebåter kan donere sin overskuddsmat til matsentralene.

Det viktige her, som statsråden også er tydelig på, er at vi finner en god måte å løse dette på innenfor gjeldende regelverk, uten at vi setter matsikkerheten på spill. Norge er forpliktet gjennom EØS-avtalen til å følge EUs regelverk for veterinær grensekontroll. Dette er særlig viktig når det gjelder animalske produkter som kjøtt, egg og meierivarer. Dette regelverket er avgjørende for å sikre at mat som importeres fra tredjeland, ikke rammer matsikkerheten i Norge.

For oss i Arbeiderpartiet har det i denne saken vært viktig å ivareta begge disse hensynene. Selv om vi er positive til at f.eks. cruiseskip kan donere overskuddsmat til veldedige formål, kan ikke det skje på bekostning av

matsikkerheten vår. Derfor har det vært viktig for oss å støtte fellesforslaget i komiteen og at vi også var tydelige på at vi må hensynta matsikkerheten på en god måte. Jeg er veldig glad for at vi kom fram til en enighet om et forslag som jeg mener er godt, og som Arbeiderpartiet støtter helhjertet.

Helge Orten (H) [11:00:13]: Takk til saksordføreren for en god redegjørelse i saken, som vi stort sett kan slutte oss til, eller ikke bare stort sett, men helt og fullt. Det er også en konstruktiv tilnærming til problemstillingen. Jeg vil også takke forslagsstillerne for å løfte en viktig problemstilling.

Vi mener det er positivt når vi nå har en samlet komité som stiller seg bak anmodningen om å få en skikkelig utredning av handlingsrommet i denne typen saker. Det er bra at cruiserederiene og andre ønsker å bidra ved å donere overskuddsmat til veldedige formål. Det bidrar til å redusere matsvinn, men det er også et kjærkomment bidrag til mange som faktisk trenger det.

Vi har et strengt regelverk, som saksordføreren var inne på, når det gjelder import av mat, og det er bra. Folk kan føle seg sikre på at den maten de spiser, er trygg, og at vi har et høyt nivå på matvaresikkerheten i Norge.

Det er også god grunn til å tro at cruiseskip, som er løftet fram i denne saken, og som seiler i Norge, også har ganske høye krav til den maten de serverer. Når virksomheten er basert på å gi folk en god opplevelse, er også god mat av høy kvalitet en viktig del av produktet.

Vi mener derfor det er gode grunner til å se nærmere på om det kan åpnes for at cruiserederiene og eventuelt andre kan donere mat til veldedige formål. Det vises til at dette kan gjøres i enkelte EU-land, og at det dermed kan være gode grunner for å se nærmere på om det er noe som kan gjøres i Norge. Det kreves selvfølgelig en vurdering av hvorvidt dette kan gjøres innenfor EU- og EØS-regelverket, om det er forsvarlig basert på våre egne regler for god matvaresikkerhet og veterinære forhold.

Vi slutter oss helt og fullt til forslaget, som hele komiteen har samlet seg bak.

Per Martin Sandtrøen (Sp) [11:02:25]: Økte priser er noe som har rammet mange land den siste tiden, og prisstigningen som vi ser internasjonalt, har heldigvis vært lavere i Norge enn i en del andre land, bl.a. i eurosonen.

Uansett er det sånn at økte priser rammer mange, og aller hardest dem som har dårlig råd. Spesielt i dagens situasjon tror jeg de fleste av oss ønsker at overskuddsmat skal kunne gå til dem som trenger det aller mest. Det er uansett synd om unødvendig mye mat blir kastet. Regjeringen ønsker derfor nettopp å bekjempe matsvinn.

Vi er enig i at avgifter ikke bør føre til at overskuddsmat bli kastet dersom den kan deles ut til veldedige formål. Statsråden har gjort det klart at han derfor i utgangspunktet er enig i at overskuddsmat fra cruiseskip og norsk sokkel bør kunne doneres uten å være avgiftspliktig, i stedet for at maten blir kastet.

I innstillingen viser komiteen helt korrekt til at Norge etter EØS-avtalen er forpliktet til å følge EUs regelverk for veterinær grensekontroll. Dette gjelder særlig innenfor visse risikoprodukter som kjøtt, egg, melk og honning. Disse reglene skal sørge for at mat som importeres fra tredjeland, dvs. fra land utenfor EØS, oppfyller kravene til å trygge dyrehelsen og folkehelsen.

Mange kan nok oppleve at disse reglene er byråkratiske, men samtidig skal vi huske på at regelverket er lagd med mål om å trygge folkehelsen og dyrehelsen. Landbruks- og matministeren viser i sitt svar til omtale i media, og at den omtalen tyder på at enkelte EU-land ser ut til å ha åpnet for donasjoner av overskuddsmat fra cruiseskip til organisasjoner.

Mattilsynet har forsøkt å få informasjon om hvilke betingelser som ligger til grunn for disse donasjonene, men vi vet foreløpig lite om det. Landbruks- og matministeren viser videre til at Mattilsynet vil fortsette dialogen med andre EU- og EØS-land for å undersøke hvilket handlingsrom som eventuelt finnes innenfor forsvarlige rammer for å trygge dyrehelsen og folkehelsen.

Jeg er også glad for at en samlet komité slår fast at det norske landbruket kjennetegnes av høy kvalitet og lite sykdom. Strengt regler, oppfølging og kontroller bidrar til at Norge har få tilfeller av matforgiftning. Det er noe de fleste av oss er klar over, men det er likevel viktig å understreke. Norsk mat er blant verdens reneste og tryggeste, og det er et gode vi selvsagt må ta vare på.

Hans Andreas Limi (FrP) [11:05:11]: Jeg vil starte med å gi ros til saksordføreren – og for så vidt også til komiteen. Det er bra at det har vært mulig å få enighet om en positiv oppfølging av dette representantforslaget. Bakgrunnen for forslaget om å åpne for å gi en dispensasjon slik at det skal være mulig å donere mat fra bl.a. cruisebåter, er jo at vi har nød i Norge. Det er mange – altfor mange – som sliter i hverdagen, og som har behov for å oppsøke hjelp for bl.a. å få mat. Da kan vi ikke kaste fullt brukbar mat. Da må vi være fleksible, slik at det er mulig å benytte den overskuddsmaten. Det er veldig bra at vi nå får en enstemmig komitéinnstilling og forhåpentligvis et enstemmig vedtak. Men det er et lite forbehold, som innebærer at vi må få en aksept fra norske veterinærmyndigheter. Det får vi leve med, og så får vi håpe at det også er løsbart.

Så håper Fremskrittspartiet at ikke landbruks- og matministerens syn skal trenere oppfølgingen av Stor-

tingets vedtak. Det er ingenting som tyder på at det er noen utfordringer med slik donasjon i forhold til EU- og EØS-regelverket, for vi ser at det praktiseres i andre europeiske land, så det bør være fullt mulig å gjennomføre det også i Norge.

Det gjenstår bare å se om det er vilje og evne til å handle for å få en iverksettelse så raskt som mulig, og da ser jeg naturlig nok ned på finansministeren og har stor tro på at han vil bidra til at dette skjer så raskt som overhodet mulig.

Ane Breivik (V) [11:07:14]: Jeg kan i likhet med foregående taler også starte med å gi ros til forslagsstillerne, saksordføreren og komiteen for en konstruktiv enighet i denne saken. I en krevende tid med høy inflasjon og høye matvarepriser er det flere enn før som benytter seg av matsentralene, og i et miljøperspektiv bør overskuddsmat så langt det lar seg gjøre, gis bort i stedet for å destrueres. Det er uforståelig og meningsløst at dagens tollregelverk har utgjort et hinder mot muligheten til å donere overskuddsmat til et godt formål som samtlige av oss kan stille seg bak.

Derfor gleder det undertegnede representant og Venstre at finansministeren viser handlekraft i dette spørsmålet og nå tar initiativ til å endre reglene. Vi vil rett og slett gi noe så sjeldent som honnør for den raske oppfølgingen av denne saken. VGs artikler vedrørende denne problemstillingen ble publisert henholdsvis 23. januar og 31. januar, og etter framleggelsen av dette representantforslaget og flere skriftlige spørsmål, bl.a. fra undertegnede, rykket statsråden allerede 3. februar ut med en imponerende drift. Gitt at et unntak ikke er i strid med EØS-reglene, og om matkvaliteten er tilstrekkelig god, bør et tungrodd byråkrati – som demonstrert i samtlige av disse sakene – sannelig ikke stå i veien for å redusere matsvinn i det som attpåtil er en krevende dyrtid for mange.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:09:08]: Jeg trenger ikke å gjøre dette veldig langt.

Her har vi et felles mål: Hvis det er fullt brukbar og fin mat som kan spises, vil jeg heller at den skal spises enn kastes. Det er egentlig målet. Og så avklarer jeg – og det gjør Stortinget nå – at det ikke skal være noen skattemessige grunner for at en ikke skal kunne gjøre det.

Så kommer det også tydelig fram at vi ønsker å ha trygg og god mat i Norge, og vi har heldigvis trygg og god mat i Norge. Også mat som skal gis bort, skal være trygg og god. Vi har også forpliktet oss i et felles veterinært regelverk, og Mattilsynet følger opp det. Så har også landbruks- og matministeren klargjort at hun ønsker å se på og undersøke på best mulig vis hvilket handlingsrom vi har for å klare å få til at maten kan brukes i stedet for å

kastes, innenfor det regelverket vi er forpliktet av. Her er vi helt enige.

Presidenten [11:10:06]: Det blir replikkordskifte.

Hans Andreas Limi (FrP) [11:10:20]: Nå ser jeg bort på finansministeren og ikke ned på, som jeg sa i innlegget mitt (munterhet i salen). Det må ikke misforstås. Det hadde bare med den fysiske høydeforskjellen å gjøre.

Jeg vil gi litt ros til finansministeren, som responderte veldig raskt – positivt – på komiteens henvendelse da departementet ble bedt om å gi sin vurdering av dette forslaget.

Så kan vi også lese i tilbakemeldingen fra Finansdepartementet at landbruks- og matministeren er litt mer forbeholden og skyver EU/EØS-regelverket litt foran seg. Da er mitt spørsmål til statsråden: Hvor raskt kan vi forvente at Stortingets vedtak i denne saken kan effektueres?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:11:10]: Det er litt vanskelig for meg å svare på vegne av landbruks- og matministeren om framdriften i den jobben som Mattilsynet skal gjøre, men jeg opplever at også hun er opptatt av først å se på hva som er det formelle handlingsrommet nå, og om det eventuelt går an å gjøre ting for å utvide handlingsrommet. Ofte framstilles alt som kommer fra EU, helt statisk. Jeg mener at det er en litt for passiv holdning. Jeg mener at en må gå etter to spor – hva som er formelt mulig akkurat nå, og hvis man synes at det som er formelt mulig, ikke er fornuftig, må man også bruke tid opp mot EUs organer for å se om man kan få større forståelse. Så det vil være min oppfordring til henne, og det synes jeg også er i samsvar med det som Fremskrittspartiet og et samlet storting står for.

Heidi Nordby Lunde (H) [11:12:06]: Det er så mange gledelige signaler i denne salen nå om fleksibilitet og raushet med hverandre, så jeg vil bare henvise litt til det som egentlig står i innstillingen, men også til representanten Sandtrøen, som trekker veldig fram at det er på grunn av EØS-avtalens begrensninger dette har vært problematisk, men samtidig at vi har god matsikkerhet i Norge, og at det er viktig for oss, gjennom bl.a. veterinær grensekontroll. Grunnen til at vi har god matsikkerhet, er jo bl.a. at man har det internt i EU, der alle land har forpliktet seg til strenge standarder for å sikre trygg og god mat. Med referanse til Ane Breiviks honnør til statsrådets handlekraft: Er det slik å forstå at det likevel da ikke er begrensninger i EØS-avtalen? For jeg oppfatter statsråden slik at det ikke er statisk, men at det er mer fleksibilitet, og at man nå ser på det.

Og så spørsmålet: Hadde Senterpartiet kunnet styre alene og fått det som de ville, hadde det da ikke vært noen grensekontroll for disse matvarene og ikke noe problem?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:13:09]: En skal bli beskyldt for mye, men at Senterpartiet ikke vil ha grensekontroll – det vil vi jo, og vi vil også ha et trygt og godt tollvern. Men alle regler kan man gjøre unntak fra når det er fornuftig, og det er det jeg opplever at Stortinget ønsker her, å se om det er mulig å få det til. I utgangspunktet er nok det veterinære regelverket veldig statisk, slik jeg har forstått landbruks- og matministeren – jeg må ta forbehold om at jeg gjengir det riktig – og veldig forhåndsbestemt, men det er likevel slik at noen bestemmer et regelverk. Så det er mitt poeng, at selv om det er et statisk regelverk, går det også an – med Norges røst, i dialog med EU og andre land – at kanskje flere vil se at det kan være fornuftig å gjøre justeringer i regelverket. Det er noe av det handlingsrommet vi må benytte, og der jeg tror enhver regjering hele tiden må presse på for å sørge for norske posisjoner. Norske posisjoner er jo Stortingets posisjoner. Her er Stortingets posisjon at man ønsker at mer av overskuddsmaten skal kunne spises i stedet for å kastes.

Presidenten [11:14:11]: Replikkordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4. Sakene nr. 5 og 6 vil bli behandlet under ett.

Sak nr. 5 [11:14:19]

Debatt om utenriksministerens utenrikspolitiske redegjørelse (Redegjørelsen holdt i Stortingets møte 21. mars 2023)

Sak nr. 6 [11:14:19]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Årsrapporter fra Stortingets faste delegasjoner til internasjonale parlamentariske forsamlinger for 2022 (Innst. 221 S (2022–2023), jf. Dokument 13 (2022–2023))

Presidenten [11:14:49]: Etter ønske fra utenriks- og forsvarskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: Arbeiderpartiet 25 minutter, Høyre 20 minutter, Senterpartiet 15 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Rødt 5 minutter, Venstre 5 minutter, Miljøpartiet De Grønne 5 minutter og Kristelig Folkeparti 5 minutter.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte

tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Ine Eriksen Søreide (H) [11:15:47] (komiteens leder): Jeg vil først takke utenriksministeren for en bred og god redegjørelse. Jeg tror vi er mange som deler hovedanalysene i den, særlig om hvilke hovedtrender som kommer til å prege utenriks- og sikkerhetspolitikken framover.

Selv om Stortinget i forrige uke hadde en bred og god debatt om Russlands brutale krig i Ukraina og den brede norske støtten til Ukraina gjennom Nansen-programmet, er det naturlig å snakke om krigen som omdreiningspunkt i den nye sikkerhetspolitiske situasjonen, også i dagens debatt. Krigens brutalitet fortsetter. I takt med den manglende militære framgangen på bakken blir angrepene på sivile og sivil infrastruktur, som f.eks. vann- og energiforsyning, mer målrettede og mer intense. Når Russland sender missiler som er ment for å senke hangarskip, rett inn i boligblokker, er det et tegn på at de militære handlingsalternativene er færre.

Den uavhengige undersøkelseskommissjonen om Ukraina, som ble nedsatt av FNs menneskerettighetsråd og ledes av norske Erik Møse, leverte sin rapport 15. mars. Bevisene kommissjonen har samlet inn, viser bl.a. at russiske myndigheter har begått en lang rekke brudd på internasjonal rett og internasjonal humanitærrett. Mange av lovbruddene er krigsforbrytelser og omfatter bl.a. drap og angrep på sivile, tortur, voldtekter og tvangsdeportering av ukrainske barn til Russland. For disse bortføringene av barn utstedte ICC 17. mars en arrestordre på president Putin.

Jeg tror det er et stort ønske blant alle partiene på Stortinget om at vi bidrar til å holde de skyldige ansvarlige gjennom det arbeidet Norge bidrar med. Disse overgrepene er ikke sideeffekter av krigen. De er våpen som brukes systematisk av Russland i krigen, og som viser at Russland ser styrke i brutalitet. Det er ett land som startet krigen, ett land som fortsetter og eskalerer krigen, og ett land som kan avslutte krigen.

Noe av det mest interessante framover er om, og i så fall hvordan, Kina ønsker å bruke sin innflytelse over Russland til å påvirke deres handlinger. President Xi var som kjent på besøk i Moskva to dager denne uka, og besøket var selvsagt spesielt viktig som en politisk støtte til Putin og viktig for Putin. Formelt sett har Kina inntatt en såkalt nøytral posisjon til krigen og stemmer avholdende i både FNs sikkerhetsråd og FNs generalforsamling. Men i denne situasjonen, og som et av de få land som faktisk har innflytelse over Russland, må nøytralitet sies å være det samme som en aktiv støtte. Krigen representerer selvfølgelig også en balansegang for Kina. De er opptatt av at Russland ikke skal bli for svakt, for da vil

ikke Russland kunne gjøre de oppgavene Russland har på vegne av dette partnerskapet mellom de to vestover, sånn at Kina kan konsentrere seg østover.

Den 18. mai i fjor søkte Finland og Sverige NATO-medlemskap, og selv om søknadsprosessen har gått raskere enn normalt, er det nå to land som står i veien for at våre to naboland kan bli medlemmer. Det er Tyrkia og Ungarn, som nå må slippe begge land inn. At Finland og Sverige kommer inn i NATO, er utelukkende positivt. Det styrker den regionale og den transatlantiske sikkerheten, men det innebærer også noen endringer.

Norges strategiske posisjon i nordområdene kommer bare til å bli viktigere siden vi blir mottaksområdet for allierte forsterkninger ikke bare til Norge, men til hele det nordisk-arktisk-baltiske området. Som følge av Russlands krig i Ukraina vil også nordområdenes strategiske betydning øke for Russland. Det er lett å se seg blind på Russlands store konvensjonelle tap av landstyrker, mens luft- og sjøstyrkene er nesten uberørt av krigen. Det er også å forvente at den kjernefysiske komponenten i Russlands forsvar blir viktigere, noe også FFI påpekte i sin analyse for to dager siden. For Norge får dette direkte betydning fordi luft- og sjøstridskreftene, særlig i undervannsdomet, og de kjernefysiske kapasitetene har sine viktigste hjemmebaser og operasjonsområder på Kolahalvøya.

De utenriks- og sikkerhetspolitiske endringene vi ser rundt oss, gjør at det også er behov for å ta stilling på nye og kanskje andre måter, og jeg mener konsekvensen av den analysen utenriksministeren presenterte, grovt kan deles inn i fem ulike områder.

For det første må vi investere enda mer i alliansene og partnerskapene våre, i NATO og i EU. Jeg snakket også om dette i debatten etter redegjørelsen i mars i fjor, men aktualiteten har bare økt siden da. EU samarbeider stadig tettere om alle områder som er viktige for oss, som klima og det grønne skiftet, helse, industripolitikk, beredskap, global handelspolitikk og utenriks-, forsvars- og sikkerhetspolitikk. Utenriksministeren pekte på dette i redegjørelsen sin. Samarbeidet med EU som sikkerhetspolitisk aktør har blitt viktigere for Norge, og samarbeidet trappes opp, sa hun.

Både hver dag og i arbeidet fram mot toppmøtet i Vilnius i juli må Norge være en tydelig og troverdig alliert. At Norge nå er det eneste landet ved siden av Canada og Luxembourg som ikke har en plan for når og hvordan vi skal nå 2-prosentmålet, som alle skrev under på i 2014, er vanskelig å forstå for våre allierte.

Det er tre viktige ting som har endret seg siden i fjor: både Finlands og Sveriges søknad om NATO-medlemskap, at Danmark har opphevet sitt forsvarsforbehold i EU, og at samarbeidet mellom EU-landene bare skyter fart. Da blir utenforskapet vårt og sårbarheten vår bare

større. Jeg synes det er illustrerende at Norge bruker utrolig mye tid, ressurser og krefter på å være et utenforland og be pent om at EU skal huske på oss, når vi kunne brukt tida, kreftene og ressursene på å sitte rundt bordet, utforme politikken og være med på å bestemme – kort sagt ivareta norske og europeiske interesser.

Nettopp denne erkjennelsen gjør jo utenriksministeren i større grad enn hun kanskje planla, i redegjørelsen. Hun sa at en kjerneoppgave for henne er å sikre norsk inngrep med IRA-prosessen i EU så tidlig som mulig, og fortsatte med at Norges muligheter til å påvirke verdenshandelen gjennom bilateral kontakt er begrenset, men at felleseuropeiske løsninger og felleseuropeisk påvirkning har betydelig større mulighet til å få gjennomslag. Jeg er helt enig. Likevel tvilholder regjeringen på utenforskapet, og et av regjeringspartiene vil jo at utenforskapet skal bli enda større.

Denne situasjonen har også en annen konsekvens. Norge og Island blir nå de to eneste landene i nordisk-baltisk krets som bare er medlem av NATO, ikke av både NATO og EU. Selv om vår sikkerhetspolitiske forankring er klar og tydelig i NATO, må vi forvente at politikk som angår oss, i aller høyeste grad blir diskutert der vi ikke har tilgang.

For det andre: Energipolitikk er sikkerhetspolitikk. I Norge har vi vært lite villige til å erkjenne det, for vi ser på energi som en kommersiell vare vi selger i et marked, der vi ikke bruker pris eller tilgang som et virkemiddel eller pressmiddel mot dem som er avhengige av leveransene våre. Men andre land, som Russland, gjør nettopp det, og det får også konsekvenser for oss. Det gir oss muligheter og politisk handlingsrom at vi nå er Europas fremste leverandør av gass, men det øker også sårbarheten vår for angrep som sabotasje. Det må vi ta høyde for når vi planlegger vår beredskap.

For det tredje må norsk russlandspolitikk legges om. Vi skal ivareta norske kjerneinteresser, som handler om grense- og kystvakt overfor et naboland, om søk og redning for å holde folk trygge og en kunnskapsbasert fiskeriforvaltning. Jeg sa i 2015 at vårt forhold til Russland var varig endret som følge av den russiske annekasjonen av Krym i 2014. Mange var uenig i det, men jeg står for det og mener det fornyede angrepet på Ukraina i februar i fjor viser tydelig hvorfor det var riktig å delta i EUs restriktive tiltak mot Russland fra 2014, hvorfor det ikke var mulig å ha tillit til Russland, og hvorfor den politiske tilnærmingen som de fleste europeiske land har hatt, som var dominert av ønsketenkning om at bare vi engasjerte Russland nok, ville de bli som oss, ikke fungerte lenger. Det er enda tydeligere nå, og det må få konsekvenser også framover.

Russland er en totalitær stat med imperialistiske motiver, og enhver relasjon i framtida må baseres på de

nye realitetene. Russland må i lang tid få tydelig beskjed om at okkupasjon av naboland og aggresjon og krig er uakseptabelt, og at det europeiske fellesskapet er tuftet på grunnleggende demokratiske verdier. Samtidig bør vi finne måter å forsøke å støtte russiske menneskerettighetsorganisasjoner og sivilt samfunn på innenfor de svært snevre rammene president Putin setter for det.

For det fjerde er vi ikke immune mot et nytt og mer krevende og komplekst trusselbilde, som både Etterretningstjenesten og PST peker på. Vi må legge til grunn at flere land, som Russland og Kina, bruker og vil fortsette å bruke sammensatte virkemidler og alle statens virkemidler for å forsøke å påvirke både meningsdannelse og beslutninger i Norge, forsøke å gjøre oss sårbare gjennom avhengigheter og skape uro og usikkerhet. Vi kan ikke tenke at det ikke rammer oss, for det gjør det.

For det femte må vi sammen med våre allierte og partnere stå opp for den liberale verdensordenen, for de universelle menneskerettighetene og mot de autoritære antidemokratiske strømningene mange steder i verden. Vi må fortsette å ha en tydelig stemme mot Kinas brudd på grunnleggende menneskerettigheter, mot stadig flere afrikanske lands nye og dramatiske lover mot homofi og mot Irans brutale undertrykkelse av dem som demonstrerer for sin selvsagte frihet.

Nils-Ole Foshaug (A) [11:26:07]: Først: Takk til utenriksministeren for en god og grundig redegjørelse på tirsdag. Sjelden har vel utenrikspolitikken hatt et sterkere innenrikspolitisk fotavtrykk enn i dag. Verden der ute påvirker oss sterkere og i stadig større omfang: mat- og strømpriser, inflasjon og renteøkninger, krig og klimaendringer. Rammene for våre kjerneinteresser formes der ute, og da må vi føre en aktiv utenrikspolitikk for å ivareta Norges interesser.

Når verden er i endring, må også vi omstille oss og ta det inn i vår hverdag. Vi må rigge oss slik at vi får flere gjennomslag på viktige områder, og jeg støtter derfor utenriksministerens linje om at vi må prioritere tøffere. Når det internasjonale landskapet blir mer krevende, må vi i tillegg sørge for at utenriktjenesten har de verktøyene og de ressursene som kreves for å lykkes. Sist, men ikke minst, må vi forankre og videreutvikle utenrikspolitikken i tråd med befolkningens ønsker og interesser og gjennom den unike kompetansen som våre ulike organisasjoner besitter rundt om i landet. Derfor vil jeg berømme regjeringen for å lansere Respons-prosjektet, som et ledd i å forme en utenrikspolitikk for en ny tid.

Som utenriksministeren understreket i sin redegjørelse, er utfallet av krigen i Ukraina langt fra avgjort. Betydelig og langvarig støtte til Ukraina er avgjørende for at Russlands fullskala invasjonskrig ikke skal føre fram.

Samtidig ser vi at noen begynner å gå lei av den internasjonale støtten til Ukraina. Da sikter jeg ikke til regimet i Moskva, men snarere til demonstrasjonstog i europeiske hovedsteder og stemmer langt inn i sentrale styringspartier hos våre nærmeste allierte. Men vi kan ikke ha samme oppmerksomhetsspenn i utenrikspolitikken som vi har på smarttelefonene våre, for da vil autokratiene vinne. Vi kan ikke la utålmodigheten ta overhånd, og vi kan ikke ledes til å tro på enkle fredsløsninger, hvor Ukraina skal overtales til å inngå kompromiss mot sin vilje.

Denne uken var Kinas president på besøk i Moskva, og i norske medier har det blitt tatt til orde for at vi må reagere mer positivt på det kinesiske fredsinitiativet. De som tenker det, mener det nok godt, og vi skal selvsagt ha dialog med Kina, men det bør ringe noen bjeller når fredsplanens fremste støttespiller er en diktator i Belarus. Vi bør i alle fall være klar over at Kina overhodet ikke er en nøytral part i denne konflikten. Kina har aldri kritisert Russlands ulovlige angrepskrig, men snarere motarbeidet økonomiske sanksjoner mot Russland, sanksjoner som skal bremse den russiske krigsmaskinen og overgrepene i Ukraina.

Den siste måneden har det vært mye oppmerksomhet om eventuelle våpenleveranser fra Kina til Russland. Kina benekter dette, men jeg registrerer at aviser som Politico den siste uken har avdekket at kinesiske selskaper skal ha sendt både angrepsrifler, droner og beskyttelsesutstyr til Russland. Kanskje enda viktigere er ting Kina ikke har benektet, nemlig omfattende øvelser sammen med Russland, og det etter at invasjonskrigen i Ukraina startet. For det er ikke bare våpen som er viktig i en krig. Militære øvelser mellom Kina og Russland bidrar til å styrke Russlands militære evne. De øver jo ikke for å bli dårligere eller tregere eller mindre slagkraftige, de øver for å bli bedre på det de driver med: bombing, ødeleggelser og invasjon. Kina deltar aktivt i dette. Det er i mine øyne under enhver kritikk.

Jeg er 100 pst. enig med folk som sier at vi ikke bør dytte Kina og Russland nærmere hverandre, men mitt poeng er at til tross for at de nok ikke stoler på hverandre i tykt og tynt og på alle områder, skal vi ikke ha noen illusjoner. Russland og Kina har allerede inngått et strategisk samarbeid. De drar begge foreløpig stor nytte av det, og vi kan bli akterutseilt om vi ikke tar det inn over oss. Derfor er jeg glad for at utenriksministeren vil etablere et forskningssenter for geopolitikk med hovedvekt på Kina.

Jeg deler fullt ut utenriksministerens poeng om at Finland og Sverige vil gjøre NATO sterkere, og at det vil styrke sikkerheten i nord. Russlands ulovlige angrepskrig i Ukraina har gjort det tydelig for alle med åpne øyne hvor viktig alliansens sikkerhetsgaranti er for oss

med vår beliggenhet. Jeg er derfor også glad for at SV har endret NATO-standpunkt i helgen. Aller viktigst er det at regjeringen kontinuerlig arbeider med å styrke alliert enhet og samhold, for når Russland forsøker å splitte oss, da må vi holde sammen. Jeg vil derfor også benytte anledningen til å takke kollegaer fra andre partier for at vi kom fram til en bred enighet om et flerårig og historisk høyt støtteprogram for Ukraina, nemlig Nansen-programmet.

Norge er stabil og pålitelig og nå den største leverandøren av gass til Europa, og det skal vi fortsette med, for det er av geopolitisk betydning. Det er derfor et solid arbeid av regjeringen at den styrker samarbeidet med EU og våre allierte for å trygge produksjonen av gass. Statsminister Jonas Gahr Støre, EU-kommisjonens president Ursula von der Leyen og NATO-sjef Jens Stoltenbergs møte i Nordsjøen viser at NATO og Europa står sammen. Framover må vi styrke denne innsatsen, både for å sikre kritisk infrastruktur og for å unngå strategisk avhengighet overfor autoritære regimer.

Russlands ulovlige angrepskrig i Ukraina har senket et nytt alvor over Europa, og bakteppet er at autoritære krefter over flere år har arbeidet systematisk for å svekke internasjonale normer og regler. Tiden vi står i, krever derfor mer av oss i utenrikspolitikken, for vår tids utfordringer går ikke over av seg selv. De må løses i fellesskap.

Kari Henriksen hadde her overtatt presidentplassen.

Bengt Fasteraune (Sp) [11:34:44]: Først vil jeg takke for redegjørelsen, en grundig redegjørelse som beskriver den situasjonen vi er oppe i, på en god måte. Med krig i Europa, demokratisk tilbakegang og det spente forholdet mellom Kina og USA står vi overfor de største endringene i det internasjonale landskapet siden annen verdenskrig. Krigen i Ukraina truer deres egen eksistens og har ført millioner av mennesker på flukt. Det er menneskene på bakken i Ukraina som utvilsomt kjemper den viktigste og hardeste kampen akkurat nå. Det må vi aldri glemme.

Ukraina-krigen har også store globale ringvirkninger. Økte priser på energi og innsatsfaktorer bidrar til mer sult, mer fattigdom og mer nød globalt og særlig i deler av Afrika og Midtøsten – nød i den delen av verden som geopolitisk vil endre seg mest, med sin store tilgang til utnyttede ressurser. Dette er områder som allerede står overfor store kriser. Jeg vil understreke at våre bidrag til Ukraina ikke har gått på bekostning av annen humanitær bistand. Dette ville først og fremst vært skadelig for verdens fattige, men også vært et strategisk feiltrinn som ville kunne føre til økt globalt konfliktnivå, geopolitisk ustabile regioner og større oppslutning om

autoritære modeller for internasjonal utvikling og svekket global innflytelse for land som Norge.

Det er når det er tøffe tider, vi sammen med andre skal opptre unisont og kraftfullt og i framtiden være forutsigbare og fleksible. Vi skal stå ved våre forpliktelser.

Som et angrep på normer og regler som er grunnleggende for sameksistens, sikkerhet og velstand i Europa, angår krigen også oss. Det brede og sammensatte risikobildet preger Norges sikkerhetspolitiske omgivelser. Vårt sikkerhetspolitiske handlingsrom er nært knyttet til vår strategiske posisjon i nord, en posisjon som i stor grad er bestemt av en maktpolitisk struktur der både NATO, USA, EU, Russland og Kina faktisk utgjør de viktigste tyngdepunktene. Disse tyngdepunktene er i bevegelse, og forholdet mellom tyngdepunktene i dette systemet har forandret seg de senere årene og forandret seg mye bare det siste året. Samtidig er utfordringene og de mulige truslene mer diffuse enn før. Det er i dette sikkerhetspolitiske landskapet det er særlig viktig at vi jobber godt sammen med våre partnere og allierte. Internasjonal samordning av humanitært arbeid, mottak av flyktninger og støtte til Ukraina og nabolandene til Ukraina i dagens situasjon har fungert godt. Som en reaksjon på Russlands angrepskrig har de samlede økonomiske sanksjonene vært kraftfulle. Det har samtidig vært viktig å gjøre nasjonale tilpasninger til sanksjonene for bl.a. å sikre en bærekraftig fiskeriforvaltning i Barentshavet.

Også norsk handelspolitikk har i økende grad blitt sikkerhetspolitikk. Vi sitter på viktige ressurser, og i forholdet til Europa er energi den store og helt avgjørende geopolitiske driveren. Gode og konkrete handelsavtaler er viktig for norsk handelspolitikk. Å ivareta norske næringsinteresser gjennom effektive frihandelsavtaler gir både forutsigbarhet og gode rammebetingelser. Like fullt er det i den situasjonen vi er i nå, særdeles viktig å sørge for nasjonal beredskap og sikre nasjonale interesser i det som nå utvikler seg både innen WTO og når det gjelder verdikjeder og sikkerhet. Dette kan være krevende i et landskap som er i kontinuerlig forandring, der helt avgjørende verdikjeder har endret seg dramatisk, f.eks. innen energiområdet. Vi må ikke være naive, vi må agere på en måte som sikrer at Norge kommer best mulig ut av det i en særdeles krevende situasjon. Det er ikke proteksjonisme, det vil være bra for oss selv og vårt eget land, men også – ikke minst – sikre vår evne til å bidra overfor andre, spesielt Ukraina.

Vårt medlemskap i NATO forblir av grunnleggende betydning for forsvaret av Norge, vår evne til å avskrekke mot angrep og forebygge konflikt. Nå har Russlands krigføring og en endret trusselsituasjon ført Finland og Sverige nærmere NATO. En ting er sikkert: De kommer til å bli medlemmer, og det kommer til å styrke vår forsvarsallianse.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [11:39:59]: La meg også takke utenriksministeren for redegjørelsen.

Norges første utenriksminister, Jørgen Løvland, og Norges kanskje mest kjente dikter, Bjørnstjerne Bjørnson, hadde det samme synet på norsk utenrikspolitikk. De erklærte begge at «den beste utenrikspolitikk er ingen politikk at have». Bjørnson var også samfunnsdebattant og redaktør. Dette utgangspunktet var årsaken til at Norge ble tildelt det ærefulle oppdraget hvert år å dele ut Nobels fredspris. I dag ville sannsynligvis et slikt oppdrag ikke blitt gitt til Norge.

At ingen utenrikspolitikk «at have», er en uklok ambisjon og strengt tatt umulig å innfri. Verden blir stadig mer sammenvevd, og det gjenspeiles i utenrikspolitikken. Norge har imidlertid gått til det andre ytterpunktet. Det finnes knapt en konflikt eller krig som ikke Norge aktivt og høylytt uttaler seg om. Vi ønsker å gjøre oss relevant, og vi ønsker å bli lagt merke til.

Norge tar imidlertid nesten alltid ett steg videre for at vi ikke kun skal mene – vi skal også løse krigene og konfliktene. Dette har lagt grunnlaget for Norges oppfatning av seg selv som et land med unike og svært ettertraktede diplomatiske evner. Utenriksministeren viste til vår innsats i Colombia, Venezuela, Myanmar, Afghanistan og Midtøsten, at vi leder an i forhandlinger om nedrustning, og at vi nå har påtatt oss lederansvaret for å bidra til at prøvestansavtalen trer i kraft. Vi er også aktiv i ulike ambisjoner for å redde jordens klima, og i dag er sågar klima- og miljøministeren i Brasil for å redde landets regnskog. Jeg regner med at vi i neste redegjørelse får en oppdatering på hvilke av disse konfliktene og globale utfordringene som da er løst. Som et apropos kan vi jo tenke oss hvordan verden hadde sett ut dersom alle andre industrialiserte demokratier hadde engasjert seg globalt på samme måte som Norge.

Med dette som bakteppe er det derfor velkomment at utenriksministeren inviterer ulike stemmer til å gi innspill om fremtidsrettet utenrikspolitikk. Skal man lykkes med det, må man evne å lytte og ikke belære. Jeg gir mitt innspill i dette innlegget, så får vi se om utenriksministeren mener alvor.

Utenriksministeren sa i sin redegjørelse at det i særlig grad er tre utviklingstrekk som vil prege samspillet i utenrikspolitikken i årene fremover. Det er energikrisen, det grønne skiftet og endringene i den globale økonomien.

Jeg tror dette er et altfor smalt utgangspunkt når man skal tolke globale trender. Det er liten tvil om at energi blir viktig. Det trenger vi alle. Det er imidlertid ikke like tydelig at verden vil preges av det grønne skiftet. Det er særlig den vestlige verden som tar dette på alvor, mens 80 pst. av jordens befolkning enten ikke har råd til eller kun i svært begrenset grad ønsker å delta.

Vi må i overgangen til fornybar energi uansett fokusere på konsekvensene for næringslivet og arbeidsplassene. Det er ingen god idé å gå fra lønnsom energiproduksjon til subsidiert produksjon av fornybar energi. Det vil bidra til at landene som tar klimaendringene på alvor, menneskeskapte eller ei, taper i den globale konkurransen. Da skyter vi oss selv i foten.

Videre er vi for øvrig i den globale økonomien alltid en vesentlig premissgiver i utenrikspolitikken, men det er mer en konsekvens av andre forhold. Jeg mener derfor at forhold som polarisering, Vesten mot resten, sviktende tro på demokratiet, kamp mot liberale verdier, forvitring av nasjonale fellesskap, migrasjon, demografi og befolkningsvekst er vel så viktige premissgivere.

Russlands president fortsetter å omskrive historien. Han forsøker å skape et narrativ som jeg vil påstå ikke engang han selv tror på. Alle hans fantasifulle ideer om at Vesten startet krigen, og at Russland måtte reagere mot nazifiseringen, er et oppdiktet scenario som kun finnes i hans eget hode. Det er ikke noe mindre farlig av den grunn. Krigen er ene og alene Russlands ansvar i landets forsøk på å ekspandere og gjenskape Russlands storhetstid. Hans vilje til å fortsette krigen og viljen til å sende nye tusenvis av soldater i den visse død viser at han satser hele sitt presidentembete på krigen. Hans påstander om at dette er Russlands skjebnetid, viser at han trekker meningsløse historiske linjer til en tid som aldri vil kunne gjenoppstå. Bortsett fra den groteske påstanden om Vestens aksept for pedofili, tror jeg imidlertid at enkelte av hans påstander om Vestens moralske forfall har noe gjenklang blant en del mennesker også i vestlige land.

På kort sikt, og muligens på mellomlang sikt, er det liten tvil om at Russlands krig i Ukraina vil prege europeisk sikkerhetspolitikk. Det bør også være Norges fokus. Vi må gjøre det vi kan for å støtte Ukraina med donasjoner av våpen, humanitær hjelp og gjenoppbygging av infrastruktur, inkludert Ukrainas kraftverk. Hjelpepakken på 75 mrd. kr over fem år er solid og viser at noen beslutninger er hevet over politiske dragkamper.

I dag er det nærmest umulig å se for seg en fredsløsning mellom Ukraina og Russland. La oss uansett aldri miste utgangspunktet. Ukraina ble invadert av Russland, og Russland okkuperer i dag ukrainsk land. Dette er et territorium Ukraina må få tilbake, enten med våpen i hånd eller ved en russisk kapitulasjon. Noen hevder at man så dette allerede i 2014, men det hindret ikke at de samme fortsatte det normale forhold til Russland også etter 2014.

En slagen bjørn er ikke nødvendigvis særlig mer håndterbar enn en slagbjørn. Det er den ikke om krigen skulle være over i morgen eller om fem år. Norges fokus må uansett være en tydelig støtte til Ukraina i landets

forsvarskamp, og jeg deler utenriksministerens underforståtte ønske om at Putins autoritære regime faller. Eller som utenriksministeren uttrykte det: «raske omveltninger (...) har skjedd før, og det kan skje igjen». Uansett må vi styrke vårt eget forsvar, og da må vi styrke det med mange milliarder.

Vår velferd sikres av skatteinntekter betalt av et lønnsomt næringsliv. Man må gjerne mene at man skal skattelegge folk mer, men da må man samtidig ha konsekvensene klart for seg. Det gir ingen mening å snakke om å fordele kakestykket dersom kaken blir stadig mindre.

Utenriksministeren sa ingenting om norsk eksportindustri eller handelspolitikk og betydningen av utenrikspolitikken ansvar for å promotere norsk industri og næringsliv. Dette bør være en av utenriksministerens sentrale oppgaver – ja, kanskje den aller viktigste oppgaven for utenriksministeren.

Utenriksministeren har det siste året gjort noen ukloke vurderinger. Den beste indikasjonen på det er at når man må forsvare det, gjør man det med utestemme. Det er eksempelvis ingen utenriksminister som har en fordømt plikt til å samtale med islamister og ekstremister. Det er ikke en del av stillingsbeskrivelsen. Hadde det forholdt seg slik, ville nærmest samtlige utenriksministre i Europa forsømt sitt arbeid.

Samtalene med Taliban på norsk jord var en tabbe og hadde som en konsekvens at kvinner i Afghanistan fikk det verre, ikke bedre, samtidig som Norge i mange miljøer ble oppfattet som naive. At vi heller ikke ville bruke bistand som et pressmiddel, styrket dette inntrykket. Påstander om at afghanske kvinner i Norge støttet disse samtalene, er også veldig drøyt og basert på et svært selektivt utvalg av kvinner.

Samtalene med Irans utenriksminister var heller ingen ubetinget suksesshistorie, og tidspunktet var særdeles dårlig. Like lite som man snakker med den politiske ledelse i et land som dreper mennesker i sitt naboland, altså Putin, snakker man med det politiske lederskapet i land som dreper sine egne innbyggere. Klokskapen i slike samtaler måles ikke ut fra hva man eventuelt måtte formidle, men signalene de gir. Denne gangen er det liten tvil om at samtalene ikke ble særlig godt mottatt av de flere tusen iranske kvinnene i Norge og i Europa.

Neste uke skal vi i Stortinget debattere Fremskrittspartiets forslag om å definere Russlands utsulting av ukrainerne i 1932 og 1933 som et folkemord. Debatten skal vi ta da, men jeg vil allikevel nå igjen oppfordre utenriksministeren til å endre standpunkt. Innspillene fra Ukrainas diasporaer er mange, og de er følelseladete. Utenriksministeren har utvilsomt fått det med seg. Det er underlig at regjeringen skal innnta et annet standpunkt enn nær sagt alle landene de ellers liker å sammenligne oss med.

På NRKs Nyhetsmorgen i går fikk vi høre at Vestens sanksjoner mot Russland delvis omgås ved at Russland kjøper vestlige varer via tredjeland som har tollunion med Russland. Med andre ord er de land som indirekte støtter Russlands krig. Det er liten tvil om at vestlige land vil bruke sin økonomiske makt for å stanse dette. Det må selvsagt også gjelde Norge.

På samme måte kunne vi ha brukt vårt bistandsbudsjett til i enda større grad å isolere Putins Russland. Fremskrittspartiet foreslo frys i bistanden til land som ikke var villig til å fordømme Russland. Å fordømme Russland er enkelt. Det krever ingenting, bortsett fra å si at man fordømmer det og å stemme for en slik fordømmelse i FN. Dette mente imidlertid bistandsministeren var urimelig fordi mange av disse landene har økonomisk samarbeid med Russland. Ja, nettopp – det er de samme landene vi snakker om, de landene som kjøper varer og eksporterer videre til Russland, de samme landene som vi gir bistandspenger til. Når vi ser hva dette økonomiske samarbeidet går ut på, kunne vi stanset den handelen aktivt ved å bruke bistandsbudsjettet.

Jeg vil legge til at det er veldig mange punkter jeg kunne ønske å si noe om videre, men det er ikke tid til det. Kanskje tar jeg en 3-minutter etterpå. Forsvaret av Norge er ekstremt viktig, og når forsvarskommisjonen kommer med sin rapport 3. mai, må vi alle være villige til å øke bistandsbudsjettet med mange milliarder hvert år fremover.

Audun Lysbakken (SV) [11:50:22]: Jeg vil også takke utenriksministeren for redegjørelsen. Den kom jo før det ble kjent at Den internasjonale straffedomstolen kom med en arrestordre på Putin. Det gjør det naturlig å begynne der, for noe av det jeg har lagt meg mest på minne i det siste, er rapporten fra noe som heter The Reckoning Project. Det er et samarbeidsprosjekt mellom journalister og forskere som har sett på hva som har skjedd i de landsbyene og byene de russiske invasjonstyrkene har inntatt i Ukraina. Det de viser, er at de menneskene som forsvinner ned i torturkamrene og fangehullene først, er lokale folkevalgte og lokale representanter for grasrotorganisasjoner. Det kan være menneskerettighetsorganisasjoner, fagforeninger og andre deler av sivilsamfunnet.

Selv om Ukraina er langt fra noe perfekt demokrati, er noe av det som skiller Ukraina aller mest fra Putins Russland, at dette er levende sivilsamfunn der den levende grasroten finnes. Sånt kan ikke tolereres når diktaturer skal etablere seg. Det sier det meste om karakteren til Putins krig. Det ukrainske forsvaret er akkurat nå det eneste som står mellom den ukrainske befolkningen og okkupasjon og diktatur, og det gjør det nødvendig å fortsette våpenstøtten til Ukraina.

På SVs landsmøte nylig fikk vi en hilsningstale fra ukrainske Social Movement, et demokratisk-socialistisk venstreparti i Ukraina. De ba om både våpenstøtte for å forsvare Ukrainas nasjonale suverenitet og samtidig støtte til arbeidet for et mer sosialt rettferdig Ukraina, og de pekte bl.a. nettopp på betydningen av å styrke sivilsamfunnet, som fagforeninger. Det mener jeg vi skal ta med oss inn i arbeidet med oppfølgingen av den store bistandsavtalen Stortinget har blitt enige om.

Jeg er også glad for utenriksministerens vektlegging av klima. Denne uken fikk vi den oppsummerende rapporten fra FNs klimapanel, som er klinkende klar: 1,5-gradersmålet nås ikke hvis det ikke iverksettes omfattende tiltak umiddelbart. Det betyr at vi ikke kan utvinne mer enn de fossile ressursene som allerede er funnet.

Sett i et klimaperspektiv er norsk oljepolitikk utenrikspolitikk. Klimakrisen vil ha enorme sikkerhetspolitiske konsekvenser. Derfor er det et paradoks at regjeringen vektlegger dette så tydelig, ikke minst når det gjelder Arktis, men samtidig står for en politikk for fortsatt leting etter olje og gass i nettopp Arktis. Det nytter ikke å være verdensmester i klima hvis man ikke er norgesmester.

Utenriksministeren uttrykker bekymring for økt proteksjonisme, særlig i forbindelse med IRA, og framholder det multilaterale handelsregelverket. SV er enig i at vi trenger et velfungerende internasjonalt handelsregelverk, men WTO har jo veldig ofte ikke vært det. Det siste tiåret har WTO vært arena for flernasjonale avtaler snarere enn multilaterale avtaler, rett og slett fordi et stort flertall av utviklingslandene ikke har sett seg tjent med den politikken de mektigste landene har forsøkt å presse igjennom.

Utenriksministeren påpeker at Norge har en troverdig utviklingspolitisk rolle, og at det gir oss en god posisjon i reformprosessen i WTO. Den bør ikke brukes til å forsvare det WTO har vært. Den bør i stedet f.eks. brukes til å støtte u-landenes mangeårige krav om reforhandling av patentregelverket TRIPS, sånn at vi bedre kan møte den neste pandemien på en mer rettferdig måte enn vi møtte den forrige.

Avslutningsvis: Jeg vet at solidaritet med det palestinske folket ligger dypt hos utenriksministeren og regjeringspartiene, men det er på høy tid å handle tydeligere når – som det går tydelig fram av redegjørelsen – den ytterliggående regjeringen i Israel nå fører en politikk som dypt forverrer situasjonen. Da er det riktig og viktig at utenriksministeren sender et signal om at en ny tid krever ny politikk. Vi er også bekymret over at Norge ikke markerer seg positivt nok. Tvert imot fikk Norge denne uken kritikk fra FNs spesialrapportør, som i et åpent brev til utenriksministeren påpekte at å avstå fra å stemme i FNs generalforsamling, slik Norge gjorde når

det gjelder resolusjon 77/247, som ba Den internasjonale domstolen uttale seg om lovligheten av den israelske okkupasjonen, ikke er en måte å gi folkeretten forrang på.

Bjørnar Moxnes (R) [11:55:55]: Jeg vil også først takke utenriksministeren for redegjørelsen. Det heter at norsk utenrikspolitikk skal ivareta norske interesser, og det var for så vidt et viktig bidrag fra Huitfeldt at hun åpnet sin redegjørelse med et godt eksempel på dette, ved å hylle dem som bidro til å sikre nasjonal kontroll over petroleumsressursene på norsk sokkel.

I dag står kampen om nasjonal kontroll over en annen energiressurs, nemlig strømmen og kraften vår. Her har de siste norske regjeringene dessverre abdisert. Nå blir strømprisene fastsatt på en børs, og Stortinget har også avgitt råderett til EU. Etter vårt syn viser regjeringens manglende grep i møte med strømpriskrisen hvor uklokt det har vært å avgi suverenitet til EU gjennom EØS og ACER. God utenrikspolitikk er å ta tilbake kontrollen, sånn at kraften igjen kommer befolkning og næringsliv til gode, i form av rimelig strøm.

Russlands folkerettsstridige angrepskrig mot Ukraina preger i dag internasjonal politikk, men først og fremst dem som utsettes for den brutale krigføringen. Stortinget står sammen i fordømmelsen av Putin-regimets krigføring, i kravet om at Ukrainas territorielle integritet skal gjenopprettes, og at Norge skal bidra med 75 mrd. kr over fem år til Ukraina. Rødt mener at Norge må og bør yte 1 pst. av bruttonasjonalinntekt i bistand, i tillegg til bidraget til Ukraina, for å hjelpe utviklingsland som rammes hardest av global ulikhet, noe som nå forsterkes av krigens ringvirkninger.

Økt konfliktnivå og stormaktrivalisering har gjort verden farligere. Rødt mener at Norge bør jobbe langs tre hovedspor.

Det første gjelder folkeretten. I en tidligere redegjørelse sa utenriksministeren at Norge jobber for å binde stormaktene til å etterleve folkeretten. En av folkerettens viktigste bestemmelser er nettopp forbudet mot angrepskrig, men både Høyre- og Arbeiderparti-ledede regjeringer har hittil sagt nei til å ratifisere Kampala-tillegget til Roma-vedtektene, som altså gir Den internasjonale straffedomstolen jurisdiksjon til å etterforske og straffe statsledere for folkerettsstridig angrepskrig. Rødt har nå foreslått både at Norge skal støtte Ukrainas initiativ om et spesialtribunal for både å etterforske og kunne straffe Putin for invasjonen, og også at Norge ratifiserer Kampala-tillegget. Blir det vedtatt, vil det styrke Norges rettsvern mot angrepskrig og bidra til å avskrekke Russland og andre lands ledere fra å starte den typen krig. Vårt standpunkt er klart: Statsledere som starter angrepskrig, bør straffes, om de så heter Bush eller Putin.

For det andre må vi styrke Norges nasjonale forsvarsevne. Rødt vil bl.a. gjenreise invasjonforsvaret og øke antall soldater kraftig. Vi ønsker mer luftvern og også å reetablere luftvern for sivilbefolkning og beslutningssentre, som i dag står helt uten dedikert beskyttelse mot missiler og flyangrep. Hæren bør også styrkes med langtrekkende artilleri, og vi bør reetablere Sjøheimevernet.

Skal vi bevare sikkerhet og lavspenning i nord, er det viktig at vårt eget forsvar hevder suverenitet i våre land- og havområder, og at det ikke overlates til stormakter med interesser som kan være forskjellige fra våre.

For det tredje mener vi at Norge må bruke mer krefter på fredsdiplomati og atomnedrustning. Vi har erfarne diplomater og lange tradisjoner for fredsarbeid, som vi bør benytte langt mer aktivt for å gjøre Norge og verden tryggere.

Miljøpolitikk er også utenrikspolitikk, men regjeringen er ennå ikke i rute for å doble klimabistanden. Vi er glade for at regnskogsarbeidet kommer i gang igjen etter at Lula vant presidentvalget i Brasil, men det trengs mer penger for å ta igjen de tapte årene under Bolsonaro.

For oss er både internasjonal solidaritet og nasjonal selvråderett viktige verdier, og vi vil fortsette å jobbe for at de verdiene får sin rettmessige plass også i norsk utenrikspolitikk.

Guri Melby (V) [12:00:53]: Tirsdag fikk vi utenriksministerens analyse av dagens utenrikspolitiske situasjon. Jeg synes det var en god analyse fra utenriksministeren, men jeg tror ikke jeg er helt alene når det jeg savner fra regjeringen, ikke bare er en presis analyse, men en tydelig visjon, en tydelig retning.

Vi står nå midt i en storm, og det er klart at det mest brutale eksempelet på det er krigen som raser i Ukraina, de direkte konsekvensene det har for det ukrainske folk, men også alle de indirekte konsekvensene det har for oss i Norge, for resten av Europa og for resten av verden. Det vi trenger i en sånn situasjon, mener vi i Venstre, er en ledestjerne som er tydelig på i hvilken retning vi skal.

Det er klart at det er vanskelig å peke ut en retning i en tid som er preget av store, voldsomme endringer, men det er egentlig desto viktigere at vi vet hva vi vil. Og hvor vil egentlig regjeringen? Hvilke endringer i vår utenriks- og sikkerhetspolitikk må en endret verden føre til? Land etter land reorienterer seg nå i utenrikspolitikken og i sikkerhetspolitikken, mens jeg opplever at i den norske debatten er det fortsatt de lange linjene som står fast. Her skal vi ikke gjøre store endringer, selv om verden er i stor forandring.

Utenriksministeren delte en god del av sine bekymringer i redegjørelsen, bl.a. frykten for at WTO skal spille ut på sidelinjen, noe som er en alvorlig situasjon. Det

at lederskapet i Arktisk råd kommer til å bli veldig krevende, er åpenbart også svært reelt, og ikke minst at konkurransekraften vår i den grønne omstillingen kan lide hvis vi ikke får til et godt samarbeid med Europa. Alle disse bekymringene deler vi i Venstre. Men utfordringen er at denne bekymringen og frykten for at ting endrer seg, jo ikke er en visjon. Det tegner ikke en retning for hvor vi skal gå.

Etter utenriksministerens redegjørelse lurer jeg egentlig fortsatt på hva regjeringen vil med utenrikspolitikken i tiden vi lever i. Hvordan skal regjeringen ta Norge framover og bidra til at vi finner løsninger, slik at vi går i en bedre retning både i Norge og i verden? Det å tviholde på ting sånn som de har vært, vil i hvert fall ikke være det riktige svaret. Vi må se framover og ikke bakover.

Det er min oppfatning at den mest strategisk betydningsfulle beslutningen Norge kan ta i dag, er å si at vi vil møte framtiden sammen med våre europeiske naboer i EU. Jeg mener det er ironisk at vi har måttet bruke året 2022 på å kjempe mot regjeringens ønske om å svekke EØS og Norges relasjon i stedet for å prioritere hvordan vi kan jobbe tettere med EU. Norge bør søke om medlemskap i EU, og på veien dit mener vi også at vi bør delta i EUs utenriks- og sikkerhetspolitikk. Men akkurat nå opplever vi at vi har en utenriksminister og en statsminister som ikke engang ønsker å løfte debatten. På NUPIs utenrikspolitiske seminar samme dag som redegjørelsen kom det klart fram at statsminister Støre ikke ønsker en EU-debatt fordi det kan være polariserende. Hva om regjeringen heller hadde ambisjoner om å bidra til en nyansert og kunnskapsbasert debatt framfor å skygge banen? Det ville ha vært tydelig politisk lederskap.

Når det gjelder Kina, sier utenriksministeren at det er

«flere problematiske sider ved Kinas økonomiske system. Det er særlig konkurransefordelene som følger av et lite gjennomsiktig system av støtteordninger og offentlig eierskap, som bekymrer oss og andre.»

Dette er uten tvil en bekymring, men jeg tror det er flere med meg som i større grad bekymrer seg for at kinesiske virksomheter er pålagt å dele informasjon med kinesisk etterretning, eller at den samfunnsmodellen som understøtter Kinas økonomiske system, er et overvåkingsdiktatur. Det handler om bekymring for den enkelte kineser, hvis fri livsutfoldelse og fritt liv blir begrenset av en allestedsnærværende autoritær stat, men det handler også om at Kina bruker sine selskaper for å spre autoritære ideer også til andre land. Hvis et NATO-land havner i direkte militær konflikt med Kina i løpet av de

neste årene, må vi forvente at Kina bruker all den markedsmakten de har, på å presse vestlige land.

Det er ikke noen tvil om at kritisk infrastruktur o.l. er utsatt, men jeg mener også at regjeringen kunne ha vært tydeligere på at dominerende markedsmakt, slik Kina har på enkelte områder, er et problem i seg selv, og at Norge må jobbe for å redusere vår avhengighet av Kina i stedet for å øke den.

Rasmus Hansson (MDG) [12:06:07]: Takk for en god redegjørelse fra utenriksministeren om en kompetent, men lite visjonær utenrikspolitikk i en verden som nettopp trenger tydeligere visjoner. Jeg vil illustrere dette med å kommentere forholdet til to land: Belarus og Kina. Utenriksministeren tok opp den autoritære utviklingen i mange land, som historien har lært oss én ting om: Vi kan ikke forholde oss passive til en slik utvikling. Gjør vi det, fortsetter den. Vi som nyter godt av mer frihet og mer demokrati enn noen andre, har størst ansvar for at også andre folk får del i den friheten og det demokratiet.

Jeg kommer rett fra et seminar om situasjonen i Belarus. Der ga en belarusisk frivillig på link fra Ukraina, en studentaktivist i eksil i Norge, og den ledende belarusiske demokratiforkjemperen Andrei Sannikov, som er på besøk fra eksil i Polen, en sterk påminnelse om sammenhengen mellom deres frihet og vår frihet.

FNs menneskerettighetskontor slår fast at utviklingen i Belarus har gått fra vondt til verre. Lukasjenkos regime begår stadig grovere brudd på sivile og politiske rettigheter. Folk fengsles og drepes. Demokrati og menneskerettigheter finnes ikke. Belarus har ikke stått høyt på den politiske agendaen i Norge, men folket i Belarus, en av våre nabostater i Europa, har samme rett til frihet som andre. Det alene er mer enn god nok grunn til at Norge bør øke støtten til demokratikampen i Belarus.

Dessuten er Lukasjenko-regimet, som undertrykker folket i Belarus, fullstendig avhengig av Putin-regimet i Russland – uten Putin, ingen Lukasjenko. Ukrainernes forsvarskamp mot Putins Russland er derfor også en forutsetning for at folk i Belarus kan få friheten sin tilbake. Samtidig er Belarus den geografiske forutsetningen for Putins drøm om å undertrykke ukrainerne for godt. Lukasjenko har allerede stilt til disposisjon land- og luftterritorium for russiske styrker, og Belarus er Putins geografiske mulighet for nye angrep mot Kyiv. En slik mulighet stritter det belarusiske folket imot. Mange belarusere kjemper allerede mot Russland i Ukraina. Lukasjenko vet tross alt at det vil være livsfarlig for ham å forsøke å trekke folket sitt inn i en krig mot Ukraina. Derfor må norsk utenrikspolitikk legge større vekt på å støtte sivilsamfunn, aktivister og demokratisk opposisjon i Belarus, både fordi det er et folk som i seg selv fortjener sin

frihet fra ekstrem undertrykkelse, og fordi en slik støtte er viktig i kampen for Ukraina og mot Putins imperialism. Til sjuende og sist er dette en støtte for demokrati og fred i hele Europa. Jeg håper at utenriksministeren vil bekrefte at hun vil øke samarbeidet med EU om støtte til den demokratiske opposisjonen i Belarus.

Jeg håper også, som jeg har tatt opp mange ganger sammen med andre partier, at utenriksministeren, regjeringen og partiet Høyre vil rette ryggen overfor Kina. Kina har mange ansikter. Xi Jinpings mulige fredsinisiativ overfor krigen i Ukraina inneholder konstruktive punkter. Det kan være en mulighet som Norge må forholde seg positiv til, dersom utspillet viser seg troverdig. Men samtidig har altså Xi Jinping kontroll i et regime som begår enorme overgrep, bl.a. det som ser ut til å være folkemord mot uigurer og andre gjennom direkte ødeleggelse av et helt folks reproduksjon. Miljøpartiet De Grønne har sammen med SV, Venstre, Rødt og Kristelig Folkeparti fremmet forslag om at regjeringen følger opp denne forbrytelsen. Det kommer til behandling i Stortinget senere. Opp mot dette står fortsatt en påfallende lavmælt regjering med den ekstremt problematiske normaliseringserklæringen mellom Norge og Kina som et spøkelsesaktig bakteppe. Vi skal leve i samarbeid med Kina, og vi skal ha handel og utveksling med det kjempeviktige landet, men vi gjør verken oss selv, næringslivet vårt, verden eller kineserne noen tjeneste med ensidig ydmykhet. Jeg håper også at utenriksministeren i dag vil klargjøre en tydeligere linje overfor Kina.

Dag-Inge Ulstein (KrF) [12:11:16]: La meg først få takke utenriksministeren for en god redegjørelse. Det var mange viktige temaer som ble belyst – naturlig nok med krigen i Ukraina som bakteppe og konsekvensene og utfordringene krigen i Ukraina har på det utenriks- og sikkerhetspolitiske området.

Det er mye som har skjedd siden utenriksministeren sto her og holdt fjorårets redegjørelse. Selv om mange regnet med at dette kunne bli en både langvarig og blodig konflikt, har ondskapen nådd nye høyder. Det har nærmest gått inflasjon i triste nyhetsvarsler og groteske rapporter fra krigens herjinger, noe som dessverre – så absurd som det enn høres ut – gjør at vi kan venne oss til det og uten å merke det står i fare for å distansere oss følelsesmessig fra det som skjer. Det kan vi ikke gjøre. Vi kan ikke gjøre det for det ukrainske folkets skyld. Vi kan ikke gjøre det for egen sikkerhets og freds skyld eller for Europas framtid.

Lidelsene er enorme, og tapene er store på begge sider. Det er hensynsløse krigsforbrytelser mot sivilbefolkningen og barn som kidnappes i tusentall. Vi har allerede i dag hørt om ny dokumentasjon om de mange tvangsadopsjonene som fortsatt pågår fra de okkuperte

områdene. Andre rapporter som viser til tap og lidelser på russisk side, omtaler enkeltdager med tap på tusen mann. Putins forakt for menneskeverd og menneskeliv har ingen grenser. Gutter og unge menn blir sendt på slagmarken – eller «slaktemarken» – med lite, om noe, opplæring og svært begrenset utstyr. Putin tar seg ikke engang bryet med å be om å få likene tilbake. Dermed er det enklere å kamuflere dødstallene.

Utenriksministeren var innoom flere områder. Jeg var bl.a. glad for å høre det som ble sagt knyttet til nedrustningsarbeid. Som utenriksministeren sa, er dette vanskelig, men det betyr ikke at vi ikke skal prøve. Noen må ta ansvar, gå foran og legge rammene for den nødvendige dialogen. Det var også den samstemte meldingen fra de europeiske parlamentarikerne, også fra sentrale NATO-land, som var samlet her i Oslo til nedrustningskonferanse for vel en uke siden. Flere framhevet og anerkjente Norges gode og brede erfaring. Den er viktig. Putins atomtrussel har med tydelighet vist hvorfor vi i større grad må adressere atomvåpennedrustning. Jeg tar ikke til orde for ensidig nedrustning, men vi er i en unik stilling til å bidra for å samle flere av de andre, være en brobygger og lede det arbeidet fra innsiden i NATO. Jeg var glad for de positive tonene fra utenriksministeren. Et første steg ville være høynivå deltakelse, møter med politisk ledelse, ved statspartsmøtet i november.

Jeg må innrømme at jeg satt spent og ventet på når det skulle komme noe om Afrikas rolle og betydning, både det geopolitiske spillet her og nå og de mer langsiktige, strategiske utenrikspolitiske vurderinger fra utenriksministeren. Selv om det er mye som trekker utenriktjenestens oppmerksomhet og ressurser i helt andre retninger nå, trenger vi å videreutvikle både kapasiteten og kompetansen. Derfor ble jeg – det må jeg ærlig si – noe skuffet når det gikk en halvtime før et afrikansk land ble nevnt, og da en oppramsing knyttet til fred og forsoning. Avslutningsvis kom det rett nok mer knyttet til handelsmuligheter, og vi er også glad for at det nå er satt i gang et arbeid med en Afrika-strategi. Vi har også etterspurt en utviklingspolitisk redegjørelse, som det smått absurd ikke har vært i denne salen fra den nåværende regjeringen.

Afrika kan ikke ende opp som salderingspost hva gjelder oppmerksomhet eller ressurser i utenriktjenesten, for feiler vi her, truer det langt mer enn vår egen «standing». Det handler altså ikke bare om Kinas og Russlands sterke tilstedeværelse og innflytelse på deler av kontinentet, med store infrastrukturprosjekt, lån, bindinger og bidrag til afrikanske lands ledere, deres sikkerhet og militære kapasitet. Nei, det kan forrykke langt mer og true mange av de viktige institusjonene, arkitekturen og plattformene som er framforhandlet og bygd opp over tiår.

Dette var noe komiteen ble gjort tydelig oppmerksom på i omtrent alle møtepunkt vi hadde under besøket i USA tidligere denne måneden – det være seg hos det amerikanske utenriksdepartementet, det nasjonale sikkerhetsrådet, representanter vi møtte i Pentagon. Eksakt samme bilde og beskjed fikk vi fra EUs ambassadør i New York, andre viktige FN-ledere, tunge analytikere i tenketanker vi møtte, om viktigheten av å forstå og engasjere seg i det som skjer på det afrikanske kontinentet.

Derfor håper vi at utenriksministeren og hele utenriksapparatet vil se den strategiske nødvendigheten av å styrke nettopp dette arbeidet. Da kan vi ikke bygge ned den kapasiteten og kompetansen – vi må bygge den opp. La oss fortsette å lytte, søke reelle partnerskap og besøke og investere i nettopp det også. Diskusjoner som har vært om å legge ned flere sentrale afrikanske ambassader, bør i alle fall parkeres i lys av dette.

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [12:16:32]:

Før jeg kommenterer noen av innleggene, vil jeg bare si at det er interessant og en nyvinning i disse diskusjonene etter den utenrikspolitiske redegjørelsen at vi har representanter for de interparlamentariske forsamlingene til stede, og at de deltar i denne diskusjonen. Det betyr veldig mye for forankring av norsk utenrikspolitikk at så mange parlamentarikere på ulike måter er involvert i ulike delegasjoner.

I Europarådets parlamentarikerforsamling, PACE, har eksklusjonen av Russland preget arbeidet, men den har også bidratt til at Europarådet nå kan se framover og arbeide med det som er de viktige forpliktelsene, og som tidligere har vært hindret av russisk deltakelse. Det er veldig viktig å få fokusert på det som er kjerneoppgavene i Europa nå, når vi ser at menneskerettigheter, rettsstatens prinsipper og ytringsfrihet i økende grad er under press i veldig mange land.

I OSSE har situasjonen i Ukraina vært hovedsak helt siden 2014. Selv om avstanden er stor og debatten er krevende, mener jeg likevel det er en viktig verdi i at både russiske og vestlige parlamentarikere møtes rundt det samme bordet. For Norge er det et mål å bevare OSSE som en plattform også for kontakt med Russland, på samme måte som FNs sikkerhetsråd er det.

Konferansen for arktisk parlamentarisk samarbeid har merket store endringer i nord. I mai er det Norge som overtar lederskapet i Arktisk råd, og vårt overordnede mål er å bevare rådet som et viktig forum for samarbeid i Arktis. I Tromsø førstkommende tirsdag vil jeg presentere det som er våre prioriteringer.

Det interparlamentariske arbeidet er viktig, også når det gjelder partnerskapet mellom Asia og Europa. ASEANs interparlamentariske forsamling, Den interparlamentariske union og EFTAs og EØS' parlamentari-

kerkomiteer er kanskje viktigere enn noen gang. For meg er det veldig viktig, og også betryggende, at så mange av Stortingets representanter kjenner så godt til de utfordringene og dilemmaene som Norge nå møter i ulike internasjonale sammenhenger. Jeg vil takke alle for det arbeidet de gjør på ulike arenaer.

Ved inngangen til høytiden for kristne, muslimer og jøder er situasjonen veldig spent i Israel og Palestina. Jeg oppfordrer alle aktører til å avstå fra uttalelser og handlinger som kan bidra til eskalering av konflikten. I den forbindelse tar jeg sterkt avstand fra uttalelsen til finansminister Betzalel Smotrich nylig, der han hevdet at det ikke eksisterer noe palestinsk folk. Slike påstander er uakseptable, og vi oppfordrer den israelske regjeringa til å ta avstand fra dette utsagnet. Det er også viktig at Israel gjør det klart at landet respekterer sine nabolands territoriale integritet. Jeg er dypt bekymret for det høye voldsnivået på Vestbredden og andre tiltak utført av den israelske regjeringa mot det palestinske folk, inkludert opphevelsen av den såkalte «Disengagement Law». Det er positivt at partene møttes i Aqaba og Sharm el-Sheikh nylig, og jeg oppfordrer partene til å gjennomføre de avtalte tiltakene som er foreslått.

Så vil jeg bare si kort at menneskerettighetssituasjonen i Belarus står høyt på vår dagsorden. Jeg møter Svetlana Tikhonovskaja jevnlig, og vi har styrket innsatsen og bemanningen på vår ambassade i Vilnius nettopp for å kunne styrke dette arbeidet. Jeg vil også si at når det gjelder klimaendringer, er de afrikanske landene og veldig mange av landene i sør våre viktigste allierte fordi de i så stor grad merker klimaendringene. Jeg synes ikke akkurat de beskrivelsene som ble presentert her fra talerstolen, helt stemmer overens med den virkeligheten som vi møter i så mange internasjonale sammenhenger.

Når det gjelder forsvarsutgiftene, har vi økt dem veldig mye det siste året. Det var heller ikke noen plan under den foregående regjering, men vi har altså økt utgiftene til Forsvaret mye, i tråd med det som er den sikkerhetspolitiske situasjonen.

Jeg hører nå at Venstre ønsker EU-medlemskap, og da kan det være spennende i løpet av diskusjonen å høre om – dersom det blir regjeringsskifte – det er slik at Venstre og Høyre kan si at de nå vil sette EU-saken på dagsordenen og gå inn for å søke medlemskap. Jeg mener vi skal ha en diskusjon. Jeg tror det ikke er i norske interesser å si at vi går i gang med en ny forhandlingssituasjon akkurat nå, og så kan det hende at det ender slik det har gjort tidligere, nemlig med at det blir nei fra folket. Jeg tror at det må et stemningsskifte til i Norge. Folk må bare diskutere EU i veldig stor grad. Det påvirker oss. Men innenfor bl.a. Verdens handelsorganisasjon har det mange ganger vært en fordel for oss å kunne ha et eget forhandlingsløp, bl.a. når det gjelder vedtakene om

vaksine og vedtakene om å få slutt på fiskerisubsidier. Det er fordeler og ulemper for Norge, og jeg imøteser en slik diskusjon.

Presidenten [12:11:30]: Det blir replikkordskifte.

Ine Eriksen Søreide (H) [12:21:46]: Da Hurdalsplattformen ble presentert, var Høyre blant dem som hadde mange spørsmål knyttet til den nye given i nord-områdene og den nye politikken for tettere samarbeid med Russland, som jo kom lenge etter at Russland hadde begynt sin troppoppbygging langs grensen til Ukraina, der de var aggressive og bøllete mot sitt naboland. Vi fikk strengt tatt aldri noe svar på hva denne nye politiske linja skulle innebære i praksis.

Jeg tror at regjeringa nå har erkjent at norsk russlandspolitikk må legges om. Jeg er veldig nysgjerrig på og interessert i å få utenriksministerens vurdering av hvordan en norsk russlandspolitikk vil se ut i tida framover, basert på de nye realitetene vi nå ser, og hvilken form for samarbeid som vil være aktuelt for regjeringa å ha med Russland.

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [12:22:40]: Jeg synes det er veldig vanskelig å si hvordan det vil utvikle seg i årene som kommer, for vi vet ikke hva som blir situasjonen på bakken i Ukraina. Slik det er nå, er det ikke mulig f.eks. å fortsette samarbeidet i Arktisk råd uten at det er en viss kontakt med Russland, men kontakt på politisk nivå er ikke aktuelt akkurat nå.

Når det gjelder bl.a. samarbeidet i nord, folk-til-folk-samarbeidet, er det veldig vanskelig gjort av denne situasjonen. Vi samarbeider ikke med russiske institusjoner, men vi gjør det med enkeltpersoner. Å foreta det skillet i det daglige har vist seg å være ganske vanskelig, men vi har støttet mange russiske menneskerettighetsaktivister.

Det er viktig å huske at det ikke er slik at isolasjon av Russland er noe vi har innført for å opprette menneskerettigheter i Russland. Det er en protest mot den invasjonen som har funnet sted. Jeg tror i liten grad på bruk av isolasjon som et virkemiddel for å få gjennomslag for menneskerettigheter.

Ine Eriksen Søreide (H) [12:23:44]: Jeg tenker også at det er vanskelig å si i dag nøyaktig hvordan dette vil se ut framover, men jeg mener det er viktig at regjeringa begynner å tenke og å involvere Stortinget i hva som skal være vår politikk overfor Russland de neste årene. Det handler til dels om hva vi er avhengig av og nødt til å opprettholde, som jeg var inne på i mitt innlegg. Jeg kan ikke se for meg at det skulle være ønskelig fra norsk side å utvide et samarbeid i tråd med det som f.eks. står i Hurdalsplattformen. Snarere tvert imot mener jeg at

Norge må være tydelig på at enhver relasjon i framtida må bygge på de realitetene vi nå ser, og som vi i prinsippet har sett siden 2014.

Mitt neste spørsmål handler om EUs fjerde energimarkedspakke, som Senterpartiet veldig tydelig har sagt at de ikke kan sitte i regjering og samtidig innføre. Hvordan vil regjeringa forholde seg til dette ultimatumet fra Senterpartiet, og hva vil det ha å si for vårt samarbeid med EU om energi, som jo blir stadig viktigere?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [12:24:45]: Jeg har først lyst til å si om Russland at mitt ønske var å utvide samarbeidet. Det er ikke fordi situasjonen i Russland har gått i riktig retning – den har gått i feil retning – men jeg tror på praktisk, konkret samarbeid, enten det handler om klimasamarbeid eller andre forhold hvor vi har felles interesser i nord. Det ble ikke mulig etter den folkerettsstridige invasjonen, så nå kan vi ikke sitte ved det samme forhandlingsbordet som om ingenting har skjedd. Det er klart at det som har skjedd etter invasjonen, har påvirket samarbeidet på alle måter.

Vi vil selvfølgelig behandle denne energilovgivningen i tråd med det som er vanlig praksis, og komme tilbake til Stortinget på helt ordinært vis. Vi har interesse av samarbeid med Europa når det gjelder energi, det er en del av vår energisikkerhet. Så det vil vi komme tilbake til Stortinget med på ordinært vis.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [12:25:55]: Jeg vil gjerne tilbake til samtalen med Iran og en norsk embetsmanns besøk i Teheran for å feire Khomeinis makt-overtakelse i 1979. Noe særlig mer umusikalsk skal man lete lenge etter. Ungarn og Polen sendte også sine folk dit, men ingen andre europeiske land gjorde det. Det har vært flere samtaler, har jeg skjönt, så mitt spørsmål til utenriksministeren er:

Er disse samtalen blitt ført på oppfordring fra eller etter vurdering fra eller etter samtaler med allierte, slik at Norge fremstår som en slags forhandlingspartner overfor sentrale allierte som har vanskeligheter med å snakke med Iran? Har vi fått et oppdrag om å gjøre dette?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [12:26:51]: Vi har blitt bedt om å være tilrettelegger. Det er det både Tyskland, Frankrike og Storbritannia ønsker, og da er det naturlig at Norge ikke sier nei til det.

Audun Lysbakken (SV) [12:27:25]: Jeg synes signalene som utenriksministeren har kommet med, både i redegjørelsen og i debatten i dag, knyttet til Midtøstenpolitikken og den israelske regjeringen, er interessante og viktige, og jeg vil gjerne spørre om det.

Det er klart at i en situasjon hvor det ikke er en reell prosess for en tostatsløsning, fordi den ene parten er på

et helt annet spor, kan heller ikke Norge og omverdenen føre en politikk som om tostatsprosessen var på plass. Når utenriksministeren nå signaliserer en kritisk gjennomgang av den norske politikken for regionen, skjønner jeg at hun ikke vil legge fram alle eventuelle endringer her og nå, men kan hun si noe om hva det er i norske posisjoner som må opp til en form for kritisk revurdering?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [12:28:23]: Vi er lenger unna en tostatsløsning nå enn vi har vært de siste 30 årene. Det som er viktig når vi gjennomgår Norges holdning, er å se på hva som har bidratt til at det en stund har vært status quo, og at det nå er tilbakegang. Det har vært store endringer i israelsk politikk den siste tida, og jeg har ikke hørt fra den israelske regjeringa at de har dette målet lenger. Vi spiller da ikke lenger en rolle som en upartisk tilrettelegger, for det er ikke reelle forhandlinger. Da må vi forholde oss til situasjonen slik den er, og da må vi være konsekvente når vi ser folkerettsstridig annekasjon, uansett hvor i verden det skjer, og når vi ser okkupasjon av palestinsk territorium. Så det er viktig å være konsekvent. Dette er et spørsmål jeg i økende grad får fra representanter fra veldig mange land.

Bjørnar Moxnes (R) [12:29:32]: Jeg kan i forlengelsen av det foregående taler sa, også gå inn på samme tema – Midtøsten og Palestina. I redegjørelsen sa utenriksministeren:

«For oss handler dette også om vår prinsippfaste fordømmelse av okkupasjon og om beskyttelse av territoriell integritet – uansett hvor vi ser folkerettsstridig okkupasjon.»

Det er en presis og god beskrivelse av det som skjer i Palestina.

Så lurer jeg litt på hva utenriksministeren tenker om Norges reaksjoner på Israels folkerettsstridige handlinger. Vi har innført sanksjoner mot en rekke land, men dette, som ifølge Amnesty er et apartheidsystem, har ikke møtt den typen straffetiltak fra Norges side. Er det noe regjeringen vil revurdere når det gjelder Israel, og med tanke på sanksjoner mot folkerettsstridig okkupasjon?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [12:30:36]: Norge har en politikk der vi ikke innfører sanksjoner på egen hånd. Det gjør vi ikke i noen konflikter, og det er heller ikke naturlig her. Så her er vi helt konsekvente. Det vi har gjort, er å si at vi vil innføre merking av varer som er produsert på okkupert land, som vil være et tiltak for å bevisstgjøre om hvilke deler av Israel vi anerkjenner, og hvilke deler av Israel vi anser som ulovlig ok-

kupert, i og med at det er produkter som da blir eksportert fra territorier som Israel har okkupert i Palestina.

Ola Elvestuen (V) [12:31:26]: I dag er det Nordens dag. Er det ett område vi har sett det skje store endringer det siste året, er det i Norden – med Finland og Sverige på vei inn i NATO.

Utenriksministeren var innom at Venstre nå ville ha medlemskap i EU. Det ønsker vi, og vi vurderer hvordan og når vi skal få til det. Men inntil det skjer, er det avgjørende viktig at vi styrker samarbeidet med EU. Utenriksministeren fikk et spørsmål om fjerde energimarkedspakke eller ren energi-pakken, som hun sier hun vil komme tilbake til Stortinget med på ordinært vis. Den ble vedtatt i EU i 2019. Nå er det en omfattende regelutvikling i EU med Klar for 55 og REPowerEU – disse bygger på ren energi-pakken. Uten at den kommer til avstemning, kommer det ikke andre.

Kan utenriksministeren nå forsikre om at vi får en rask behandling av disse, når de blir vedtatt?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [12:32:33]: Prosedyrer for saker som ikke er lagt fram for Stortinget ennå, kan jeg ikke redegjøre for i detalj nå. Det tror jeg aldri en utenriksminister har gjort før, heller ikke på andre områder. Akkurat disse spørsmålene kan eventuelt representanten Elvestuen komme tilbake til i et skriftlig spørsmål, og så kan det redegjøres for på ordinært vis.

Dag-Inge Ulstein (KrF) [12:33:04]: Utenriksministeren sa i sin redegjørelse:

«Samtidig glemmer vi ikke andre kriser som også krever vår oppmerksomhet. Våre bidrag til Ukraina har ikke gått på bekostning av annen humanitær bistand.»

Her henger ikke ord og handling sammen, rett og slett. Utenriksministeren sto og sa dette på talerstolen samtidig med at utviklingsministeren satt på et møte i Utenriksdepartementet og ga flere av organisasjonene som står i det livsviktige og krevende arbeidet i de andre humanitære krisene, den stikk motsatte beskjeden. Regjeringen varslet nemlig der at de nå, midt i året, ville holde tilbake 240 mill. kr av midler til norske sivilsamfunnsorganisasjoner. UD viste da nettopp til den usikre flyktningssituasjonen i Norge som begrunnelse.

Dette er både skuffende og alvorlig. Stortinget behandlet Ukraina-pakken så sent som i forrige uke, men hvorfor vi ikke ble informert av regjeringen om at de pengene blir holdt tilbake, vil jeg virkelig gjerne ha svar på. Det ville vært veldig relevant informasjon. Jeg stiller store spørsmål ved at det først kommer etter selve behandlingen.

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [12:34:11]:

Jeg snakket mye om Afrika i mitt innlegg. Det er ikke slik at det er mindre viktig fordi det kommer til slutt. Jeg tror det var en ganske bred uttalelse om hvordan vi skal legge en ny Afrika-strategi. Og jeg har mine ord i behold – vi har ikke kuttet budsjettene til det globale sør. Vi har også lagt fram en tilleggspakke for å avhjelpe det som er konsekvensene av økte matpriser og økte energipriser.

Vi har et veldig raust bistandsprosjekt, som vi skal bruke til å bekjempe nød og til å trygge matsikkerheten og klimaet. Vi har samtidig behov for god budsjettstyring. Det er nå usikkert hvor mange flyktninger som ankommer Norge i 2023. For å være sikre på at det er inndekning på budsjettene til å ta imot disse i norske verts-samfunn på en god måte, avventer vi tildelingen av enkelte bistandsmidler til andre statlige forhold, deriblant til Norad. Måten å se på dette budsjettmessig er nøyaktig den samme modellen som Kristelig Folkeparti har brukt når de har sittet i regjering.

Presidenten [12:35:15]: Da er replikkordskiftet over.

Ingjerd Schou (H) [12:35:36]: Først til utenriksministerens redegjørelse, som jeg takker for, og så kommer jeg tilbake som saksordfører i neste innlegg til det som går på de internasjonale delegasjonene.

Jeg deler utenriksministerens forståelse av at årene framover vil preges av samspillet mellom tre utviklingstrekk: energikrisen, det grønne skiftet og den globale økonomien. Mellom linjene under redegjørelsen kom det tydelig fram hvordan Norges skjebnefellesskap er Europa, og hvordan vi er avhengig av et tettest mulig samarbeid med EU for å møte grenseoverskridende utfordringer som vi felles står overfor. Det kan ikke gjentas for ofte hvordan krigen i Ukraina har skapt et fornyet samhold i Europa. Det må gjentas ofte – også for å holdes ved like. For mange, og ikke minst for Putin, var det ikke åpenbart at et slikt fellesskap lenger fantes. Det viste seg å ha ligget der latent, for så å komme til full synlighet.

Ukraina er nå et felles europeisk ansvar. Et fritt og gjenoppbygget Ukraina utgjør den viktigste oppgaven for vår verdensdel i årene som kommer. I den anledning er det positivt at Norge med den femårige Ukraina-pakken vi nettopp vedtok i Stortinget, går foran og viser forpliktelse for vår felles hjelp til Ukraina – militært, humanitært, økonomisk og politisk.

Jeg merker meg at utenriksministeren spesielt med tanke på grønn omstilling trakk fram EUs betydning for Norge. Hun viste til at det er i vår interesse å sikre at EUs regelverk knyttet til det grønne skiftet inkluderes i EØS-avtalen. Dette har vidtrekkende konsekvenser, og vi bør absolutt søke et tettest mulig samarbeid med EU.

La meg nevne to helt konkrete eksempler på at Norge kan spille en avgjørende rolle. Når EU ønsker seg løsrivelse fra russisk gass, er Norge en del av nøkkelen. Når EU ønsker seg større strategisk autonomi for kritiske mineraler, rettes øynene mot store potensielle forekomster i Norge. EUs ambisjon er at 10 pst. av mineralene Europa trenger for å lage grønn teknologi, skal produseres i Europa innen 2030. I retur sikres vi nærhet til et helt kritisk marked for norske bedrifter gjennom EØS-avtalen. Vi får innpass i mekanismer som former framtidens sikkerhet og industri i Europa.

God dialog vil trenge framover. Våre bedrifter trenger forutsigbarhet og sikkerhet. Spesielt viktig vil dette bli når EU framover skal finne ut hvordan Europa skal forholde seg til USAs massive klimasatsing Inflation Reduction Act, IRA. IRA inneholder klare proteksjonistiske trekk. Massive subsidier innen grønn teknologi og energi vil gis under forutsetning av at produksjonen foregår i USA. Dette tjener ikke europeiske bedrifter som satser innenfor de samme områdene.

EU-kommisjonens svar så langt har vært å lempe på begrensninger for medlemslandenes egen subsidiering av grønne næringer, og mange stemmer, også innen EU, advarer mot et subsidiekappløp. Norge må finne ut av hva som skal være vår rolle, og det må vi gjøre i tett samarbeid med EU. Jeg mener utenriksministerens redegjørelse identifiserte nettopp dette behovet godt og håper også regjeringen følger opp et slikt budskap i tilstrekkelig grad.

Så kommer jeg tilbake, som nevnt, med saksordførermerknadene til de internasjonale delegasjonene Stortinget har.

Rigmor Aasrud (A) [12:39:51]: Jeg vil også takke utenriksministeren for en svært god og omfattende redegjørelse om verden og Norge i verden. I dag er det, som noen har vært innom, Nordens dag. Det er 61 år siden vi underskrev Helsingforsavtalen, og jeg synes også det er noe å dvele ved når vi snakker om Norge i verden, for vi er avhengig av å ha et godt samarbeid med mange, også våre venner i Norden. Vi har nå formannskapet i Nordisk råd, og helt i starten av programmet for hva vi skal oppnå der, står det:

«Vi står overfor en klima- og miljøkrise som krever rask omstilling og nye grønne løsninger.»

Nettopp global oppvarming og tap av natur er vår tids største utfordring. En mer rettferdig verden må bygges på ren energi, lavere klimagassutslipp og en bedre forvaltning av sårbar natur. Vi ser at klimaendringene også får sikkerhetspolitiske konsekvenser. De vil påvirke konfliktmønstre, allianser og styrkeforhold og dermed også betingelsene for norsk utenrikspolitikk.

Ett år etter invasjonen av Ukraina er paradokset at Europa gjør seg uavhengig av russisk gass, at investerin-

gene i det grønne skiftet skyter fart, og at Europa står mer samlet enn noen gang. Sterkere samarbeid med andre land vil være helt avgjørende for om vi klarer å nå klimamålene. Det var derfor viktig at Norge, da vi var medlem av Sikkerhetsrådet, jobbet for å styrke koblingen mellom klima og sikkerhet.

Biden-administrasjonens økonomiske og klimapolitiske flaggskip, Inflation Reduction Act, IRA, er industripolitikk med grønt fortegn. Det er positivt at USA innfører tiltak for å bekjempe klimaendringene og framskynde det grønne skiftet. Klimaproblemet er globalt, og det er nødvendig at også USA nå tar tak for å redusere utslippene. Men vi kommer likevel ikke bort fra at IRA setter opp noen stengsler ved å favorisere produksjon av grønne næringer i USA. Det er ikke bra for Europa – og ikke for et lite land som vårt. Vi er tjent med frihandel og med ambisiøse mål for den grønne omstillingen. Derfor skal vi jobbe for at norske bedrifter kan ta del i det arbeidet som nå gjøres for å levere de grønne løsningene som verden trenger. Derfor er det svært viktig for Norge at en løsning mellom EU og USA som omfatter handelsstrømmer, ikke utestenger norske verdikjeder. Derfor må vi samarbeide tett med EU om å finne gode løsninger.

Det er lenge siden vi snakket om kun soldater på slagmarker som de mest utsatte i krig. Slagmarken nærmest oss nå er den i Ukraina. Også fra Ukraina har vi hørt forferdelige rapporter om voldtekt brukt som våpen i krigføringen. Voldtekter og seksualisert vold skal ha blitt begått av russiske soldater mot kvinner og mot barn. Dette har vi erfart i konflikter i Bosnia, i Rwanda, i Irak og i Syria tidligere, og listen er lengre. Vold mot jenter og kvinner er forårsaket av et syn på verden der halvparten av jordens befolkning er mindreverdige. Å bekjempe kjønnsbasert vold mot jenter og kvinner er en viktig del av kampen for likestilling og like rettigheter mellom kvinner og menn. Debatten i dag bør minne oss om ansvaret vi har for å sette kvinner, fred og sikkerhet på dagsordenen, for vi er langt fra å være i mål.

Hårek Elvenes (H) [12:44:48]: Jeg føyer meg inn i rekken av takksigelser for en grundig redegjørelse, som også var en redegjørelse som trekker opp noen nye perspektiver. Utenrikspolitikken er jo – som all annen politikk – i utvikling.

Likevel er det vel å dra det litt langt å si at utenrikspolitikk er ferskvare, som utenriksministeren sa i sin redegjørelse. Tidligere utenriksminister Søreide sa i sin redegjørelse i 2021 at norsk utenrikspolitikk er summen av tusenvis av små og store oppgaver. Nettopp – og noen oppgaver er større enn andre.

Utenrikspolitikken handler i bunn og grunn om hvordan Norge skal ivareta sitt forhold til omverdenen og ivareta sine interesser. Tidligere utenriksminister

Knut Frydenlund fra Arbeiderpartiet uttalte en gang på 1970-tallet at Norge er et lite land i en farlig verden. Det står seg også i dag, kanskje i enda sterkere grad.

Helt siden annen verdenskrig har sikkerhetspolitikken vært hjørnesteinen i vår utenrikspolitikk. Å kunne motstå politisk og militært press som kan true vår suverenitet og handlefrihet, er forutsetningen for å muliggjøre all annen politikk.

Troen på et demokratisk Russland vendt mot Vesten var en gjennomgangsmelodi i vår utenrikspolitiske tenkning for 25–30 år siden. Det håpet er knust og ligger i ruiner. Russland er i dag et militarisert, autoritært regime isolert fra store deler av verden.

Utenriksministeren sa i sin redegjørelse at historien aldri gjentar seg. – Nei, historien har en lei tendens til å gjenta seg selv. Utenrikspolitikk er de lange linjers politikk, der historiske erfaringer er premissgivende for utforming av politikken i dag. Igjen ser vi betydningen av en langsiktig sikkerhetspolitikk, alliansetilknytning og alliert samhold, nettopp fordi historien gjentar seg. Det transatlantiske båndet er og blir vårt viktigste ankerfeste i sikkerhetspolitikken.

De siste seks årene er antall land som beveger seg i autoritær retning, mer enn dobbelt så høyt som antallet som beveger seg i demokratisk retning. Det multilaterale systemet er under press. Kina og andre framvoksende makter bruker all sin tyngde på å vektlegge andre normer og verdier i dette systemet enn dem den liberale verdensordenen er bygd på. Vi ser også at Kina og Russland ofte opptrer samlet innenfor FN og disse organisasjonene.

Et sentralt mål for norsk utenrikspolitikk de neste årene må være å støtte opp om et forpliktende internasjonalt samarbeid i det multilaterale systemet. Det tjener Norge, det tjener småstatene, og det tjener verden som helhet. Verden står overfor store globale utfordringer som ingen stat kan løse alene. Norge nyter høy tillit internasjonalt, vi blir lyttet til, og vi settes ikke i bås. Vår innsats som medlem av FNs sikkerhetsråd de to siste årene vitner om det.

Det er påfallende lite offentlig debatt om utenrikspolitiske spørsmål, også foran stortingsvalg. I så måte er det positivt at regjeringen legger opp til en diskusjon om utenrikspolitiske spørsmål. Det varslede forskningssenteret for geopolitikk som skal opprettes, må knyttes til eksisterende forskningsmiljøer.

Forskningen skal rettes mot en bedre Kina-forståelse, men vi vet allerede ganske mye om Kina. Vi ser en stormakt som knytter økonomiske bånd med påfølgende militære avtaler, og man beskytter økonomiske interesser, om så det måtte være militært. Kina har tatt mål av seg til å være en ledende militær stormakt til folkerepublikkens 100-årsjubileum i 2048, og de er allere-

de godt i gang, med sine 300 marinefartøy. Senest i går fikk vi høre om havneutbygging på Salomonøyene finansiert av Kina.

Dette gjør at USA er strategisk strukket. USA må rette mer og mer av sin strategiske og militære oppmerksomhet mot Sør-Kina-havet. Det fører til at Europa må ta større ansvar for egen sikkerhet, og det gjelder også Norge.

Marit Arnstad (Sp) [12:49:57]: Utenrikspolitikkfeltet er så bredt. Derfor er det mange ulike tema som blir dekt av ulike talere i dag, også talerne fra Senterpartiet.

Jeg vil også takke utenriksministeren for redegjørelsen. Jeg er enig i at utenrikspolitikken i årene framover særlig kan bli påvirket av tre ting: energikrise, det grønne skiftet og endringer i den globale økonomien. Disse utviklingstrekkene vil antagelig påvirke forhold både mellom land og mellom regioner, og vi ser det nok allerede i forholdet mellom bl.a. USA og Kina. Den krigen vi er vitne til midt i Europa, vil også ha langsiktige følger for hvordan vi forstår verden omkring oss. Utenriksministeren pekte på viljen til å bevare og styrke regionalt samarbeid, endrede verdikjeder og tilgang til råvarer og teknologi. Jeg er enig i at det vil være vesentlige sider å diskutere i utenrikspolitikken i årene framover.

Jeg har også lyst til å understreke at den kanskje aller viktigste pilaren i utenrikspolitikken er å ivareta norske interesser – ikke i strid med andre, ikke som isolering eller proteksjonisme, men i dialog og samvirke med andre. Dette er det mest grunnleggende i all norsk utenrikspolitikk, men det er av og til så sjølsagt at vi nesten glemmer å si det.

Allianser og partnerskap kommer til å bli viktigere i den situasjonen vi er i. Det siste året har vi fått demonstrert hvor viktig vårt NATO-medlemskap er, og hvor viktig samarbeidet innenfor alliansen er. Vi har også hatt et godt samarbeid med EU om sanksjoner mot Russland.

Samtidig som NATO-samarbeidet er viktig, har krigen også vist oss betydningen av nasjonal beredskap og nasjonal kontroll. Ukraina viser oss i dag hva militær motstandskraft og sivil beredskap faktisk kan bety. Det betyr noe å ha et godt nasjonalt forsvar. Det er mulig for en nasjonalstat å stå imot en stormakt, ikke bare militært, men også som sivilt samfunn. Jeg er imponert over motet hos lederne i landet og hos hele befolkningen i Ukraina.

Jeg er overbevist om at vi står foran en tid der alle land vil være mer opptatt av egne ressurser, egen beredskap, eierskap til nøkkelbedrifter og eget forsvar. Kortere verdikjeder og nasjonal produksjon kommer til å få økt betydning. Et mer bevisst forhold til egne ressurser og egen infrastruktur kommer i kjølvannet av den kri-

sen vi nå ser. Vi er i en slags post-globaliseringstid, og nasjonalstaten kommer til å bli viktigere for både beredskap, eierskap og fellesskap. Sjøl om det er riktig at de fleste land har tjent på det globale handelsregelverket de siste 30 årene, og sjøl om sikkerhetspolitikk, energipolitikk og handelspolitikk veves stadig tettere sammen, ser vi også nå sårbarheten ved globaliseringen i mye større grad enn tidligere.

Senterpartiet har over mange år snakket om økt nasjonal kontroll og eierskap over både infrastruktur og naturressurser. Vi har vært opptatt av beredskapslagring av korn, totalberedskapen vår, norsk eierskap av havnene, skogen og andre naturressurser. Den tida vi nå lever i, illustrerer betydningen av det.

Norge har alltid hatt et godt samarbeid og en åpen handel med omverdenen. Det skal vi fortsette med, men vi skal heller aldri bli naiv i møte med sterke globale interesser som ønsker økt tilgang til nettopp naturressurser, teknologi og infrastruktur. Det gjelder ikke minst energi. Norge er forsynt med helt eventyrlige energiresurser, og de må brukes klokt. Vi har vært, og vi skal fortsatt være, en langsiktig og stabil leverandør av olje og gass til Europa. Den rollen har blitt stadig mer synlig, og derfor var det både viktig og riktig at Ursula von der Leyen sammen med NATOs generalsekretær og statsministeren besøkte norsk sokkel i forrige uke. Det er vesentlig at en sjøl kan se hvor teknologisk framtreddende vår olje- og gassnæring er, og hvor viktig det blir å beskytte våre oljeinstallasjoner i årene framover. Å inngå en grønn allianse med EU der hovedvekten legges på CO₂-fangst og -lagring, hydrogen og felles industriutvikling, er bra.

Norge er også velsignet med store kraftressurser i form av vannkraft, og der er EUs regelverk under kontinuerlig utvikling. Når EU nå utformer et helt nytt markedsdesign for sitt kraftmarked, er det viktig at vi ivaretar norske interesser i det arbeidet, for det er et paradoks at atomkraft blir sett på som fornybar fra EU-kommisjonens side, mens magasinerbar vannkraft ikke blir sett på som fornybar.

Jeg må si at jeg syns det er litt spesielt at Høyre nå prøver å gjøre seg høy og mørk på 2-prosentmålet. Det er riktig at Norge skrev under på dette målet i 2014, på Høyres vakt, og etter åtte år har vi ennå ikke fått noen plan fra Høyre som er meldt inn til NATO omkring noen mål for forsvarsbevilgningen.

Frode Jacobsen (A) [12:55:25]: Utenriksministeren avsluttet sin redegjørelse med å si:

«Derfor trenger vi mer utenrikspolitisk diskusjon.»

Det er jeg enig i. Jeg skal innrømme at jeg synes det var lettere å være skråsikker på det meste da jeg startet mitt politiske engasjement midt på 1980-tallet, enn det

er nå. Det gjelder også i utenrikspolitikken. Jeg synes derfor det er fint at vi skal diskutere mer utenrikspolitikk. Det er mye å ta tak i, og det må være rom for både tvil, tro og grubling.

Jeg vet ikke om det er riktig å si at vi har vært naive i vår tilnærming og forståelse innen utenrikspolitikken, men jeg skjønner at det kan hevdes. Eventuelt har vi vært for optimistiske og for godtroende. Byggingen av Berlinmuren startet i 1961 og symboliserte delingen av Europa helt fram til de dramatiske dagene høsten 1989 – en periode på 28 år som sterkt preget og definerte generasjoner av europeere. Mange av dem hadde også annen verdenskrig friskt i minne.

Nå er det 34 år siden Murens fall. Nye generasjoner europeere vokser opp uten å ha Berlinmuren som et felles referansepunkt, og bra er jo det, men det betyr samtidig at vi har glemt hva som skjedde, og kanskje tror vi at noe lignende ikke kan skje igjen.

For her kommer en innrømmelse: Jeg trodde ikke jeg skulle oppleve krig i Europa igjen. Jeg trodde ikke at når Sovjetunionen gikk i oppløsning og de gamle øst-europeiske landene fikk sin frihet og gikk i en demokratisk og vestlig retning, var det en utvikling som kunne reverseres. Jeg trodde ikke at land som etter hvert kom inn i EU, skulle gå i revers og bort fra rettsstatens og de liberale demokratiens grunntanker og prinsipper.

Det er det vi er vitne til. Demokrati, mangfold, frihet og ytringsfrihet er på vikende front i flere land. Dette må vi forholde oss til, enten vi liker det eller, mest sannsynlig, ikke liker det. Vi trenger utvilsomt samtale, debatt og meningsbrytninger for å forstå dette og for å vite hvordan vi skal møte det. Skråsikkerhet og polarisering er ikke veien å gå.

Det samme gjelder vårt forhold til Kina og utviklingen der. Økonomisk vekst, mindre fattigdom, frihandel og åpning mot Vesten ga grunn til optimisme. De fleste av oss trodde nok at dette ga nye muligheter for hele verden, og at en verden der man er økonomisk avhengig av hverandre, skulle bli en mer stabil og bedre verden. Vi må tenke annerledes i dag enn for bare noen år siden. I dag fikk vi som sitter på Stortinget, beskjed om å slette apper som har koblinger til Kina. Vi har hatt mange og viktige runder om eierskap og leveranser av infrastruktur til Norge. Oppleste sannheter er ikke lenger sannheter. Framtidstro og optimisme er erstattet av skepsis og usikkerhet.

Det vi har lært, er at Norge, og for så vidt hele verden, ikke er tjent med å gjøre seg avhengig av forsyninger fra ett land og ett marked. Stabile partnere i dag kan vise seg å være noe annet i morgen. Trygge leveranser kan være borte i morgen uten at vi har mulighet til å finne erstatninger.

Vi har store utfordringer i Europa, i forholdet til Kina og i det store geopolitiske bildet. Vi står overfor mange kriser som gjelder globalt i alle land: natur- og klimakrisen, energikrise, fattigdomskrise, migrasjons- og flyktningkriser, for å nevne de mest akutte. Er det derfor en ting jeg blir mer og mer overbevist om – og her nærmer jeg meg nok et punkt hvor jeg kan si at jeg er skråsikker – så er det følgende: De krisene Norge og verden står i, de store utfordringene vi står overfor, kan ikke løses av hvert enkelt land alene. Norge, Europa og verden trenger tettere og mer forpliktende samarbeid, ikke mindre. Derfor heier jeg på Nordisk råd – gratulerer med dagen – på EU, gjerne med Norge som medlem, og på EØS, NATO og FN.

Det er dessverre mer enn nok elendighet å ta tak i. Vi ser flyktningstrømmer som følge av krigen i Ukraina og sult i flere afrikanske land. Vi vet at de fattigste i verden også taper mest som følge av klima- og naturkrisen. Det vi så av brudd på menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter i forbindelse med fotball-VM i Qatar, er vi ikke ferdig med. Migrantarbeidere opplever det samme mange andre steder.

Det vi ser i Iran, med manglende frihet for iranske kvinner, må vi dessverre snakke om hver eneste dag. Det vi ser og hører, er uakseptabelt. La meg derfor avslutte kort: Kvinne – liv – frihet. Kampen fortsetter!

Kathrine Kleveland (Sp) [13:00:36]: I dag, 23. mars, er det Nordens dag, og et sterkt og tillitsbasert Norden har vært en av suksessfaktorene for det gode samarbeidet nordiske land imellom. For å bygge videre på tilliten må vi ha nasjonalstater med sterkt samhold. I Norden deler vi kjerneverdier som binder oss sammen. Åpne, liberale samfunn preget av tillit innad i landene og landene imellom, velfungerende institusjoner og sterk tradisjon for samarbeid er noen av dem. Demokrati, rettsstat, menneskerettigheter, likestilling og bærekraftig utvikling er grunnelementer i våre nordiske samfunn.

Norden er blant regionene i verden med aller høyest tillit til myndighetene. Denne tilliten er del av «det nordiske gullet» som vi må verne om. Vi lykkes når nordisk samarbeid bidrar, så fellesnordisk innsats skaper merverdi for de nordiske landene og oss som bor her.

I Hurdalsplattformen står det at regjeringen vil utvikle og fordype det nordiske samarbeidet på en rekke felt, både politisk, økonomisk og kulturelt. Selvstendighet og et sterkt forsvar er en viktig grunnmur for nasjonalstaten. Derfor er regjeringen godt i gang med å forsterke og fordype det nordiske sikkerhets- og forsvarspolitiske samarbeidet som et tillegg til NATO-alliansen. Når etter hvert alle nordiske land blir NATO-

medlemmer, blir det enda lettere å samarbeide på forsvarsområdet.

Senterpartiet er for internasjonalt samarbeid også på energifeltet, og i Norden har vi hatt energisamarbeid i mange tiår. Energisamarbeidet i Norden har bidratt til trygghet for energiforsyning og vært på et nivå som ikke har gitt en uforutsigbar prisvekst. Med de nye kablene til Storbritannia og Tyskland ble eksportkapasiteten så stor at prissmitten ble krevende. Derfor har vi satt en endelig stopper for NorthConnect-kabelen.

En raskere grønn omstilling er viktig for å sikre bærekraft og energisikkerhet framover. Da kan vi bygge på kunnskapen fra vannkraft og oljeutvinning. Norge har gode ressurser til å forske videre og tenke nytt.

Senterpartiet mener det er viktig med nasjonal kontroll i energipolitikken. Senterpartiet stemte imot da Stortinget knyttet oss til EUs energibyrå ACER i 2018. Vi hadde hatt mer nasjonal kontroll over energipolitikken uten ACER. Nå utredes handlingsrommet i EØS-avtalen på energi konkret – for handlingsrommet må tas, det er ikke noe vi får.

Utenriksministerens gode redegjørelse omtaler oljeeventyrets start. Det er ingen tvil om oljens viktighet for Norges heldige økonomiske situasjon i dag, men tidligere statsminister Jens Stoltenberg sa at kvinnes deltakelse i arbeidslivet har betydd mer for norsk økonomi enn oljen. Institutt for samfunnsforskning fant i 2016 ut at uten sysselsettingsveksten blant kvinner siden 1972 ville Fastlands-BNP summert over 40 år vært 3 300 mrd. kr lavere enn vi faktisk hadde i 2012.

Likestillingskampen er fortsatt aktuell, med ulike kamper i ulike land og søstre i sør som mister sine rettigheter. I verdensmålestokk bidrar fattigdom, diskriminerende lover og sosiale normer til at kvinnene fortsatt havner nederst på de aller fleste stiger. Ikke bare får de dårligst økonomi, men det fratær dem alle muligheter til å bestemme over eget liv. Utdanning for jenter er et av svarene. Da er det utrolig at Afghanistan senest i fjor fratok jenter mulighet for utdanning.

Vi må aldri bare være oss selv nok. En aktiv utenrikspolitikk gjelder hele verden. Det er beredskap, også for Norge, å støtte Ukraina med våpenhjelp, kollektiv beskyttelse, bosted og arbeid. Aldri før har Norge tatt imot så mange flyktninger som i fjor. Alle 356 kommuner sa ja til å bosette ukrainere. Det er fortsatt krevende, men vi skal klare det sammen – for vi må aldri bare være oss selv nok.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten [13:05:42]: Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Lars Haltbrekken (SV) [13:05:50]: Mandag kom den siste rapporten fra FNs klimapanel. Det er alvor nå. Alarmklokkene ringer, særlig i Arktis. Mandag holdt også FNs generalsekretær António Guterres en svært alvorlig tale for verden der han kom inn på det som må gjøres, bl.a. at fossil energi må bli liggende. Det er ikke tid for å åpne nye olje- og gassfelt nå.

Vi ser at Polhavet er mer åpent. Det er mer tilgjengelig for menneskelig aktivitet knyttet til bl.a. skipsfart, ressursutnyttelse og turisme. Et varmere og surere hav vil bl.a. få konsekvenser for fiskeriene. Samtidig har vi sett en økt politisk interesse for Arktis og nordområdene.

Russlands fullskala invasjon av Ukraina og den pågående krigføringen har fått store konsekvenser for det arktiske samarbeidet. I mars 2022 ble både det arktisk parlamentariske samarbeidet og regjeringssamarbeidet i Arktisk råd satt på pause. Samarbeidet har i noen grad startet opp igjen. Stortingets delegasjon for arktisk parlamentarisk samarbeid arbeider for å øke Stortingets oppmerksomhet om utviklingen i Arktis og spiller en aktiv rolle i den arktiske parlamentarikerkomiteen, som består av folkevalgte fra Canada, Danmark, Finland, Island og oss selv, og når det ikke er invasjon i Ukraina og krig der, også Russland, Sverige, USA og Europaparlamentet. Delegasjonen representerer også Stortinget i parlamentarikersamarbeidet for Barentsregionen og i den nordlige dimensjonen sammen med delegasjonen til Nordisk råd. Ingen av disse samarbeidsforaene har hatt møter i 2022 på grunn av Russlands krigføring i Ukraina.

Etter at samarbeidet ble satt på pause på grunn av den russiske invasjonen, er det, som jeg nevnte, til en viss grad tatt opp igjen, men uten Russland. Vi hadde et møte i fjor høst, i Nuuk på Grønland. Møtet var en samling av medlemmer i det arktiske parlamentarikersamarbeidet. Det var også en erstatning for den 15. arktiske parlamentarikerkonferansen.

Stortingets delegasjon hadde i 2022 også en koordinerende rolle for det såkalte nordområdepartnerskapet under Arendalsuka. Dette er et samarbeid som vil bli gjentatt under den kommende Arendalsuka.

I lys av den pågående krigen i Ukraina er det høyst usikkert hvordan det arktiske samarbeidet vil forløpe og utvikle seg i 2023, men det vil om kort tid være et møte i USA hvor vi kommer til å delta.

Ingjerd Schou (H) [13:09:09] (ordfører for sak nr. 6): De foreliggende årsrapportene viser den store bredden i de faste internasjonale delegasjonene Stortinget har. Det er av stor verdi at Stortingets medlemmer gis anledning til å representere Norge og delta i internasjonal samtale og samarbeid. Årsaken er enkel: De internasio-

nale delegasjonene er viktige for den videre demokratiske forankringen av multilaterale politiske prosesser i Norge.

Når det gjelder fjoråret, bør det ikke være overraskende at krigen i Ukraina var et overskyggende tema i de interparlamentariske forsamlingene. Russlands folkerettsstridige krigføring har mottatt fordømmelse og kritikk i samtlige. Spesielt tydelig har fordømmelsen vært i forsamlingene med europeisk og vestlig tyngdepunkt. Det er avgjørende at likesinnede land fortsetter å benytte alle tilgjengelige forsamlinger for å utøve press mot Russland og uttrykke støtte til Ukrainas sak.

Ettervirkningene etter covid-19-pandemien og Russlands krigføring i Ukraina har store konsekvenser for verdensøkonomien. Disse konsekvensene var i 2022 sentrale spørsmål for EFTA- og EØS-parlamentarikerkomiteene. Også i OSSE PA og NATO PA ble spørsmål knyttet til verdensøkonomi, matmangel og energitilgang tatt opp. De humanitære, menneskerettslige og rettsstatlige sidene ved krigen i Ukraina dominerte agendaen i PACE og OSSE PA.

Delegasjonene vil i år og i tiden framover utføre et viktig, men krevende arbeid i å fremme samarbeid og tillit internasjonalt. Vi opplever større usikkerhet enn på lenge, og grenseoverskridende utfordringer vil bare kunne møtes gjennom samhandling. Innen spørsmål om både sikkerhet, klima og autoritære krefter er vi avhengig av at likesinnede land leder an.

Når det gjelder Europarådet, har forsamlingen i hele fjor og under pandemien hatt møter jevnlig etter oppsatt program. Det har vært viktig at Europarådet har som virkemiddel å ha samtaler, men at det også kan konfrontere og hegne om de konvensjonene som 46 land nå er enige om. Norge, og undertegnede som saksordfører, hadde ansvaret da Russland ble ekskludert. Akkreditivene til Russland ble godkjent i januar i fjor. Krigen startet i februar, og med hastemøter i løpet av to netter var eksklusjonen av Russland et faktum. Forsamlingen var preget av dette og gråt, ikke bare fordi Russland var ute, men fordi 143 millioner mennesker mistet adgangen til menneskerettsdomstolen.

Tellef Inge Mørland (A) [13:12:22]: Jeg har i året som har gått, hatt gleden av å lede Norges delegasjon til Den interparlamentariske union, IPU, en global parlamentarikerorganisasjon med røtter helt tilbake til 1889.

Selv om vi har behandlet en rekke problemstillinger, fra cyberkriminalitet og cybertrusler til humanitære kriser rundt om i verden, har Russlands angrepskrig mot Ukraina vært hovedtema også i IPU, og to ganger har man lykkes – med over to tredels flertall – å få igjennom resolusjoner som tydelig fordømmer Russlands inva-

sjon. Det har imidlertid ikke vært noen selvfølge, men det betyr noe når vi ser Russlands reaksjon i IPU, der de ikke er ekskludert, og ikke minst når vi ser tilbakemeldingene vi får fra Ukrainas egne parlamentarikere i forsamlingen.

Å behandle disse resolusjonene i et globalt forum har imidlertid gitt meg noen nye perspektiver. Det er ganske mange land i Asia og Afrika som ikke automatisk ser verden fra vår side, og for dem oppleves det nok av og til som at vi tar deres støtte for gitt når det skjer noe i våre nærområder, men at vi ikke alltid er like opptatt av de utfordringene de selv står midt oppe i. Så er det heller ikke utenkelig at f.eks. den europeiske historien som koloniherrer spiller inn her.

Utenrikskomiteen skriver to ganger i sin innstilling om behovet for at vi samarbeider med likesinnede land i denne type spørsmål, altså land med et europeisk og vestlig tyngdepunkt. Det er jeg enig i, og det gjør vi også i IPU, men samtidig vil jeg understreke betydningen av at vi klarer å bry oss mer om dialogen med afrikanske og asiatiske land, som opplever å stå midt imellom dilemmaer mellom Vesten og land som Kina og Russland. Vi må ta dem på alvor, og vi må også være forberedt på at de i årene framover kommer til å spille en viktigere rolle internasjonalt.

Erfaringene fra bl.a. IPU gjør meg i hvert fall ikke i tvil om at land som Russland benytter denne anledningen til dialog, til påvirkning, med f.eks. land i Afrika. Jeg tror Norge har en rolle å spille her. Vi som lever i et land med en solid, stabil økonomi og i fred, er på mange måter privilegerte, men samtidig er vi et lite land som i veldig begrenset grad har en krevende historie overfor f.eks. et kontinent som Afrika, noe som kan gi oss muligheter for dialog.

Utenriksministeren var inne på arbeidet i de internasjonale delegasjonene i sitt innlegg. Det er glad for, og jeg opplever at IPU er en fin arena for å ha dialog og bilaterale møter med parlamentarikere fra andre land. Derfor vil jeg – her fra denne talerstolen – benytte muligheten til å understreke at vi gjerne styrker den dialogen vi kan ha med utenriksministeren på dette feltet, for å kunne løfte internasjonale spørsmål i disse foraene i enda større grad enn det vi klarer i dag.

Ola Elvestuen (V) [13:15:43]: Jeg kan være enig med utenriksministeren i at det er tre områder som vil prege internasjonal politikk de nærmeste årene: klima, men også tap av natur og behovet for mye mer natur, det grønne skiftet og den økonomiske situasjonen. Men jeg vil ta med et fjerde element som henger nøye sammen med de tre andre, og det er behovet for å stå opp for å utvikle frihet og demokrati i verden.

Når det gjelder klima, mener jeg det er urovekkende signaler fra regjeringen at det ene regjeringspartiet vil stoppe og ikke gå inn i ren energi-pakken, den fjerde energimarkedspakken. Egentlig blir da konsekvensen at også Klar for 55-pakken utsatt, da blir REPowerEU utsatt, og konsekvensen av dette er ikke bra for norsk næringsliv. Vi vil få et annet regelverk enn resten av Europa, og det vil bli langt vanskeligere for oss å nå våre klimaforpliktelser, som følger av den klimaavtalen som vi har sammen med EU.

FN-rapporten tidligere denne uken viser én ting, at vi må handle mye raskere. Det er et behov for at Europa og USA ikke skal være klimanøytrale i 2050; vi må bli det i 2040. Alt må gå ti år raskere enn det man har sett tidligere. Utenriksministeren snakker i sin redegjørelse kun om en langsiktig omstilling fra olje og gass, men dette kommer til å komme mye tidligere, og vi kommer til å bli møtt med det mye tidligere, også i vår utenrikspolitikk.

Så til behovet for å stå opp for frihet og demokrati: Vi må stå sammen med våre allierte i NATO, men også i EU, i støtten til Ukraina. Vi må gi nok støtte, med våpen og ammunisjon og annen militær og sivil støtte, som gjør at Ukraina kan slå tilbake det russiske angrepet. Vi må sørge for at vi kan bygge opp vår produksjon av ammunisjon tilstrekkelig, Nammo må få nok kraft, og det er regjeringens ansvar å sørge for at dette skjer. Vi må også forsterke sanksjonene ytterligere. Det er på tide å stenge de tre siste havnene for russiske fiskefartøy.

Utenriksministeren nevnte polariseringen mellom USA og Kina, men fra Venstres side savner vi nok en tydeligere støtte til USA i den konflikten, en støtte til at de nå står opp for menneskerettigheter, støtter demokratiene i Asia og tar en helt nødvendig konfrontasjon med et aggressivt Kina.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [13:18:59]: Jeg ønsker bare å ta noen prinsipielle vurderinger rundt årsrapportene fra de internasjonale parlamentariske delegasjonene.

Jeg har tatt opp dette før, om ikke fra denne talerstolen: Hvem er det egentlig disse parlamentariske delegasjonene representerer? Det synes jeg er veldig uklart. Når man reiser på dette – jeg er selv delegasjonsleder for konferansen for overvåkning av EUs utenriks-, sikkerhets- og forsvarspolitikken – får man ofte bakgrunns-papirer fra Utenriksdepartementet, der det står hva regjeringen skal mene i disse sakene. Det vi i hvert fall vet, er at vi ikke er representanter for regjeringen. Vi er Stortingets representanter, men vi representerer heller ikke de ni partiene som er i Stortinget. Vi kan ikke representere et kompromiss av hele Stortinget eller lage en spørreun-

dersøkelse om hva alle partiene skulle mene, og så fremføre det man er kommet frem til. Det er ikke mulig.

Jeg synes denne ordningen er veldig uklar, og det er veldig upresist hva man faktisk skal fremme av synspunkter. Da kan man bruke andre lands erfaringer og hvordan de gjør det, og de står veldig fritt. Særlig de større nasjonene er veldig frie i disse forsamlingene. Ikke minst da jeg satt i NATO PA, snakket både demokrater og republikanere veldig fritt om ulike problemstillinger, helt uavhengig av hva presidenten og det regjerende partiet skulle mene. Slik er det også i Storbritannia. Der er det også veldig åpent og fritt. Så er det gradvis mindre åpent og fritt, slik jeg forstår det, blant noen land. Men det er ingen klar, tydelig politikk på dette området, så jeg synes dette er ganske krevende.

Man kan si at det bør være delegasjonslederens ansvar å holde et innlegg på vegne av Stortinget, og det er for så vidt riktig, for vedkommende er blitt oppnevnt til å være delegasjonsleder. Så kan man si at det er greit, men det er klart at hvis en delegasjonsleder er i en konferanse hvor man skal snakke om klimapolitikk, ville representanten fra Miljøpartiet De Grønne og Tybring-Gjedde si ulike ting, eller mene ulike ting, og da er det greit at man ikke snakker på vegne av Norge i det hele tatt. Man snakker for så vidt ikke på vegne av Stortinget; man snakker egentlig på vegne av partiet. Det synes jeg er en balansegang som er veldig krevende. Det finnes ingen retningslinjer for det, så alle gjør det beste de kan. Vi er ikke så dramatisk uenig i de fleste spørsmål innenfor utenrikspolitikken, men på enkelte områder er vi jo det.

Dette var egentlig bare et lite hjertesukk. Det er greit å ha årsrapporter, men jeg har holdt flere innlegg der jeg sitter, og det er for så vidt stor enighet om hvordan man skal behandle Ukraina og slikt, men det kunne være en røst som hadde mer sympati for Russland enn de fleste andre, og hvem representerer da vedkommende?

Hårek Elvenes (H) [13:21:59]: Jeg la merke til at representanten Arnstad var litt indignert over 2-prosentmålet. Da er det lov å minne om at Senterpartiet på sitt eget landsmøte i 2017 vedtok en resolusjon om at forsvarsutgiftene skulle øke til 2 pst. av brutto nasjonalprodukt innen 2024, og at forsvarspolitisk talskvinne for det samme partiet i forrige periode var veldig tydelig på at regjeringen måtte legge fram en plan for at dette målet skulle nås. Nå som Senterpartiet har både forsvarsministeren og finansministeren, er det jo lov å kunne uttale en viss forventning om at ord skal følge handling.

I går vedtok Sverige å forlate 200 år med alliansefrihet. I det ligger det betydelige muligheter for Norden til å få et bedre forsvar og et utvidet forsvarssamarbeid. Den store forskjellen nå, når Sverige og Finland forhå-

pentligvis begge går inn i NATO, er at begge landene blir beskyttet av artikkel 5. Det er de ikke i dag, til tross for at de har et veldig nært samarbeid med NATO. Men det gir ingen gratismulighet for noen av disse landene med tanke på innrettingen av deres eget forsvar. Det gir betydelige synergieffekter, men vi må ikke la oss forlede til å tro at vi, tre skandinaviske land, har totalt sammenfallende strategiske interesser. Til det er nok geografien og hvor man har sitt strategiske fokus rettet, for ulike. Norge har store havområder, selvstendig ansvar og interesse av å hevde vår suverenitet og ha en god situasjonsforståelse i disse områdene på egen kjøll, mens Sverige og Finland nødvendigvis må ha mye av sitt fokus rettet mot Østersjøen.

Jeg ser at representanten Moxnes har forlatt salen. Det er litt synd, for det hadde vært en gylden anledning til å høre hva Rødt egentlig mener med dette invasjonsforsvaret som de stadig skal gjenopprette. Uansett hvor mange mann Rødt skal ha under våpen, og hvordan dette innrettes, vil det være en betydelig «delta» som vi ikke er i stand til å ivareta selv, men som ivaretas av vårt NATO-medlemskap, nemlig vår evne til kollektivt å avskrekke og forsvare oss gjennom NATO-medlemskapet. Det må jo være et stort tankekors for Rødt at det er nettopp dette Finland og Sverige ønsker å oppnå å være beskyttet av, når de nå forhåpentligvis går inn i NATO.

Ine Eriksen Søreide (H) [13:25:09]: Først vil jeg gjerne svare på et spørsmål fra utenriksministeren, og det gjaldt Høyres holdning til å reise EU-debatten og ta opp EU-diskusjonen igjen. Høyre er et klart definert ja-parti, og vi programfestet på landsmøtet i fjor at vi skulle bidra til å reise EU-debatten igjen. Vi gjør det nettopp av de grunner jeg nevnte i min innledning. Det er et samarbeid som går fortere og fortere på områder som har stadig større betydning for Norge, men Norge tviholder på et utenforskap samtidig som vi bruker alt vi har av energi og ressurser på å få EU til å huske på oss, så vi ikke blir skadelidende når EU f.eks. inngår avtaler med USA. Utenriksministeren sa det veldig godt i sin redegjørelse, nemlig at det ikke nytter hva Norge gjør på egen hånd, men en felles europeisk respons, derimot, er det som vil bidra.

Så en liten visitt til Marit Arnstad. På samme måte som den regjeringa vi satt i, la fram og gjennomførte planer for å øke forsvarsbudsjettet fram mot 2 pst. gjennom bl.a. langtidsplanen vi la fram, er det åpenbart at det er denne regjeringas ansvar å gjøre det nå når det skjer på deres vakt.

Det er viktig å huske at vi nådde 2-prosentmålet i 2020, og det er også viktig å huske at hvis vi ser litt tilbake til sist Senterpartiet satt i regjering, hadde vi en gjennomsnittlig årlig realnedgang i forsvarsutgifter på

0,8 pst. Da vi satt i regjering, hadde vi en gjennomsnittlig årlig realvekst på 3,7 pst. i forsvarsbudsjettene. Finansdepartementet skriver altså i Gul bok for 2023-budsjettet at de forventer en realnedgang på 0,2 pst. i 2022–2023. Dette er Finansdepartementets egne tall, og det er derfor det er interessant å bruke dem.

Det er derfor også oppsiktsvekkende, etter min oppfatning, at når regjeringa nå har gitt forsvarssjefen et oppdrag om å utarbeide et nytt fagmilitært råd, som er forventet å komme i mai, er en av de utviklingsbanene han har fått beskjed om å utrede, et lavere forsvarsbudsjett enn inneværende langtidsplan. For meg er det uforståelig hva regjeringa vil med å sende et slikt signal. Jeg spurte statsministeren om det i spørretimen. Han mente det var helt usannsynlig at man skulle ha et lavere forsvarsbudsjett. Da kan man lure på hvorfor i all verden man gir forsvarssjefen i oppdrag å utrede det. Det er ikke slikt at Forsvaret i dag har tid til å utrede ting man ikke skal gjennomføre. Det er mer enn nok av andre oppgaver å håndtere for Forsvaret. Disse signalene sammen med den store motviljen – åpenbart – mot å presentere en troverdig plan, syns jeg er veldig rart. Jeg tror ingen forventer at man skal nå 2-prosentmålet i 2024. Jeg tror ingen forventer at et gap på ca. 32 mrd. kr kan fases inn raskt. Men jeg tror de fleste forventer at Norge skal ha en plan for å gjøre det.

Marit Arnstad (Sp) [13:28:27]: Ja, vi ser alle veldig fram til at Høyre og Venstre skal reise EU-debatten i neste stortingsperiode sammen med Fremskrittspartiet. Det skal bli en interessant øvelse. Sjøl om Høyre nå synes de har gode målinger, vil de nok være avhengig av Fremskrittspartiet i neste periode, så spørsmålet gjensstår fortsatt: Når det er så avgjørende med EU-medlemskap som Høyre nå sier, vil de søke om EU-medlemskap i neste stortingsperiode? Det er et viktig spørsmål å få utdypet.

Så må jeg få lov til å si litt mer om 2-prosentmålet, for jeg synes det er litt spesielt at Høyre nå gjør seg så høy og mørk med tanke på 2-prosentmålet. Det er riktig at Norge skrev under på dette målet i 2014 – og det skjedde på Høyres vakt. Høyre meldte aldri noen forpliktende plan inn til NATO omkring det. Etter åtte år uten en plan krever Høyre plutselig en forpliktende plan. Det er en smule paradoksalt. Så er det lett å skjønne det taktiske ved å gjøre det – det taktiske spillet til Høyre er at de vil late som om de var først ute når forsvarskommisjonens rapport legges fram i mai. Men sannheten er at Høyre bestandig har vært sent ute i denne saken. Høyre har ikke meldt inn målet forpliktende til NATO, men de har sagt i sin langtidsplan at det er et mål at det skulle lede til 2 pst. i 2028. Men det ble altså aldri meldt inn som noe forpliktende mål til NATO.

Dagens regjering har allerede økt forsvarsbudsjettet langt utover det som lå til grunn i Høyres langtidspan. Vi har allerede i nominelle og faktiske tall økt forsvarsbudsjettet langt over det som lå til grunn for Høyres tall. Derfor synes jeg rett og slett det er et litt forvridd bilde Høyre nå forsøker å skape. Det er riktig at Høyre nådde det målet én gang i sin periode, men det var nok mer av hell og lykke, vil jeg si, enn det var av en bestemt avgjørelse, for det året fikk man et oljeprisfall, og oljeprisen var veldig lav. Dermed ble også norsk BNP lavt. Da utgjorde ikke 2 pst. av BNP så mye som det gjorde i årene før og etter. Det vet Høyre også godt. Derfor blir dette spillet som de legger opp til, litt rart.

Bengt Fasteraune (Sp) [13:31:08]: Vår styrke er vår uavhengighet, og vår styrke er vår evne til å kunne ta selvstendige, nasjonale beslutninger. Utenrikspolitikken må er å gjøre innenrikspolitikken mulig. Det vil sikre gode politiske beslutninger på både kort og lang sikt. Derfor må vi skape debatt om Norges utenrikspolitiske orientering. Mer enn noen gang påvirker utenrikspolitikken hverdagen til det norske folk. Det er bare å se på den debatten som foregår i disse dager, om energi og hvordan vi skal understøtte den globale verden.

Utenrikspolitikk er altså blitt satt på agendaen på en helt annen måte. Hvorfor det? Vi må være villig til å prioritere. Det er en krevende tid, og vi er nødt til å ta aktive valg. Det er akkurat det som ble gjort i disse dager. Å ta aktive valg for å gjøre – kan du si – våre forpliktelser og ikke minst vår utenrikspolitikk aktuell er bl.a. det som ble gjort gjennom Ukraina-pakken, et helt unikt vedtak som også har stor betydning for vår innenrikspolitikk. Det samme vil jeg si om hvordan man har arbeidet helt systematisk, gjennom både donasjon av materiell og ikke minst gjennom hvordan man bygger opp evnen vi skal ha til å støtte Ukraina i alle faser. Samtidig er vi utrolig tydelig på at vi ikke klarer å styre disse fasene selv. Det er faser som blir styrt av den krigen vi har i Europa. Derfor må vi bygge opp fleksibiliteten.

Vi må sørge for å bidra der vi har mulighet, og søke å finne løsninger der hvor det er krevende. Å kunne gå ut og gå inn i krevende prosesser etter at vi vet hva som har skjedd i Afghanistan, å tørre å vise mot og å si at vi ikke slipper taket, det er helt avgjørende. Mot i utenrikspolitikken gir oss styrke hjemme og stolthet i vår egen befolkning. Vår selvstendighet og vår uavhengighet samtidig som vi har en viktigere geopolitisk rolle, er vår styrke. Når vi beveger oss i et landskap i en kontinuerlig endring, der tyngdepunktene, f.eks. EU, framstår som mer uavklart enn noensinne, er det helt avgjørende at vi står stødig på egne bein. Vi må stå stødig på egne bein og ivareta våre utenrikspolitiske ambisjoner.

Presidenten [13:34:08]: Representanten Ine Eriksen Søreide har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Ine Eriksen Søreide (H) [13:34:22]: Jeg kan love representanten Arnstad at vi skal ha mange gode diskusjoner om EU og Europa framover, både neste år og i årene som følger.

Forskjellen på det vi gjorde i regjering, og det som skjer nå, er at vi trappet opp forsvarsbudsjettet hvert år og kom stadig nærmere 2-prosentmålet og nådde det. Det som skjer nå, er at det går feil vei. Vi kommer stadig lengre unna 2-prosentmålet, og i svar fra forsvarsministeren til Stortinget for noen uker siden fortalte han at BNP-andelen var nede på 1,43 pst. Mitt poeng er bare at da vi la fram den siste langtidspanen i 2020, var det vel, var det ikke mulig å ta høyde for krigen som skulle bryte ut. Men så har også regjeringa fått unison støtte fra Stortinget for de påplussingene som var nødvendige, og som er gjort.

Det jeg ønsker å understreke, er at det er viktig at vi nå holder tempoet oppe. Vi er ett av kun tre land i NATO – Canada og Luxembourg er de to andre – som ikke har en forpliktende opptrappingsplan, og jeg er bekymret for hvilket signal det sender fra Norge.

Presidenten [13:35:34]: Representanten Marit Arnstad har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Marit Arnstad (Sp) [13:35:48]: Ja, nå har vi straks sluppet opp for taletid begge to, så da skal jeg bare bruke mitt ene minutt til å si at fakta gjenstår jo. Høyre-regjeringen meldte aldri inn et forpliktende mål om 2 pst. til NATO. Denne regjeringen har i faktiske tall bevilget langt mer til Forsvaret enn det Høyre la til grunn i sin langtidspan. Så er det noen normale og noen unormale år knyttet til BNP. Det hadde vi det året Høyre nådde 2-prosentmålet, og det har vi i år.

Så gjenstår det et spørsmål når det er så avgjørende viktig med EU-medlemskap, som alle Høyres talsmenn i dag har gitt uttrykk for. Når det er så avgjørende viktig, må vi også få svar på spørsmålet: Vil det bli søkt om EU-medlemskap i neste stortingsperiode dersom Høyre skulle komme til makta?

Presidenten [13:36:57]: Representanten Hårek Elvenes har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Hårek Elvenes (H) [13:37:03]: Da gjenstår egentlig bare ett spørsmål i hele debatten: Når har Senterpartiet tenkt å innfri sine lovnader som de var så klinkende klar på i opposisjon at daværende regjering skulle nå, og som de gikk så sterkt til valg på? Det blir antakelig

ikke anledning til å få svar på det i denne debatten, men vi imøteser svar ved neste korsvei.

Presidenten [13:37:31]: Då har alle fått sagt sitt. Fleire har ikkje bedt om ordet til sakene nr. 5 og 6.

Sak nr. 7 [13:37:36]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Morten Stordalen, Bård Hoksrud og Dagfinn Henrik Olsen om å oppheve kravet om førerkort i klasse B96 og BE for kjøring av tilhenger opp til 3 500 kg på klasse B-førerkort (Innst. 212 S (2022–2023), jf. Dokument 8:44 S (2022–2023))

Presidenten [13:38:00]: Etter ynske frå transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve anledning til fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inntil 3 minutt.

André N. Skjelstad (V) [13:38:21] (ordfører for saken): Komiteen går i sin innledning gjennom opplysningene om hvordan dette er lagt opp. I tillegg fremmes det flere forslag fra undertegnede parti og fra Fremskrittspartiet, men jeg vil dvele litt ved det ene forslaget som Venstre har sammen med Fremskrittspartiet.

I dagens regelverk for kjøring med henger med førerkort klasse B har man en tillatt totalvekt opp til 3 500 kg for både bil og henger. Med førerkort klasse B96 har man på bil og henger en tillatt totalvekt på 4 250 kg. Førerkort klasse BE gir tillatelse til å kjøre med en totalvekt på mellom 4 250 kg og 7 000 kg. Vi mener – og bemerker – at opplæringen i klasse B96 og klasse BE er nærmest identisk. Førerkort klasse B kan påføres en ny kode, 96, etter at man har gjennomført sju timer obligatorisk opplæring, men det er en praktisk førerprøve i tillegg.

En mener at regelverket kan oppfattes som både komplisert og rigid. Derfor fremmer vi de forslagene som vi gjør. Så er det et annet paradoks her, at man innførte dette på et tidligere tidspunkt, men det er altså en annen type regelverk når det gjelder f.eks. campingvogn og slike ting. Det er noen paradokser i det som jeg synes kan virke litt merkelig.

Jeg tar opp de to forslagene Venstre har sammen med Fremskrittspartiet.

Presidenten [13:40:29]: Då har representanten André N. Skjelstad teke opp dei forslaga han refererte til.

Liv Kari Eskeland (H) [13:40:47]: Med jamne mellomrom handsamar Stortinget saker som for så vidt har vore diskuterte her i salen tidlegare. Det gjeld òg denne saka, og det kan vera gode grunnar til at me skal gjera det.

Det er stadig teknologiutvikling på området. Køyretøy og tilhengarar vert betre, men ein erfarer òg kvar dag korleis regelverket verkar, og ein kan på bakgrunn av det ha vorte tilført ny kunnskap på område som gjer at me bør vurderer endringar. Det er òg alltid prisverdig når ein leitar etter å finna gode måtar å få ned byråkrati på, saman med forenkling av system og lettare forståing av regelverk for innbyggjarane som skal forholde seg til kvar tids gjeldande regelverk.

I dag debatterer me forenkling, der intensjonen bak forslaget er å forenkla regelverk som omhandlar førarkort klasse B og kva slags hengjarar ein der kan nytta. Likevel: Me skal halda tunga litt beint i munnen når me vurderer slike endringar. I dette tilfellet er vårt regelverk òg sterkt knytt opp mot EU og EØS gjennom direktiv 2006/126/EF, altså tredje førarkortdirektiv. Direktivet stiller minimumskrav til når førarkort klasse B, klasse B96 og klasse BE kan gjevast, og kva køyretøy dei omfattar.

Det som kan synest å vera gode tankar om forenkling, kan òg gje oss utfordringar i den andre enden, og me støttar difor innstillinga frå fleirtalet om å avvisa saka. Ei slik avvising er òg støtta av Trygg Trafikk i høyringsinnspel til saka. Likevel: Me set pris på Stortingets representantar som søkjer å føra verda framover ved å føreslå forbetringar til regelverk og forordningar, og ser på generelt grunnlag fram til andre forslag til slike.

Geir Adelsten Iversen (Sp) [13:43:08]: Det er kanskje ikke så veldig viktig å si så mye mer enn det Liv Kari Eskeland sa. Jeg synes det var en veldig bra tale og nesten det samme som jeg hadde skrevet. Men det jeg kan si, er at samferdselsministeren viser til at reglene er harmonisert med EØS, og at vi av den grunn ikke kan forandre så mye. Av trafikksikkerhetsmessige årsaker mener han at vi bare skal holde oss der vi er.

Mange av oss kjører tilhenger. Jeg er en av dem. Jeg kjører tilhenger både med campingvogn og annet, og jeg har de nødvendige sertifikatene for å gjøre det.

EU og EØS har fått veldig stor innflytelse på slike saker – etter mitt og Senterpartiets syn for stor innflytelse – men Fremskrittspartiet er jo veldig for EØS-samarbeid.

Nå vet jeg at det jobbes for at EU skal endre på førerkortdirektivet. Om så skjer, vil kanskje et slikt forslag som Fremskrittspartiet har foreslått, kunne få et annet utfall.

Frank Edvard Sve (FrP) [13:44:55]: Det kunne ha vore freistande å køyre ein EU-debatt med siste repre-

sentant frå Senterpartiet, men eg skal ikkje gjere det. Eg er nokså einig i at det ikkje kan vere EU som styrer kva vi i denne salen skal gjere – det er den sida av saka.

Då eg kom inn på Stortinget, hadde eg eit håp om å prøve å gjere kvardagen litt enklare for vanlege folk, og denne saka er eit godt døme på det å kunne gjere ting enklare for folk flest.

Eg har fått mange telefonar frå folk i heile Noreg som ikkje forstår bæret av at ein kan køyre med ei campingvogn som ligg og sleng bak den vesle bilen, at det er heilt ok så lenge ein ikkje overstig 3,5 tonn, men at ein berre kan køyre med ein hengjar på 750 kg. Eg kjøpte meg ein hengjar på 750 kg for ei tid tilbake, og den hengjaren er omtrent nøyaktig like stor som ein annan hengjar som er i familien, som er 2,5 tonn, med boggi og bremsar og full pakke. Eg kunne sikkert ha funne på å laste hengjaren på 750 kg med fem–seks pakker med Glava og hive ein tre–fire–fem sponplater på toppen, og så kanskje eit tau rundt, og køyrt relativt livsfarleg på vegen. Eg gjer sjølvsagt ikkje det, men vi ser mykje rart langs vegane.

Det er ikkje noko lastekurs for ein hengjar på 750 kg, og det er ein farlegare hengjar – utan bremse, han ligg og hoppar på dei to hjula sine – enn ein større hengjar med bremse og boggi osv. Men det kan ein ikkje køyre med, for då vert det skummelt om ein gjer det opp mot 3,5 tonn. Folk forstår det ikkje. Folk forstår det rett og slett ikkje.

Vårt forslag var regelrett å kunne forenkle systemet til å kunne køyre med hengjar opp til 3,5 tonn med bremse og alt sikkerheitsutstyr som er på dei hengjarane. Det er som å vere på ein heilt annan planet å køyre med ein sånn hengjar kontra ein liten hengjar på 750 kg. Vi ønskte òg å forenkle systemet gjennom å leggje lastekurs på klasse B-lappen. Lastekurs, det å kunne laste hengjarane, er noko av det aller, aller viktigaste.

Det ser ikkje ut til at vi klarer å gjere kvardagen enklare for folk flest i denne saka. Men eg har ikkje tenkt å gje meg, så det kan godt hende vi kjem tilbake med ei sånn sak seinare, i håp om at vi klarer å gjere kvardagen enklare. Det er iallfall difor underteikna er på Stortinget.

Eg tek opp forslaga våre.

Presidenten [13:47:43]: Då har representanten Frank Edvard Sve teke opp dei forslaga han refererte til.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [13:47:55]: Jeg oppfatter forslagene som et ønske om å utvide vektgrensen for tilhengere i førerkort klasse B til å tilsvare nåværende førerkort klasse BE. Det vil bety at alle med førerkort klasse B skal ha rett til å kjøre med tilhenger som veier opp mot 3,5 tonn. Som et avhjelpende tiltak foreslår man også at det innføres obligatorisk lastesikringskurs, som alle som tar førerkort, må ta.

Gjeldende regelverk tar utgangspunkt i at kjøring med tilhenger normalt er mer krevende for føreren, og at utfordringene og trafikksikkerhetsrisikoen øker med økt vekt. Risikoen ved kjøring med tilhenger er særlig knyttet til risikoen ved at massen som er i bevegelse, fordeles på to kjøretøy med ulike egenskaper, særlig når det gjelder bremsar.

Av trafikksikkerhetshensyn, og med utgangspunkt i nullvisjonen, stilles det derfor krav til både opplæring og/eller prøve, avhengig av hvor tung tilhenger man ønsker å trekke. I dag kan personer med førerkort klasse B trekke en tilhenger som veier inntil 750 kg – eller tyngre, dersom den samlede totalvekten av bil med tilhenger ikke overstiger 3 500 kg. Opplæring for klasse B inneholder grunnleggende opplæring i lastesikring, som skal gi sjåføren forutsetning for å trekke lette tilhengere på en trafikksikker måte.

De som vil kjøre tyngre kombinasjoner, kan ta sju timers obligatorisk opplæring og få koden 96 på førerkortet, og de kan da kjøre en kombinasjon med totalvekt inntil 4 250 kg. De som vil kjøre enda tyngre kombinasjoner, kan i tillegg ta en praktisk prøve med bil og henger og få førerkort klasse BE og kan da trekke tilhengere som alene veier opptil 3,5 tonn.

Reglene reflekterer at ikke alle har behov for å kjøre med like tung henger, noe som gir valgmuligheter avhengig av hvor tung tilhenger som skal trekkes. Disse reglene er i tråd med de harmoniserte minimumskravene i førerkortdirektivet. Det er ikke mulig innenfor våre forpliktelser etter EØS-avtalen å ha mildere krav enn dem vi har for å kjøre tilhengere som omfattes av de harmoniserte klassene B96 og BE.

Jeg ser derfor samlet sett at det ikke er trafikksikkerhetsmessig forsvarlig å gjennomføre forslag 1 i representantforslaget, og det er heller ikke mulig innenfor våre forpliktelser etter EØS-avtalen. Sånn sett er jeg glad for at komiteens flertallsinnstilling er at man ikke skal støtte forslaget.

Presidenten [13:50:49]: Det vert replikkordskifte.

Frank Edvard Sve (FrP) [13:51:01]: Mitt spørsmål til samferdselsministeren er rett og slett: Meiner ministeren at det er meir trafikkarleg å køyre med ein sikker, god hengjar enn å køyre med ein liten hengjar på 750 kg som ligg og hoppar etter bilen? Kva er mest trafikksikkert?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [13:51:27]: Jeg tror jeg var tydelig i mitt innlegg på at masse ikke er uvesentlig. Tyngde betyr noe. Det som også betyr noe, er de ulike metodene for bremsing som i hvert fall i dag gjelder, nemlig at de fleste moderne biler har ABS-bremser, mens det ikke er tilfellet på større hengere med brem-

ser, som bremser på bakgrunn av at man har trykk i påkoblingen. Dette er mer krevende, og man må være en bedre sjåfør for å håndtere det enn å kjøre de andre, mindre hengerne, som har lettere vekt. Det er en helt åpenbar forskjell, som krever annen kompetanse. Hvis det ikke hadde vært sånn, hadde det vært meningsløst å kreve det.

Presidenten [13:52:11]: Replikordskiftet er avslutta. Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 7. Det vert ringt til votering.

Votering

Presidenten [14:01:07]: Då er Stortinget klar til å gå til votering. Me startar med å votera over resten av sakene frå tysdag 21. mars, sakene nr. 8–14.

Votering i sak nr. 8, debattert 21. mars 2023

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i politiloven og politiregisterloven (PSTs etterretningsoppdrag og bruk av åpent tilgjengelig informasjon) (Innst. 229 L (2022–2023), jf. Prop. 31 L (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det sett fram i alt 18 forslag. Det er

- forslaga nr. 1–12, frå Per-Willy Amundsen på vegner av Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre
- forslag nr. 13, frå Per-Willy Amundsen på vegner av Framstegspartiet og Venstre
- forslaga nr. 14–18, frå Andreas Sjalg Unneland på vegner av Sosialistisk Venstreparti

Det vert votert over forslag nr. 1, frå Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Prop. 31 L (2022–2023) Endringer i politiloven og politiregisterloven (PSTs etterretningsoppdrag og bruk av åpent tilgjengelig informasjon) sendes tilbake til regjeringen.»

Raudt, Miljøpartiet Dei Grøne og Kristeleg Folkeparti har varsla støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget frå Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre vart med 68 mot 32 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 14.01.48)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 14–18, frå Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme et lovfor- slag med målrettet regelverk og rutiner for uavhen-

gig forhåndskontroll for bruk og lagring av åpent tilgjengelig informasjon.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at EOS-utvalg- et sammen med Datatilsynet gis mulighet til å kreve innsyn i kildekoder til automatiserte analyseverk- tøy brukt av PST.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme et lovfor- slag som følger prinsippet om dataminimering ved PSTs innhenting og lagring av informasjon.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen på egnet måte tyde- liggjøre for Stortinget hvilke typer data som i hen- hold til politiregisterloven § 65 a kan lagres i mer enn fem år av gangen, og hvilke data som kan lagres i inntil 15 år.»

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i løpet av stortings- perioden levere en uavhengig rapport som redegjør for de positive og negative konsekvensene metode- bruken ved datainnsamling og -lagring i justissekto- ren har for privatliv, organisasjonsfrihet, yrtingsfrihet, tankefrihet og informasjonsfrihet.»

Framstegspartiet, Raudt, Venstre og Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaga.

Votering:

Forslaga frå Sosialistisk Venstreparti vart med 72 mot 30 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 14.02.10)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 13, frå Framstegspartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2023 komme tilbake til Stortinget med et kostnadsanslag over og en fremdriftsplan for hvordan man skal gjøre EOS-ut- valget i stand til å foreta forsvarlig kontroll med PSTs behandling av åpent tilgjengelig informa- sjon.»

Raudt, Miljøpartiet Dei Grøne og Kristeleg Folke- parti har varsla støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget frå Framstegspartiet og Venstre vart med 76 mot 26 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 14.02.27)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 11 og 12, frå Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre.

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere et forskningsmiljø som skal forske på samfunnsmessige konsekvenser av overvåkningstiltak i justissektoren, herunder om PSTs behandling av åpent tilgjengelig informasjon etter ny § 65 a i politiregisterloven vil ha en nedkjølende effekt på ytringsklimaet i Norge.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at rådføringsplikten etter personvernforordningen etterleves i tilstrekkelig grad innenfor justissektoren.»

Raudt, Miljøpartiet Dei Grøne og Kristeleg Folkeparti har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre vart med 69 mot 32 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 14.02.48)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 2–10, frå Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme lovforslag om et strengere og etterprøvbart inngangskriterium for PSTs behandling av åpent tilgjengelig informasjon.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme lovforslag hvor det oppstilles nærmere vilkår for PSTs videre behandling av innhentet åpent tilgjengelig informasjon etter lagring.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en utredning av konsekvenser ved at PST kan bruke sperrede opplysninger lagret i medhold av politiregisterloven § 65 a også til forebygging og etterforskning.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et lovforslag med klare kriterier og en uavhengig forhåndskontroll for bruk av sperrede opplysninger etter politiregisterloven § 65 a andre ledd nr. 2 og 3.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme lovforslag om domstolskontroll i spørsmål om fortsatt lagring ut over fem år av opplysninger innhentet i medhold av politiregisterloven § 65 a.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at EOS-utvalget har tilstrekkelig kapasitet til å føre forsvarlig kon-

troll med PSTs behandling av åpent tilgjengelig informasjon.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen evaluere om politiregisterloven § 65 a fungerer etter intensjonen, samt om de etablerte kontrollmekanismene fungerer tilfredsstillende, fem år etter ikrafttredelse.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at ny § 65 a i politiregisterloven kun skal gjelde i seks år.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme lovforslag om en mekanisme som hurtig kan avvikle PSTs lagringssystem og slette alle innhentede data, som kan aktiveres ved cyberangrep.»

Raudt, Miljøpartiet Dei Grøne og Kristeleg Folkeparti har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre vart med 68 mot 33 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 14.03.07)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande vedtak til

L o v

om endringer i politiloven og politiregisterloven (PSTs etterretningsoppdrag og bruk av åpent tilgjengelig informasjon)

I

I lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet gjøres følgende endringer:

§ 17 a skal lyde:

§ 17 a *Oppgavene til Politiets sikkerhetstjeneste som innenlands etterretningstjeneste*

Politiets sikkerhetstjeneste skal utarbeide analyser og etterretningsvurderinger om forhold i Norge som kan true Norges suverenitet, territoriale integritet, demokratiske styreform og andre nasjonale sikkerhetsinteresser.

§ 17 b overskriften skal lyde:

Oppgavene til Politiets sikkerhetstjeneste som politiorgan

Presidenten: Raudt, Miljøpartiet Dei Grøne og Kristeleg Folkeparti har varsla at dei vil røysta imot.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 88 mot 9 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 14.03.31)

Vidare var tilrådd:

II

I lov 28. mai 2010 nr. 16 om behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten gjøres følgende endringer:

§ 3 annet ledd skal lyde:

Forvaltningsvirksomhet og etterretningsvirksomhet i Politiets sikkerhetstjeneste er likevel omfattet av loven.

§ 64 første ledd første punktum skal lyde:

Politiets sikkerhetstjeneste *kan behandle* opplysninger når det er nødvendig for politimessige formål, etterretningsvirksomhet og forvaltningsvirksomhet i tjenesten.

§ 64 tredje ledd nr. 4, 5 og nytt nr. 6 skal lyde:

4. er nødvendig for personkontroll eller akkreditering med de begrensninger som følger av § 67,
5. er nødvendig for å dokumentere hvilken overskuddsinformasjon som er gjort tilgjengelig for andre, eller
6. er nødvendig for å utarbeide analyser og etterretningsvurderinger som nevnt i politiloven § 17 a.

Ny § 65 a skal lyde:

§ 65 a *Behandling av åpent tilgjengelig informasjon til etterretningsformål*

Politiets sikkerhetstjeneste kan behandle åpent tilgjengelig informasjon dersom det antas å være nødvendig for utarbeidelse av analyser og etterretningsvurderinger, jf. politiloven § 17 a. Informasjon er ikke åpent tilgjengelig dersom tilgang krever aktivt fordekt opptreden eller forsering av passord eller lignende beskyttelsesmekanismer. Behandling etter første punktum kan skje ved hjelp av automatiserte analyseverktøy. Når opplysningene etter dette leddet innhentes, lagres eller behandles ved hjelp av automatiserte analyseverktøy, kommer §§ 6 og 7 om krav til opplysningenes kvalitet og behandling av særlige kategorier av personopplysninger ikke til anvendelse.

Opplysninger som behandles etter første ledd, skal være sperret og kan bare brukes til følgende formål:

1. utarbeidelse av analyser og etterretningsvurderinger, jf. politiloven § 17 a
2. opprettelse av eller bruk i forebyggende sak, jf. § 64 tredje ledd nr. 1 bokstav a

3. etterforskning av lovbrudd som nevnt i politiloven § 17 b, jf. straffeprosessloven § 224.

Opplysningene skal slettes senest etter 5 år. Sjefen for Politiets sikkerhetstjeneste eller den denne bemyndiger, kan beslutte at nærmere angitte opplysninger skal beholdes i ytterligere 5 år av gangen, men ikke lenger enn 15 år totalt, dersom opplysningene etter en konkret vurdering fremdeles er nødvendige for formål som nevnt i annet ledd nr. 1.

Kongen gir i forskrift nærmere regler om behandling av opplysninger etter denne bestemmelsen, herunder om utlevering, utsatt sletting, tilgangsbegrensning og kontroll.

III

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til ulik tid.
2. Kongen kan gi nærmere overgangsregler.

Presidenten: Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Raudt, Venstre, Miljøpartiet Dei Grøne og Kristeleg Folkeparti har varsla at dei vil røysta imot.

Voteringstavlene viste at 65 representantar hadde røysta for innstillinga og 35 representantar hadde røysta imot.

(Voteringsutskrift kl. 14.03.51)

Hans Inge Myrvold (Sp) (frå salen): President! Eg røysta feil.

Lubna Boby Jaffery (A) (fra salen): President! Jeg fikk ikke stemt, for jeg ble distraheret av ham. (Latter i salen.)

Presidenten: Me tek då voteringa om att.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 68 mot 34 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 14.04.29)

Presidenten: Det vert votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Raudt, Venstre, Miljøpartiet Dei Grøne og Kristeleg Folkeparti har varsla at dei vil røysta imot.

Votering:

Overskrifta til lova og lova i det heile vart vedtekne med 68 mot 34 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 14.04.51)

Presidenten: Lovvedtaket vil verta ført opp til andre gongs behandling i eit seinare møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 9, debattert 21. mars 2023

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sveinung Stensland, Ine Eriksen Søreide, Mari Holm Lønseth, Hårek Elvenes, Mahmoud Farahmand, Ingunn Foss og Ingjerd Schou om styrking av rikets sikkerhet og kontraetterretning (Innst. 231 S (2022–2023), jf. Dokument 8:51 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det sett fram i alt sju forslag. Det er

- forslaga nr. 1–3, frå Per-Willy Amundsen på vegner av Høgre, Framstegspartiet og Venstre
- forslaga nr. 4 og 5, frå Per-Willy Amundsen på vegner av Høgre og Framstegspartiet
- forslag nr. 6, frå Hårek Elvenes på vegner av Høgre og Venstre
- forslag nr. 7, frå Ingvild Wettrhus Thorsvik på vegner av Venstre

Det vert votert over forslag nr. 7, frå Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre klare ansvarsforhold i spørsmål om håndtering av informasjonspåvirkning i den offentlige debatten.»

Framstegspartiet og Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Venstre vart med 84 mot 18 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 14.05.36)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 6, frå Høgre og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen umiddelbart igangsette en kartlegging av uønsket informasjonspåvirkning fra utenlandske aktører i forbindelse med kommune- og fylkestingsvalget i 2023 og stortingsvalget i 2025. Kartleggingen skal blant annet fange opp forsøk på påvirkning av nordmenns virkelighetsoppfatning, verdier og tillit over tid.»

Raudt, Miljøpartiet Dei Grøne og Kristeleg Folkeparti har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Høgre og Venstre vart med 69 mot 32 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 14.05.54)

Presidenten [14:06:02]: Det vert votert over forslaga nr. 4 og 5, frå Høgre og Framstegspartiet.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og legge frem forslag om å harmonisere strafferammen for brudd på sanksjonsloven med strafferammen for brudd på eksportkontrollloven og lignende bestemmelser i andre sammenlignbare land.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre klare ansvarsforhold i spørsmål om håndtering av informasjonspåvirkning, herunder ansvaret for å kartlegge og analysere informasjonsmiljøet løpende, på tvers av sektorer.»

Kristeleg Folkeparti har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Høgre og Framstegspartiet vart med 66 mot 36 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 14.06.11)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 1–3, frå Høgre, Framstegspartiet og Venstre.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen så snart som mulig fremme forslag om å kriminalisere samarbeid med fremmed etterretningstjeneste om å utøve påvirkningsvirksomhet.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen igangsette et arbeid med å revidere bestemmelsene i straffeloven kapittel 17, med det formål å tilpasse bestemmelsene til den sikkerhetspolitiske situasjonen og sikre et sterkere vern av grunnleggende nasjonale interesser og Norges selvstendighet.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest sørge for at politiet og andre etater gis nødvendige hjemler for effektivt å reagere mot ulovlig bruk av droner. Det inkluderer blant annet forslaget om å gi politiet adgang til å ta i bruk frekvenser for å uskadeliggjøre farlige gjenstander.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Kristeleg Folkeparti har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Høgre, Framstegspartiet og Venstre vart med 60 mot 42 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 14.06.29)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k:

Stortinget ber regjeringen snarest gjennomføre nødvendige endringer i eksportkontrollforskriften, slik at man får mer målrettet kontroll av kunnskap med militære anvendelser som overføres til utenlandske borgere og virksomheter.

Presidenten: Alle partia har varsla støtte til tilrådinga.

V o t e r i n g:

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 10, debattert 21. mars 2023

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i vergemålsloven mv. (vergemål som frivillig støttetiltak mv.) (Innst. 219 L (2022–2023), jf. Prop. 141 L (2021–2022))

Presidenten: Under debatten er det sett fram i alt to forslag. Det er

- forslag nr. 1, frå Ingunn Foss på vegner av Høgre og Venstre
- forslag nr. 2, frå Tor André Johnsen på vegner av Framstegspartiet

Det vert votert over forslag nr. 2, frå Framstegspartiet. Forslaget lyder:

«Prop. 141 L (2021–2022) Endringer i vergemålsloven mv. (vergemål som frivillig støttetiltak mv.) sendes tilbake til regjeringen.»

V o t e r i n g:

Forslaget frå Framstegspartiet vart med 89 mot 13 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 14.07.18)

Presidenten [14:07:25]: Det vert votert over forslag nr. 1, frå Høgre og Venstre. Forslaget lyder:

«Vergemålsloven § 60 tredje ledd skal lyde:

Det kan gjøres unntak fra første og annet ledd dersom dette er nødvendig for å verne om liv eller helse. Varsling kan også unnlates dersom andre særlige grunner tilsier det, forutsatt at dette vil være i samsvar med personens ønsker eller den beste tolkningen av personens ønsker.»

Kristeleg Folkeparti har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget frå Høgre og Venstre vart med 73 mot 28 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 14.07.34)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande vedtak til

I o v

om endringer i vergemålsloven mv. (vergemål som frivillig støttetiltak mv.)

I

I lov 26. mars 2010 nr. 9 om vergemål gjøres følgende endringer:

§ 17 fjerde ledd skal lyde:

Er den mindreårige over 7 år, og ellers når den mindreåriges alder og modning tilsier det, skal vergen høre hva den mindreårige mener før det treffes avgjørelser. Den mindreåriges mening skal tillegges vekt i samsvar med alder og modenhet. Om den mindreåriges medbestemelsesrett i personlige forhold gjelder reglene i barneloven § 31.

§ 19 første ledd tredje og nytt fjerde punktum skal lyde:

Når den mindreårige er over 7 år, og ellers når den mindreåriges modenhet og alder tilsier at han eller hun er i stand til å danne seg en mening om saksforholdet, skal den mindreårige høres før avgjørelse tas. Den mindreåriges mening skal tillegges vekt i samsvar med alder og modenhet.

§ 20 skal lyde:

§ 20 *Vilkår for alminnelig vergemål*

Hvis det er behov for det, kan det opprettes vergemål for den som har fylt 18 år, og som på grunn av sinnslidelse, herunder demens, psykisk utviklingshemming, rusmiddelmisbruk, alvorlig spilleavhengighet eller alvorlig svekket helbred ikke er i stand til å ivareta sine interesser.

Vergemålet er et frivillig støttetiltak. Den som ønsker verge, skal skriftlig samtykke til opprettelsen av vergemålet, vergemålets omfang og hvem som skal være verge. Dersom personen ikke er i stand til å danne, holde fast ved eller formidle sine ønsker, skal den beste tolkningen av personens vilje og preferanser legges til grunn ved vurderingen av om han eller hun ønsker vergemålet, og ved vurderingen av vergemålets omfang og hvem som skal være verge. Ved tolkningen skal det blant annet legges vekt på hva personen gir uttrykk for, personens verdier, livssyn, tidligere ønsker og oppfatninger, personens forståelse og hvordan noen som har hatt varig og løpende kontakt med personen, tolker personens vilje og preferanser. Det kan ikke opprettes vergemål dersom det etter en samlet vurdering legges til grunn at dette vil være i strid med personens ønsker. Personen har rett til rimelig tilrettelegging.

Det kan opprettes vergemål også for personer under 18 år etter reglene i første og annet ledd, når det etter omstendighetene anses nødvendig at vergemålet fortsetter uavbrutt når personen når myndighetsalderen.

§ 25 første ledd skal lyde:

Når det er truffet vedtak om vergemål, eller retten har avsagt dom om fratakelse av rettslig handleevne, oppnevnes vergen av den statsforvalteren som har myndighet etter § 55.

§ 25 tredje ledd skal lyde:

Statsforvalteren skal gi Folkeregisteret og Løsøreregisteret melding om hvem som er oppnevnt som verge, og om innholdet i vergemålet.

§ 29 annet ledd skal lyde:

Statsforvalteren kan etter begjæring fra personen som det er oppnevnt verge for, oppheve oppnevningen av vergen. Har personen behov for bistand til å fremsette en slik begjæring, kan den fremsettes av en pårørende som kan begjære vergemål etter § 56 første ledd bokstav b, forutsatt at begjæringen er i samsvar med personens ønsker eller den beste tolkningen av personens ønsker. Den som kan fremsette begjæring etter annet punktum, kan på samme vilkår påklage vedtaket om oppheving av vergeoppnevningen. Statsforvalteren kan på samme vilkår oppheve en vergeoppnevning av eget tiltak. Statsforvalteren skal frata en oppnevnt verge vervet dersom hensynet til personen gjør dette nødvendig. Fratas vergen vervet, skal det oppnevnes en ny verge.

§ 33 annet ledd skal lyde:

Er personen ikke fratatt den rettslige handleevnen, skal vergen gi støtte til personens utøvelse av den rettslige handleevnen i samsvar med personens ønsker. Dersom personen ikke er i stand til å danne, holde fast ved eller formidle sine ønsker, skal den beste tolkningen av personens vilje og preferanser legges til grunn ved vurderingen av hva han eller hun ønsker. Ved tolkningen skal det, når dette er relevant, blant annet legges vekt på hva personen gir uttrykk for, personens verdier, livssyn, tidligere ønsker og oppfatninger, personens forståelse og hvordan noen som har hatt varig og løpende kontakt med personen, tolker personens vilje og preferanser. Vergen kan ikke foreta handlingen dersom det etter en samlet vurdering må legges til grunn at den er i strid med personens ønsker. Statsforvalteren, eller vergen med statsforvalterens samtykke, kan innhente legeerklæring for å få klargjort om vedkommende er i stand til å forstå hva handlingen innebærer.

§ 46 annet ledd skal lyde:

Opplysningen om at en person har fått oppnevnt verge, og hvem vergen er, er ikke underlagt taushetsplikt,

og kan gjøres kjent ved behov. Opplysninger om rammene for vergeoppdraget kan gjøres kjent bare for dem som har hjemmel i lov til å motta slike opplysninger, eller dersom det er nødvendig av hensyn til personen selv eller for å sikre at vergeoppdraget kan utføres på en god måte.

§ 53 skal lyde:

§ 53 Rapporterings- og regnskapsplikt

Kongen gir i forskrift nærmere regler om vergens og statsforvalterens rapporterings- og regnskapsplikt, herunder revisjon av regnskaper.

§ 54 annet og tredje ledd skal lyde:

Institusjoner og personer som nevnt i første ledd har, uten hinder av taushetsplikt, opplysnings- og utleveringsplikt overfor vergen og vergemålsmyndigheten for personer som har verge, eller som det er begjært opprettet vergemål for. Kongen kan i forskrift fastsette regler om at utlevering av opplysninger til vergemålsmyndigheten etter denne bestemmelsen kan skje i form av direkte søk, og gi nærmere regler om opplysnings- og utleveringsplikten.

Vergen og vergemålsmyndigheten har, uten hinder av taushetsplikt, rett til innsyn i opplysninger hos skattemyndighetene om personer som har verge, og om personer det er begjært opprettet vergemål for, når slikt innsyn er nødvendig for at vergen og vergemålsmyndigheten skal kunne ivareta sine oppgaver etter loven her. Skattemyndighetene skal gi melding til den sentrale vergemålsmyndigheten om mindreåriges finansielle eiendeler som skattemyndighetene har innhentet opplysninger om fra tredjepart, når disse eiendelenes verdi overstiger den grensen som følger av forskrift etter vergemålsloven § 49 første ledd første punktum. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om gjennomføringen av meldeplikten, herunder om meldepliktens omfang.

§ 59 første ledd annet punktum bokstav e skal lyde:

e. samtale mellom saksbehandler og personen som vergemålssaken gjelder, med mindre det anses som umulig. Samtalen kan på vegne av saksbehandleren foretas av en som kjenner personen.

§ 60 skal lyde:

§ 60 Underretning til nære familiemedlemmer

Når det er begjært opprettelse av vergemål for en person, skal statsforvalteren underrette personens ektefelle eller samboer og eventuelle barn over 18 år om begjæringen. Disse skal underrettes om avgjørelsen i saken, om klage og om begjæring om endringer av vergemålet. Har personen ikke nære familiemedlemmer som nevnt i første punktum, skal foreldrene underrettes på samme måte.

Dersom personen som vergemålssaken gjelder, ønsker det, skal statsforvalteren unnlate å underrette personens fraseparerte ektefelle, barn over 18 år og foreldre etter første ledd.

Det kan gjøres unntak fra første og annet ledd dersom dette er nødvendig for å verne om liv eller helse.

§ 65 skal lyde:

§ 65 *Unntak fra taushetsplikt*

Opplysningen om at en person har fått oppnevnt verge, og hvem vergen er, er ikke underlagt taushetsplikt, og kan gjøres kjent ved behov. Opplysninger om rammene for vergeoppdraget kan gjøres kjent for dem som har hjemmel i lov til å motta slike opplysninger, og ellers dersom det er nødvendig av hensyn til personen selv, eller for å sikre at vergeoppdraget kan utføres på en god måte.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om deling av opplysninger om vergemål, herunder om adgangen til å motta, behandle og utlevere opplysninger om hvem som er verge, hvem vedkommende er verge for, og rammene for vergeoppdraget.

§ 66 første ledd første punktum skal lyde:

Vergemålsmyndigheten kan behandle personopplysninger, også personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10, når det er nødvendig for å utøve myndighet eller utføre andre oppgaver etter loven her.

§ 68 første ledd annet punktum oppheves

§ 77 overskriften skal lyde:

§ 77 *Registrering av og varsel om dom om fratakelse av den rettslige handleevnen*

§ 77 nytt fjerde ledd skal lyde:

Har retten avsagt dom som går ut på fratakelse av den rettslige handleevnen, skal retten varsle statsforvalteren om dommen.

§ 95 skal lyde:

§ 95 *Alternativ forvaltning etter bestemmelse av giver eller arvelater*

Denne loven begrenser ikke en givers eller arvelaters adgang til ved gave eller testament å bestemme at gave eller arv som tilfaller en person med verge, skal forvaltes eller brukes på en bestemt måte.

En bestemmelse etter første ledd om hvordan en gave skal forvaltes eller brukes, må være skriftlig, datert og truffet senest ved gavens oppfyllelse. For gave som skal forvaltes av statsforvalteren uten gavemottakerens samtykke etter § 48 første og annet ledd, kan giveren innen seks måneder etter at statsforvalteren har varslet vergen eller vergene om at midlene skal tas til forvaltning, be-

stemme at gaven i stedet skal forvaltes av vergene sammen eller av en verge alene. Annet punktum gjelder bare hvis det er klart hvem som var giver, og at midlene var en gave, og bare i den utstrekning gaven fortsatt klart er i behold.

En bestemmelse etter første ledd om hvordan arv skal forvaltes eller brukes, må fremgå av testament.

Med mindre det er i strid med arvelaterens eller giverens bestemmelser om alternativ forvaltning eller bruk, gjelder lovens regler om forvaltning og regnskapsføring av midler tilhørende personer med verge.

Hvis det vil være åpenbart uheldig for den som har verge, at midlene står til hans eller hennes rådighet, kan vergen med statsforvalterens samtykke frata vedkommende råderetten over dem. På samme vilkår kan vergen med statsforvalterens samtykke bestemme at midlene skal forvaltes etter reglene i denne lov.

II

I lov 14. juni 2019 nr. 21 om arv og dødsboskifte skal § 96 fjerde ledd nytt tredje punktum lyde:

Departementet kan i forskrift gi regler om statsforvalterens tilsyn med uskiftebo som nevnt i første punktum og om opplysningsplikt overfor statsforvalteren for den lengstlevende ektefellen eller samboeren der det er arvinger under vergemål.

III

I lov 10. april 2015 nr. 17 om finansforetak og finanskonsern skal § 16-2 syvende ledd lyde:

(7) Et finansforetak kan begjære utlevert fra Folkeregisteret opplysning om ektefelle, barn, foreldre, foreldreansvar, opplysninger om vergemål, herunder innholdet av vergemålet og vergens oppdrag, og stadfestet fremtidsfullmakt. Folkeregistermyndigheten kan, uten hinder av taushetsplikt, utlevere opplysningen når det er nødvendig for utførelsen av finansforetakets plikter eller oppgaver hjemlet i denne lov.

IV

I lov 9. desember 2016 nr. 88 om folkeregistrering skal § 9-1 tredje ledd lyde:

Departementet kan i forskrift fastsette unntak fra taushetsplikten for opplysninger om registreringsstatus, jf. § 3-1 første ledd bokstav w. Departementet kan i forskrift også gi regler om hvilke nærmere opplysninger om vergemål og stadfestet fremtidsfullmakt som skal omfattes av taushetsplikt.

V

I lov 17. juni 2022 nr. 57 om erstatning fra staten til voldsutsatte skal § 7 annet ledd lyde:

Søknaden må fremmes innen ett år etter at endelig påtaleavgjørelse er truffet eller dom i straffesaken eller

rettsforlik er rettskraftig. Er saken henlagt på grunn av strafferettslig foreldelse, må søknaden i tillegg være fremmet før kravet mot skadevolderen er foreldet etter reglene i foreldelsesloven.

VI

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.
2. Endringene i del I av § 95 i lov 26. mars 2010 nr. 9 om vergemål gjelder ikke for finansielle eiendeler som er overtatt til forvaltning av statsforvalteren før lovens ikrafttredelse.
3. Departementet kan gi nærmere overgangsregler.

Presidenten: Det vert votert over I § 60 tredje ledd. Høgre, Framstegspartiet, Venstre og Kristeleg Folkeparti har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 61 mot 41 røyster.
(Voteringsutskrift kl. 14.07.59)

Presidenten: Det vert så votert over resten av I og II–VI.

Framstegspartiet og Kristeleg Folkeparti har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 85 mot 15 røyster.
(Voteringsutskrift kl. 14.08.19)

Presidenten: Det vert votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

Framstegspartiet og Kristeleg Folkeparti har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Overskrifta til lova og lova i det heile vart vedtekne med 86 mot 14 røyster.
(Voteringsutskrift kl. 14.08.39)

Presidenten: Lovvedtaket vil verta ført opp til andre gongs behandling i eit seinare møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 11, debattert 21. mars 2023

Innstilling frå energi- og miljøkomiteen om Endringar i vassdragsreguleringsloven, energiloven og vannressursloven (kostnadsdekning for tilsyn og kontroll) (Innst. 216 L (2022–2023), jf. Prop. 37 L (2022–2023))

Presidenten: Under debatten har Birgit Oline Kjerstad sett fram eitt forslag på vegner av Sosialistisk Venstreparti, Raudt, Venstre og Miljøpartiet Dei Grøne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa greie ut moglege forbetringar og moglege endringar i fordeling av oppgåver mellom miljømyndigheitene og NVE som kan gi eit meir konsistent tilsyn med meir føreseielege vilkår for konsesjonærane og meir effektiv ressursbruk totalt sett.»

V o t e r i n g :

Forslaget frå Sosialistisk Venstreparti, Raudt, Venstre og Miljøpartiet Dei Grøne vart med 83 mot 19 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 14.09.14)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande vedtak til

L o v

om endringar i vassdragsreguleringsloven, energiloven og vannressursloven (kostnadsdekning for tilsyn og kontroll)

I

I lov 14. desember 1917 nr. 17 om regulering og kraftutbygging i vassdrag skal § 31 lyde:

§ 31 Tilsyn og kontroll

Konsesjonæren må tåle den kontroll med overholdelsen av de fastsatte betingelser i konsesjonen eller i medhold av denne som departementet finner nødvendig. *Til dekning av kostnader til tilsyns- og kontrollarbeid innkreves gebyr eller sektoravgift.*

Departementet kan gi forskrift om gebyr eller sektoravgift og om innrapportering av opplysninger som er nødvendige for beregning av gebyret eller sektoravgiften.

Gebyret eller sektoravgiften er tvangsgrunnlag for utlegg. Betales ikke sektoravgiften eller gebyret til forfallstid, svares deretter rente som fastsatt i medhold av lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m. § 3 første ledd.

II

I lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. blir det gjort følgjande endringar:

§ 9-6 skal lyde:

§ 9-6 (*Gebyr eller sektoravgift til dekning av kostnader*)

Beredskapsmyndigheten kan kreve gebyr eller sektoravgift fra enheter i KBO til dekning av kostnadene ved

beredskapsmyndighetens arbeid med kraftforsyningsberedskap. *Kostnadene utlignes på de enhetene som omfattes av § 9-1 første ledd, eller som er utpekt som KBO-enheter i medhold av denne loven.*

Departementet kan gi forskrift om gebyr eller sektoravgift og om innrapportering av opplysninger som er nødvendige for beregning av gebyret eller sektoravgiften.

Gebyret eller sektoravgiften er tvangsgrunnlag for utlegg. Betales ikke sektoravgiften eller gebyret til forfallstid, svares deretter rente som fastsatt i medhold av lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m. § 3 første ledd.

§ 10-1 overskriften skal lyde:
(Tilsyn og kontroll)

§ 10-1 første ledd fjerde punktum skal lyde:
Kostnadene til kontroll knyttet til § 4-2 skal betales av konsesjonæren.

§ 10-1 nytt syvende og åttende ledd skal lyde:
Til dekning av departementets kostnader til tilsyns- og kontrollarbeid knyttet til kapittel 3 og 5, innkreves et gebyr eller en sektoravgift. Departementet kan gi forskrift om gebyr eller sektoravgift og om innrapportering av opplysninger som er nødvendige for beregning av gebyret eller sektoravgiften.

Gebyret eller sektoravgiften er tvangsgrunnlag for utlegg. Betales ikke gebyret eller sektoravgiften til forfallstid, svares deretter rente som fastsatt i medhold av lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m. § 3 første ledd.

III

I lov 24. november 2000 nr. 82 om vassdrag og grunnvann skal § 58 lyde:

§ 58 (*Gebyr og sektoravgift for tilsyn og kontroll med vassdragstiltak*)

Vassdragsmyndigheten kan gi forskrift om gebyr eller sektoravgift til dekning av tilsyns- og kontrollarbeid med vassdragstiltak og om innrapportering av opplysninger som er nødvendige for beregning av gebyret eller sektoravgiften. Satsene skal settes slik at gebyrene eller sektoravgiftene samlet ikke overskrider vassdragsmyndighetens kostnader med tilsyns- og kontrollarbeidet og til tiltak etter § 40 første ledd annet punktum. Gebyret eller sektoravgiften er tvangsgrunnlag for utlegg. Betales ikke gebyret eller sektoravgiften til forfallstid, svares deretter rente som fastsatt i medhold av lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m. § 3 første ledd.

IV

Lova gjeld frå den tida Kongen fastset.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Det vert votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

V o t e r i n g :

Overskrifta til lova og lova i det heile vart samrøystes vedtekne.

Presidenten: Lovvedtaket vil verta ført opp til andre gongs behandling i eit seinare møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 12, debattert 21. mars 2023

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen, Guri Melby og Alfred Jens Bjørlo om å supplere verneplanene for vernede vassdrag (Innst. 217 S (2022–2023), jf. Dokument 8:82 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det sett fram i alt to forslag. Det er

- forslag nr. 1, frå Sofie Marhaug på vegner av Sosialistisk Venstreparti, Raudt, Venstre og Miljøpartiet Dei Grøne
- forslag nr. 2, frå Terje Halleland på vegner av Framstegspartiet

Det vert votert over forslag nr. 2, frå Framstegspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at kraftselskaper skal ha mulighet til å søke om utbygging av vannkraft i vernede vassdrag hvor de har identifisert at man kan øke produksjonen av kraft uten at det går på særlig bekostning av natur- og miljøhensyn.»

V o t e r i n g :

Forslaget frå Framstegspartiet vart med 88 mot 13 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 14.10.08)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

Dokument 8:82 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen, Guri Melby og Alfred Jens Bjørlo om å supplere verneplanene for vernede vassdrag – vedtas ikke.

Presidenten: Det vert votert alternativt mellom tilrådinga og forslag nr. 1, frå Sosialistisk Venstreparti, Raudt, Venstre og Miljøpartiet Dei Grøne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en sak om suppleringsplaner av verneplanene for vernede vassdrag med Gjengedalsvassdraget, Garbergelva, Hovda, Vinda og Skurvedalsåna.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaget frå Sosialistisk Venstreparti, Raudt, Venstre og Miljøpartiet Dei Grøne vart tilrådinga vedteken med 82 mot 19 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 14.10.46)

Votering i sak nr. 13, debattert 21. mars 2023

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård og Grete Wold om en oppussingsplan for Skole-Norge (Innst. 223 S (2022–2023), jf. Dokument 8:83 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det sett fram i alt tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, frå Himanshu Gulati på vegner av Framstegspartiet
- forslag nr. 2, frå Freddy André Øvstegård på vegner av Sosialistisk Venstreparti og Raudt
- forslag nr. 3, frå Abid Raja på vegner av Venstre

Det vert votert over forslag nr. 2, frå Sosialistisk Venstreparti og Raudt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen kartlegge kvaliteten på og utarbeide et system for jevnlig oppfølging av skolebygg og fysisk læringsmiljø for alle norske elever i grunnopplæring og videregående opplæring og komme tilbake til Stortinget på egnet vis innen utgangen av 2023 med resultatet og forslag til tiltak, herunder hvordan retten i opplæringsloven § 9 A-7 andre ledd kan sikres, og en strategi for forbedring av skolebygg og fysisk læringsmiljø. Universell utforming skal være et grunnleggende hensyn i strategien.»

Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Sosialistisk Venstreparti og Raudt vart med 88 mot 14 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 14.11.22)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 3, frå Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gå i dialog med kommunene og fylkeskommunene for å få en bedre oversikt over vedlikeholdsetterslep og tilstand ved norske skolebygg og sikre at kommunene og fylkeskommunene har systemer for kartlegging og oppfølging av kvaliteten på skolebygg.»

Kristeleg Folkeparti har varsla støtte til forslaget. Raudt har varsla subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Venstre vart med 88 mot 14 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 14.11.41)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 1, frå Framstegspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag om å gjeninnføre ordningen med rentefrie lån til vedlikehold av skolebygg.»

V o t e r i n g :

Forslaget frå Framstegspartiet vart med 89 mot 13 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 14.11.58)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

Dokument 8:83 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård og Grete Wold om en oppussingsplan for Skole-Norge – vedtas ikke.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti, Raudt, Venstre, Miljøpartiet Dei Grøne og Kristeleg Folkeparti har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 80 mot 20 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 14.12.25)

Votering i sak nr. 14, debattert 21. mars 2023

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lan Marie Nguyen Berg, Abid Raja, Freddy André Øvstegård og Hege Bae Nyholt om seksualitetsundervisning i skolen (Innst. 222 S (2022–2023), jf. Dokument 8:91 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det sett fram i alt sju forslag. Det er

- forslaga nr. 1 og 2, frå Himanshu Gulati på vegner av Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Venstre
- forslaga nr. 3–5, frå Freddy André Øvstegård på vegner av Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Venstre
- forslaga nr. 6 og 7, frå Himanshu Gulati på vegner av Framstegspartiet

Det vert votert over forslag nr. 7, frå Framstegspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa sikre at seksualundervisninga skal bidra til kunnskap/opplæring, og at det vises spesiell varsomhet overfor de yngre aldersgruppene (barneskolen og barnehager).»

Kristeleg Folkeparti har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Framstegspartiet vart med 87 mot 15 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 14.13.02)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 3 og 5, frå Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Venstre.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringa utarbeide mål om et nasjonalt kompetanseløft for seksualitetsundervisning i barnehage og skole, som også inkluderer kjønns-, relasjons- og seksualitetsminoriteter.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringa utarbeide felles retningslinjer for god seksualitetsundervisning for hele oppvekstfeltet – fra barnehage til vidaregåande skole, inkludert voksenopplæringa. Retningslinjene bør inneholde anbefalinger om når seksualitetsundervisning bør skje, og hvor mye tid som er anbefalt å sette av per trinn, samt hvilke tema som bør gjennomgås.»

Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Venstre vart med 83 mot 19 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 14.13.20)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 6, frå Framstegspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa gjennomføre et nasjonalt kompetanseløft innanfor seksualundervisning, herunder økt bevissthet rundt seksuelle overgrep og lignende.»

Raudt har varsla subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Framstegspartiet vart med 85 mot 17 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 14.13.36)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 4, frå Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa gå i dialog med utdanningsinstitusjonene for å få integrert seksualitetsundervisning som en større del av utdanningsløpet ved de profesjonene som jobber tett på barn og unge. Rammepleanene ved de aktuelle utdanningene må gjennomgås, slik at de kan sette ansatte i barnehage og skole i stand til å gi sine elever god og helhetlig seksualitetsundervisning.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Kristeleg Folkeparti har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Venstre vart med 82 mot 20 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 14.13.54)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 2, frå Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa vurdere å opprette flere studieplasser for helsesykepleiere.»

Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Venstre vart med 70 mot 31 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 14.14.13)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 1, frå Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa vurdere å styrke skolehelsetjenesten med øremerkede midler til heldidsstillinger for helsesykepleiere, slik at alle kommuner og fylker minst kan oppfylle normtallene for helsesykepleiere i skolen.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Kristeleg Folkeparti har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Venstre vart med 68 mot 34 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 14.14.32)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k:

Dokument 8:91 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lan Marie Nguyen Berg, Abid Raja, Freddy André Øvstegård og Hege Bae Nyholt om seksualitetsundervisning i skolen – vedtas ikke.

Presidenten: Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Raudt, Venstre, Miljøpartiet Dei Grøne og Kristeleg Folkeparti har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g:

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 72 mot 30 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 14.15.01)

Presidenten: Stortinget går då til votering i sakene nr. 1–6 og 12 på dagens kart.

Votering i sak nr. 1, debattert 23. mars 2023

Innstilling fra finanskomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 215/2021 av 9. juli 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2019/2115 (Innst. 227 S (2022–2023), jf. Prop. 36 LS (2022–2023))

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k:

Stortinget samtykker i godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 215/2021 av 9. juli 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2019/2115.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti og Raudt har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g:

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 88 mot 12 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 14.15.38)

Votering i sak nr. 2, debattert 23. mars 2023

Innstilling fra finanskomiteen om Endringer i verdipapirhandelloven mv. (samleproposisjon) (Innst. 226 L (2022–2023), jf. Prop. 36 LS (2022–2023))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjera følgjande vedtak til

I o v

om endringer i verdipapirhandelloven mv.
(samleproposisjon)

I

I lov 7. desember 1956 nr. 1 om tilsynet med finansforetak mv. gjøres følgende endringer:

§ 9 annet og tredje ledd skal lyde:

Utgiftene ved tilsynet med overholdelsen av lov 17. desember 1999 nr. 95 om betalingssystemer mv., utliknes på institusjonene som nevnt i første ledd etter størrelsen på beløpene som følger av fordelingen etter første ledd. Slike utgifter skal likevel ikke utliknes på eiendomsmeglerforetak, inkassoforetak, revisorer, *revisjonsselskap, statsautoriserte regnskapsførere og gjeldsinformasjonsforetak.*

Utgiftene ved tilsynet med overholdelsen av de alminnelige bestemmelser om verdipapirhandel og *utgiftene forbundet med det generelle arbeidet knyttet til infrastrukturen i verdipapirmarkedet* utliknes på institusjoner som nevnt i første ledd samt på utstedere som nevnt i femte ledd. Fordelingen på institusjonene skjer etter størrelsen på beløpene etter fordelingen etter første ledd. Fordelingen på utstedere skjer etter størrelsen på beløpene etter fordeling etter femte og sjette ledd. Slike utgifter skal likevel ikke utliknes på eiendomsmeglerforetak, inkassoforetak, revisorer, revisjonsselskap, statsautoriserte regnskapsførere, *betalingsforetak, e-pengeforetak, opplysningsfullmektiger, gjeldsinformasjonsforetak og låneformidlere.*

§ 9 fjerde ledd oppheves.

Nåværende femte til ellefte ledd blir fjerde til tiende ledd.

§ 9 åttende ledd nr. 3 skal lyde:

3. plikt til å betale gebyr for Finanstilsynets behandling av konsesjonssøknader og saker som gjelder rett til å markedsføre fond i Norge fra utenlandske foretak

§ 9 nytt ellefte ledd skal lyde:

Finanstilsynet kan i forskrift fastsette at grupper av foretak skal unntas fra bestemmelser i annet og tredje ledd.

II

I lov 29. juni 2007 nr. 75 om verdipapirhandel gjøres følgende endringer:

§ 3-1 første ledd skal lyde:

(1) EØS-avtalen vedlegg IX nr. 29a forordning (EU) nr. 596/2014 (markedsmissbruksforordningen), som

endret ved forordning (EU) 2016/1011 om referanseverdier og forordning (EU) 2019/2115 om å fremme bruken av SMB-vekstmarkeder, gjelder som lov med de tilpasninger som følger av vedlegg IX, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

I kapittel 3 avsnitt I skal ny § 3-4 a lyde:

§ 3-4 a *Innsidelister for utstedere på vekstmarked for små og mellomstore bedrifter*

Innsidelister for utstedere av finansielle instrumenter som er tatt opp til handel på et vekstmarked for små og mellomstore bedrifter i Norge, skal omfatte alle personer som er nevnt i markedsmissbruksforordningen artikkel 18 nr. 1 bokstav a.

§ 7-1 første ledd skal lyde:

(1) EØS-avtalen vedlegg IX nr. 29bd forordning (EU) 2017/1129 (om prospekter ved offentlige tilbud og notering på regulert marked (prospektforordningen)), som endret ved forordning (EU) 2019/2115 om å fremme bruken av SMB-vekstmarkeder og forordning (EU) 2021/337 om EU-gjenopprettingsprospekt, gjelder som lov med de tilpasninger som følger av vedlegg IX, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

III

I lov 23. mars 2018 nr. 3 om Bankenes sikringsfond gjøres følgende endring:

§ 3 annet ledd første punktum skal lyde:

Oppnevningen av medlemmer og varamedlemmer til styret gjelder for *inntil fire* år.

IV

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.
2. Departementet kan gi overgangsregler.

Presidenten: Det vert votert over II § 3-1 første ledd og § 7-1 første ledd i tilrådinga.

Raudt har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 96 mot 4 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 14.16.04)

Presidenten: Det vert votert over resten av II og dei andre romartala.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Det vert votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

Raudt har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Overskrifta til lova og lova i det heile vart vedteke med 93 mot 4 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 14.16.33)

Presidenten: Lovvedtaket vil verta ført opp til andre gongs behandling i eit seinare møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 3, debattert 23. mars 2023

Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marie Sneve Martinussen, Bjørnar Moxnes og Seher Aydar om å begrense skjult eierskap og sikre økt åpenhet om skatt og økonomiske forskjeller (Innst. 228 S (2022–2023), jf. Dokument 8:60 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det sett fram i alt ni forslag. Det er

- forslag nr. 1, frå Kari Elisabeth Kaski på vegner av Sosialistisk Venstreparti, Raudt, Venstre og Miljøpartiet Dei Grøne
  - forslag nr. 2, frå Kari Elisabeth Kaski på vegner av Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Miljøpartiet Dei Grøne
  - forslag nr. 3, frå Kari Elisabeth Kaski på vegner av Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Kristeleg Folkeparti
  - forslaga nr. 4 og 5, frå Kari Elisabeth Kaski på vegner av Sosialistisk Venstreparti og Raudt
  - forslaga nr. 6–9, frå Marie Sneve Martinussen på vegner av Raudt og Miljøpartiet Dei Grøne
- Det vert votert over forslaga nr. 8 og 9, frå Raudt og Miljøpartiet Dei Grøne.

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen intensivere arbeidet med å sørge for åpenhet om skjult eierskap i norsk økonomi og komme tilbake til Stortinget med forslag om økte bevilgninger ut over den varslede lønns- og prisjusteringen til relevante kontrollinstanser i revidert nasjonalbudsjett for 2023.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2024 legge fram en gjennomgang med anslag på omfanget over tid av gjennomført kontrollvirksomhet og tapte skatteinntekter som kan tilskrives manglende kontrollkapasitet hos Skatteetaten og andre tilsynsmyndigheter.»

V o t e r i n g :

Forslaga frå Raudt og Miljøpartiet Dei Grøne vart med 96 mot 6 røyster ikkje vedtekne.
(Voteringsutskrift kl. 14.17.28)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 6 og 7, frå Raudt og Miljøpartiet Dei Grøne.

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjøre en ny vurdering av om den valgte terskelverdien for registrering som reell rettighetshaver er i tråd med forutsetningene som ble formulert av en enstemmig finanskomité i Innst. 143 L (2018–2019), i lys av den internasjonale utviklingen der mange land har valgt en lavere terskelverdi.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjøre en ny vurdering av om gjeldende unntak fra registreringsplikt i det norske registeret over reelle rettighetshavere for enkelte selskapsformer er i med tråd med forutsetningene som ble formulert av en enstemmig finanskomité i Innst. 143 L (2018–2019).»

V o t e r i n g :

Forslaga frå Raudt og Miljøpartiet Dei Grøne vart med 95 mot 7 røyster ikkje vedtekne.
(Voteringsutskrift kl. 14.17.43)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 4 og 5, frå Sosialistisk Venstreparti og Raudt.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreslå en lovendring for å fjerne tilgangen til opplysninger om søk foretatt på egen person i skattelistingene.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til nødvendige lovendringer som sikrer at skattelistingene fra tidligere år blir tilgjengelige for publikum over en lengre periode enn i dag.»

V o t e r i n g :

Forslaga frå Sosialistisk Venstreparti og Raudt vart med 89 mot 12 røyster ikkje vedtekne.
(Voteringsutskrift kl. 14.17.59)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 3, frå Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Kristeleg Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede mulighetene for å sikre økt åpenhet om og bedre tilgang til skattelistingene for publikum. Utredningen bør ses i lys av

utviklingen på personvernområdet siden tilgangen ble innskrenket i 2014.»

V o t e r i n g :

Forslaget frå Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Kristeleg Folkeparti vart med 88 mot 14 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 14.18.14)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 2, frå Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Miljøpartiet Dei Grøne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme nødvendige forslag for å inkludere brutto inntekt før fradrag og netto formue før verdsettelsesrabatter i skattelistingene.»

V o t e r i n g :

Forslaget frå Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Miljøpartiet Dei Grøne vart med 88 mot 14 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 14.18.30)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 1, frå Sosialistisk Venstreparti, Raudt, Venstre og Miljøpartiet Dei Grøne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen bedre tilgangen til skattelistingene for blant andre frilansjournalister og organisasjoner.»

V o t e r i n g :

Forslaget frå Sosialistisk Venstreparti, Raudt, Venstre og Miljøpartiet Dei Grøne vart med 84 mot 18 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 14.18.45)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

Dokument 8:60 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marie Sneve Martiussen, Seher Aydar og Bjørnar Moxnes om å begrense skjult eierskap og sikre økt åpenhet om skatt og økonomiske forskjeller – vedtas ikke.

Presidenten: Raudt og Miljøpartiet Dei Grøne har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 94 mot 6 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 14.19.14)

Votering i sak nr. 4, debattert 23. mars 2023

Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Andreas Limi og Silje Hjemdal om dispensasjon fra toll- og avgiftsregelverk mv. som hindrer donasjon av mat til veldedige formål (Innst. 220 S (2022–2023), jf. Dokument 8:116 S (2022–2023))

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgende

v e d t a k:

Stortinget ber regjeringen avklare om handlingsrommet for donasjon av overskuddsmat til veldedige formål fra cruisereederier og skipshandlere mv. reelt begrensens av EU/EØS-regler, og avstemme regelverket i Norge med EU-land, med forbehold om at norske veterinærmyndigheter anser dette som forsvarlig.

V o t e r i n g:

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Presidenten: I sak nr. 5 ligg det ikkje føre noko voteringstema.

Votering i sak nr. 6, debattert 23. mars 2023

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Årsrapporter fra Stortingets faste delegasjoner til internasjonale parlamentariske forsamlinger for 2022 (Innst. 221 S (2022–2023), jf. Dokument 13 (2022–2023))

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgende

v e d t a k:

Dokument 13 (2022–2023) – Årsrapporter fra Stortingets faste delegasjoner til internasjonale parlamentariske forsamlinger for 2022 – vedlegges protokollen

V o t e r i n g:

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Sak nr. 12 [14:20:21]

Referat

1. (273) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Haltbrekken, Birgit Oline Kjerstad, Kari Elisabeth Kaski og Torgeir Knag Fylkesnes om offentlig eierskap til vindkraft (Dokument 8:171 S (2022–2023))
2. (274) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Haltbrekken og Birgit Oline Kjerstad om utslippskutt med biodrivstoff (Dokument 8:172 S (2022–2023))

Samr.: Nr. 1 og 2 vert sende energi- og miljøkomiteen.

3. (275) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bjørnar Moxnes, Geir Jørgensen og Sofie Marhaug om strengere prioritering av kraften (Dokument 8:169 S (2022–2023))

Samr.: Vert sendt energi- og miljøkomiteen, unna-teke forslag nr. 4, som vert behandla etter forretningsordenen § 39 andre ledd bokstav e (avvisast).

4. (276) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grete Wold, Kathy Lie, Mona Fagerås og Andreas Sjalg Unneland om krisesentertilbud for kvinner i aktiv rus (Dokument 8:168 S (2022–2023))

Samr.: Vert sendt familie- og kulturkomiteen.

5. (277) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjell Ingolf Ropstad, Olaug Vervik Bollestad og Dag-Inge Ulstein om å satse på trykte lærebøker og redusere og målrette skjermbruken i skolen (Dokument 8:170 S (2022–2023))

Samr.: Vert sendt utdannings- og forskningskomiteen.

Presidenten [14:20:56]: Stortinget går då tilbake til behandlinga av dagens kart.

Sak nr. 8 [14:21:01]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Morten Stordalen og Bård Hoksrud om å gjennomføre Stortingets vedtak 960 av 20. mai 2021 om å myke opp adgangen til medisinsk begrunnet dispensasjon etter førerkortregelverket (Innst. 213 S (2022–2023), jf. Dokument 8:46 S (2022–2023))

Presidenten [14:21:24]: Etter ynske frå transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve anledning til inntil fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Jone Blikra (A) [14:21:57] (ordfører for saken): Først vil jeg få takke komiteen for godt samarbeid og vise til at i denne saken er det – bortsett fra Fremskrittspartiet – en samlet komité som står bak tilrådingen. Mindretallet vil selv begrunne sitt standpunkt og løfte sine forslag.

Jeg vil allikevel vise til – og jeg er glad for – at en samlet komité vektlegger at ingen eventuelle endringer i regler knyttet til førerrett må utfordre trafikksikkerhe-

ten. Dette er også understreket i flere av de syv hørings-svarene som er kommet inn.

Vi må uansett ta på alvor den spesielle – og for mange problematiske – situasjonen som oppstår når retten til å kjøre bil blir tatt bort. Det er en stor inngripen i folks liv og endrer hverdagen og arbeidslivet dramatisk for mange. Det er spesielt utfordrende når også enkelte fagmiljøer har uttrykt skepsis til dagens regelverk og praksis. Det er derfor gledelig at statsråden tar denne problemstillingen på alvor, og at et samarbeid mellom Samferdselsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet er etablert for å legge til rette for at vi kan ta framtidige beslutninger basert på grundige faglige vurderinger.

Det er viktig at det regelverket og de beslutninger som direkte påvirker folks hverdag, har legitimitet og blir forstått. Jeg oppfatter komiteens flertall som utålmodig og at det arbeidet som nå pågår for å finne gode og objektive vurderinger av egnethet som sjåfør, er avgjørende for å kunne endre dagens praksis og metode.

Erlend Larsen (H) [14:23:58]: Det er vondt å oppleve sykdom som rammer synet, og funksjonsnedsettelsen som følger sykdommen. Å miste sertifikatet er en tilleggsbelastning som rammer vår bevegelsesfrihet.

Vi i Høyre har stor forståelse for uretten de menneskene som rammes av slag og grønn stær eller andre øyesykdommer, opplever når de mister retten til å kjøre bil. I Høyre er vi opptatt av at alle får en god og objektiv vurdering av sin egnethet som sjåfører, og at de som ikke har så stort synstap at det går ut over trafikksikkerheten, skal kunne beholde sertifikatet.

De testmetodene som brukes for å vurdere egnethet, må være objektive og korrekte med dokumenterte resultater, og de må være godkjent av myndighetene til bruk for denne typen tester. Det er viktig at de som rammes, opplever at testene og synskravene er rimelige i forhold til deres utfordringer og trafikksikkerheten. Regelverket og testmetodene er til for trafikksikkerhet, ikke for å gjøre det vanskelig for folk.

Kunnskap om testmetoder og trafikksikkerhet øker hele tiden. Det forskes for å finne gode og objektive vurderinger, og kunnskapen om bruk av simulatorer øker. Departementet melder at det gjenstår noe arbeid før vi kan ta i bruk nye tester og øke bruken av kjørevurdering og simulator for å vurdere om de særlige helsekravene til synsfeltet er oppfylt.

Norske bilsertifikater er godkjent i svært mange land. Det er praktisk og nødvendig når vi er på ferie eller i arbeid i andre land. Godkjenningen de enkelte land har gjennomført av våre sertifikater, forutsetter at det stilles visse krav til å utstede sertifikat. Avviker vi fra avtalen vi har, vil vi kunne risikere at norske sertifikater

ikke lenger opprettholder godkjenningen til bruk i andre land. Som regel kan vi innføre strengere regler enn det som er del av avtalen med andre land, men vi kan ikke legge inn dispensasjoner uten at det påvirker norske sertifikaters godkjenning. Jeg vil tro at de fleste av oss verdsetter muligheten til å kjøre bil i andre land fra tid til annen.

Trafikksikkerheten skal alltid ha første prioritet. Vi velger derfor å trå varsomt fram så lenge det er en usikkerhet rundt de foreslåtte endringene. En samlet komité stemmer imot Fremskrittspartiets forslag om å gjennomføre Stortingets vedtak 960, om å myke opp adgangen til medisinsk begrunnet dispensasjon etter førerkortregelverket. Arbeiderpartiet og SV var med på å sikre flertall i Stortinget da det ble behandlet i forrige stortingsperiode. Vi setter pris på at de nå tar regjeringens ansvar, har snudd og stemmer for en konservativ tilnærming til regelverket.

Så håper vi at nye og bedre testmetoder kommer så raskt som mulig, slik at de som kan kjøre bil, får kjøre bil.

Geir Inge Lien (Sp) [14:26:37]: Vi i Senterpartiet er opptekne av at endringer i regelverket knytte til dispensasjon etter førarkortregelverket ikke må utfordre trafikksikkerheita, men vi har òg forståing for at det å miste retten til å køyre bil, vert svært inngripande i folk sitt liv. Ei slik avgjerd må ein ha ei god fagleg grunngeving for å kunne take.

Noreg har i dag eit av dei strengaste regelverka i Europa. At menneske som er ramma av grøn stær, slag eller andre sjukdomar, har vorte fråtekne retten til å køyre bil, kan følast strengt og opplevast som urettferdig av og til, men det kan òg vere nødvendig. Det vert frå departementet og frå statsråden gjeve klar melding om at dei tek problemstillingane på det største alvor. Dei ønskjer å sikre seg eit godt fagleg grunnlag før ein eventuelt kan føreslå ei endring i regelverket.

Vi registrerer at ny forskning og nytt utstyr for vurdering av synsfelt og erfaringar frå andre land skal takast omsyn til i det samarbeidet som allereie er i gang mellom Samferdselsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet. Senterpartiet er tilfreds med at ein legg til rette for ei grundig og ei fagleg vurdering før ei avgjerd vert teken om eventuell endring i lov og forskrift.

Frank Edvard Sve (FrP) [14:28:27]: Litt tidlegare, i eit anna innlegg, snakka eg om ein enklare kvardag for folk flest. Dette gjeld faktisk folk som mister retten til å køyre bil etter eit regelverk som er strengare enn regelverket i veldig mange land i Europa. Av ein eller annan grunn skal Noreg vere verdsmeister i å gjere det vanskelegare for folk, meir enn elles i Europa og andre land, når det gjeld EU-reglar osv., òg i denne saka. Det finst

ingen faglege grunnlag for å seie at vi må ha eit strengare lovverk enn elles i Europa på dette området.

Så kunne ein stått her i lang tid og argumentert for sjølve saka. Det er dramatisk for dei som vert ramma av sjukdomar – dei forholda som er nemnde i Dokument 8-forslaget – å miste førarretten. Dei opplever dette som veldig urettferdig i forhold til andre land, som har eit heilt anna regelverk.

Det eg er mest oppteken av, er at denne saka vart vedteken i denne sal – vedtak 960 den 20. mai 2021. Det er eit stortingsvedtak der vi har bedt regjeringa om å levere ei sak, og det vert ikkje levert. Når ein då får svaret frå statsråden, vert det argumentert med at det er så viktig at byråkrati, embetsverk og faginstansar skal bruke fleire år på å vurdere kva som er rett og galt i ei sak som Stortinget har vedteke skal gjennomførast. At eit fleirtal i denne saka seier: Vi har gjort eit vedtak i 2021 i Stortinget, men vi treng ikkje følgje det opp – for det er det ein eigentleg seier – synest eg er spesielt, og eg synest ikkje at vi skal ha det slik i Stortinget. Eg meiner ein bør ha respekt når det vert gjort vedtak i denne sal. Då forventar eg at regjeringa gjennomfører, og at det faktisk vert sett ut i livet.

Eg har lytta til dei innlegga som har kome, og eg er ikkje veldig imponert over å oppleve at det er eit stortingsvedtak ein er oppteken av ikkje å gjennomføre. Det vert interessant å høyre kva statsråden seier i saka.

Eg tek opp Framstegspartiets forslag.

Presidenten [14:30:56]: Då har representanten Frank Edvard Sve teke opp dei forslaga han refererte til.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [14:31:11]: Jeg har tidligere orientert Stortinget om oppfølging av vedtak 960. Jeg gjennomgår den faglige utredningen fra Statens vegvesen og Helsedirektoratet. Utredningen er en del av oppfølgingen av dette vedtaket, og jeg vil i samråd med helse- og omsorgsministeren komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Jeg tolker forslagene nr. 2 og 3 som et ønske om at ved vurdering av om kravene til synsfelt er oppfylt, skal førerkortinnehaver i lettere klasse gis mulighet til å gjennomføre test ved kjøresimulator eller kjørevurdering. Dette gjelder både ved vurdering av om helsekravene for synsfelt er oppfylt eller ved nylig oppstått sykdom, f.eks. grønn stær, slag eller arvelig sykdom, og ved vurdering av dispensasjon.

Førerkortregelverket i Norge må harmonere med minimumskravene i EUs førerkortdirektiv og følge anbefalingene fra det norske medisinske fagmiljøet.

Jeg vil påpeke at det for lette førerkortklasser er mulig å gi unntak i spesielle tilfeller, selv om kravene til synsstyrke eller synsfelt ikke er oppfylt. Dette er en snever unntaksbestemmelse som er i samsvar med fører-

kortdirektivet. Førerkortveilederen setter flere vilkår for at denne unntaksbestemmelsen skal kunne benyttes.

Når det gjelder forslaget om å bruke kjørevurdering, er allerede dette et element i vurderingen av unntak i dag, og det benyttes der det er anmodet av statsforvalteren. Nye testmetoder er, som også flere har vært inne på, som kjent under utvikling, og i fremtiden kan disse gi betydelige fordeler i vurderingen av helsekravene. Kjøresimulator kan brukes til å gi øyeleger et bredere beslutningsgrunnlag for å avgjøre om en pasient bør få hel-seattest eller ikke. Men før det kan innføres slike nye metoder, kreves det ytterligere utredninger, selv om enkelte synes at det tar lang tid. Det er også utviklet og planlagt større utprøving av en ny og bedre synstest, og hvis denne utprøvingen blir vellykket, kan det være aktuelt at denne testen erstatter dagens test.

Samlet sett gjenstår det dermed noe arbeid før vi kan ta i bruk nye tester og øke bruken av kjørevurdering og -simulator for særlig å vurdere om helsekravene til synsfelt er oppfylt, og jeg vil følge opp dette arbeidet videre. For regjeringen er det viktigste å ivareta trafikksikkerheten for alle, også ved å utnytte ny kunnskap og ny teknologi, og jeg er glad for at flertallet i innstillingen er opptatt av at vi ikke må utfordre trafikksikkerheten.

Masud Ghara h k h a n i hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Frank Edvard Sve (FrP) [14:34:14]: Eg har eit spørsmål til samferdselsministeren. Tidlegare i dag høyrde vi at finansminister Vedum var veldig tydeleg på at regjeringa skulle ha stor respekt for denne salen, og at ei svært viktig oppgåve var å gjennomføre vedtekne forslag i denne salen. Eg var i mitt innlegg inne på vedtak 960 frå 20. mai 2021, og å gjennomføre det. Eg kan ikkje sjå at den saka er komen enno. Spørsmålet mitt er rett og slett: Er samferdselsministeren einig med finansministeren i at det er viktig å gjennomføre vedtak i denne salen?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [14:34:58]: Det er alltid viktig å gjennomføre forslag som er vedtatt i denne sal, men det er også viktig at vi utreder og gjør ting grundig når vi skal iverksette ny politikk. Her er det som kjent også noen utfordringer knyttet til rammeverket i internasjonalt regelverk, og det er også noen utfordringer knyttet til trafikksikkerhet. Jeg er sikker på at representanten Sve er enig med meg i at det ville være ganske svakt hvis en statsråd ikke tok det med i betraktningen.

Presidenten [14:35:22]: Replikkordskiftet er avsluttet.

De talerne som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Jone Blikra (A) [14:35:40]: Det er klart at når man blir beskyldt for å ha en konservativ tilnærming, rykker det litt i ryggraden med hensyn til hva man legger i det. Det var nok kanskje et forsøk på å være litt morsom. Vi har ikke snudd, og det er viktig, også med tanke på representanten Sve, å understreke at vi sier ja. Det vi sier ja til, er det statsråden har iverksatt for å sørge for at vi kan få et regelverk, at vi kan få på bordet utstyr nettopp for å sørge for at de som kan kjøre i trafikken, skal få muligheten til det. Dette er et ja til det, dette er å iverksette det som har vært etterlyst over tid. Og det er ikke byråkratiske vedtak; dette er tunge medisinske fagmiljøer som nå gjennomfører test av utstyr, og at mennesker får prøve dette utstyret. Det vil gi et skikkelig grunnlag for at vi i denne salen kan ta en beslutning når det er skikkelig grunnlag for det. Trafikksikkerhet skal vi aldri gå på kompromiss med.

Presidenten [14:36:50]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8.

Sak nr. 9 [14:36:53]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Andreas Sjaalg Unneland, Cato Brunvand Ellingsen og Mona Fagerås om å standardisere forenklet forelegg for overtredelse av vegtrafikk- og småbåtloven slik at det bøtelegges etter siktedes inntekt (Innst. 214 S (2022–2023), jf. Dokument 8:47 S (2022–2023))

Presidenten [14:37:15]: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Liv Kari Eskeland (H) [14:37:44] (ordfører for saka): Først har eg lyst til å takka komiteen for tolmod og godt samarbeid i denne saka, om å standardisera forenkla førelegg for brot på vegtrafikk- og småbåtloven slik at det vert bøtelagt etter inntekta til den sikta personen, som er sett fram av representantar frå SV.

Det har vore fleire rundar med spørsmål til departementet, og eg vil gjerne nytta høvet og til å takka statsråden for hurtig sakshandsaming av nye spørsmål, slik at me i dag kan handsama denne saka her i Stortinget. Saka

har òg vore innom Justis- og beredskapsdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet og har såleis fått ei brei og grundig handsaming i regjeringsapparatet. Det er vidare på førespurnad òg gjort nøye greie for korleis våre naboland handterer dette tilsvarande.

Bøter i Noreg er som hovudregel knytte til inntekt, men forenkla førelegg vert pålagde etter faste satsar i samsvar med vegtrafikkloven § 31 b og småbåtloven § 42.

Det er gjennom statsrådens svarbrev gjeve gode grunnar for at det er gjort unntak for hovudregelen i straffeloven § 53 for forenkla førelegg. Det har vorte trekt fram at eitt av suksesskriteria med innføring av forenkla førelegg er at brot vert avgjort direkte på staden, eller ved ettersending per post ved automatiske trafikkontrollar. Dette er ei effektiv ordning som ikkje inneber saksbehandling, og som dermed òg er ressursparande.

På bakgrunn av utfyllande svar frå dei respektive departementa og eit samla fagmiljø frå politi- og påtalesida, som ikkje ser det hensiktsmessig å innføra ei ordning der nivået på dei forenkla førelegga vert fastsett på bakgrunn av inntekt, vel difor fleirtalet i komiteen å avvise framlegget til vedtak frå mindretalet.

Eg legg då til grunn at mindretalet vil gjera greie for sine synspunkt i saka og håpar me får ein opplysende og god debatt.

Jone Blikra (A) [14:40:06]: Jeg synes det er prisverdig av SV å løfte problemstillingen knyttet til størrelse på bøter og forelegg og den bøtelagtes inntekt. Vi i Arbeiderpartiet vil gjerne være med på alt som benevnes som progressivt, men dette forslaget er formulert slik og vil få som konsekvens at hele ordningen med forenklet forelegg mister sitt fortrinn.

Forenklet forelegg er selvforklarende. Det er en forenklet ordning for å få avgjort en overtredelse på stedet og med minst mulig saksbehandling og byråkrati. Ordningen er også en fordel for den som blir bøtelagt, ved at bøteforeleggelsen ikke blir registrert i politiets registre, og den bøtelagte slipper også oppmøte og avhør. I det alt vesentlige er forenklet forelegg brukt i trafikksaker, og over 200 000 tilfeller i løpet av et år blir avgjort på denne måten.

Det er også viktig å minne om at ordningen med forenklet forelegg er frivillig. Når en hyggelig politimann eller -kvinne gjør deg oppmerksom på at du har kjørt litt fort, får du et tilbud om du ønsker å få avgjort saken med forenklet forelegg. Det kan du nekte, og da blir forholdet anmeldt på vanlig måte. Begrunnelsen du har for å nekte et forenklet forelegg, kan f.eks. være størrelsen på forelegget, uten at det er noe krav om å komme med noen begrunnelse. Da kan man også få vurdert sin økonomi, om man da ikke ønsker å få saken avgjort på den måten.

Erling Sande (Sp) [14:41:58] (leiar i komiteen): I denne saka er det lett å ha forståing for intensjonen til forslagsstillarane. Det seier seg sjølv at bøter for lovbrøt i trafikken og på sjøen vil ramme folk ulikt med bakgrunn i kva inntekt og økonomisk situasjon den enkelte er i. Som i mange andre saker må vi som lovgjevarar likevel vege ulike omsyn opp mot kvarandre, og i dette tilfellet vil ein slik modell som forslagsstillarane ønskjer seg, kunne gje nokre uheldige konsekvensar.

Som fleire har vore inne på, heng det saman med ordninga for forenkla førelegg. Ordninga med forenkla førelegg er eit enkelt og ubyråkratisk verktøy for politiet i å handtere brot ved at det kan gjerast på staden eller ved å sende det over i etterkant. Ordninga gjev høve til rask sakshandsaming utan prosessar som melding og forhøyr. Dersom opplysning om inntekt skal hentast inn, blir det ein meir omfattande prosess, og grunnlaget for å skrive ut forenkla førelegg vil kunne falle vekk. Senterpartiet ønskjer ikkje ei byråkratisering av dette området. I tillegg er det viktig å understreke aspektet med frivilligheit som her ligg til grunn, slik representanten Jone Blikra nemnde.

Nokre peikar på at teknologi kan gjere desse prosessane lettare i framtida ved at inntektsopplysningar blir gjorde tilgjengelege, men det kan løfte andre problemstillingar og medføre kostnader vi ikkje har oversikt over. Dette er bakgrunnen for at Senterpartiet ikkje støttar forslaget.

Målet om økonomisk utjamning er noko som òg vi i Senterpartiet er opptekne av, men då må vi gjere effektive og målretta grep for å sikre at Noreg også i framtida er eit samfunn med små sosiale forskjellar. Det gjer regjeringa ei rekkje grep for innanfor ulike politikkområde, men verktøya for utjamning må setjast inn der dei har størst effekt. Kan vi spare resursar på unødig byråkratisering, på forenkling i dei prosessane som er i møtet mellom folk og styresmakter, kan vi faktisk frigjere midlar og bruke dei på utjamning eller andre viktige mål for samfunnet vårt.

Frank Edvard Sve (FrP) [14:44:25]: Vi har i 2022 og 2023 sett korleis regjeringa vil bøteleggje bruk av bil for å fylla statskassa eller auke inntektene gjennom skattar og avgifter. Det er spesielt når ein i tillegg legg fram at ein ikkje ser for seg fleire brot på lovverket, men berre aukar satsane. Det er det som kjem fram i budsjettet.

Det er feil å fokusere berre på å bøteleggje bilistane og på eit så høgt nivå. Det er mange ting som tyder på at det ikkje gjev den effekten som nokre trur det gjer. Det samsvarer ikkje med grunnlaget for det ein vert bøtelagd for. Forenkla førelegg er det som er lagt til grunn, og det står ikkje i stil med lovbrøt i andre sektorar eller på andre område, der ein faktisk kan oppfatte det som låge

bøter og låge straffer. Her snakkar ein om å bøteleggje etter løn, og då om heilt vanvitig høge summar.

Framstegspartiet støttar definitivt ikkje forslaget. Vi meiner at ein heller bør sørgje for at trafikken faktisk vert tryggare på norske vegar. Det må ein gjere gjennom å byggje meir motorveg, betre vegar, meir midtdeling for å skilje trafikken, trafikktryggingstiltak – ved å bruke pengar på tiltak som gjev effekt i trafikken. Det er t.d. breiddeutviding og tiltak for midtmerking og kantmerking. Komiteen var på synfaring i Østerdalen, og då sa Statens vegvesen at det å leggje inn rumlefelt på midt og kant gjev 40 pst. reduksjon i ulykker. Det er slike konkrete tiltak som gjer det sikrare på norske vegar, ikkje bruk av bøtesatsane som det einaste middelet i verktøykassa. Både regjeringa og SV har elles gøymt vekk verktøykassa for trafikktryggingstiltak, og SV vil med dette forslaget trekkje det endå lenger.

Vi meiner det er fullstendig feil, og at det ikkje gjev den effekten som enkelte trur. Vi røystar imot forslaget.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [14:46:55]: Fart dreper. Fartsgrenser handler om å redde liv. Hvis alle hadde holdt fartsgrensen, hadde vi ifølge Statens vegvesen i 2019 spart 24 liv, 85 færre hadde blitt hardt skadet og 323 færre lettere skadet i trafikken.

Dessverre ser vi at det finnes enkelte der ute som bruker veiene våre som leketøy. Den splitter nye veien mellom Bergen og Os er et godt eksempel på det, der mennesker med god råd og spreke biler leker seg med livet som innsats – for seg selv og for andre.

I dag er hovedregelen at bøter fastsatt av domstolen skal ta hensyn til inntekt, formue, forsørgerevne, gjeld osv. Dersom man kjører i fylla, er den standardiserte boten beregnet til 1,5 ganger månedslønnen. Forenklete forelegg for råkjøring er det siste store unntaket fra det som er hovedregelen, at man skal utforme bøter ut fra størrelsen på lommeboken.

Man kan forestille seg to personer som råkjører samme kveld. Den ene er en alenemor i Volvo med dårlig råd, den andre en aksjespekulant i Ferrari med hundrevis av millioner kroner i formue og en månedsinntekt på mange ganger en normal norsk årslønn. Begge to gjør noe de ikke skal: De kjører i 95 km/t i 70-sonen. Begge blir tatt, og begge får samme bot på 9 100 kr og tre prikker på førerkortet. Forbrytelsen er helt lik, men straffen blir helt forskjellig.

Straffen har to elementer. Det ene er prikkssystemet, der rammes de likt. Når det gjelder boten, vil den svi skikkelig for aleneforsørgeren, men knapt representere en bedre middag med vinpakke for aksjespekulanten.

Et system der bøter for fartsovertredelser kobles opp mot inntekt, er vanlig i en rekke europeiske land. Man skal ikke lenger enn til Finland for å finne et sånt

system. Det er ca. 200 000 trafikklovbrudd som avgjøres med forenklet forelegg. Det er blitt nevnt fra både Arbeiderpartiets og Senterpartiets side at man er sympatisk innstilt når det gjelder intensjonen, men mener dette vil undergrave hele instituttet for forenklet forelegg. Men hvis man ser på systemet i Finland, kommer det progressive elementet inn for de grove overtredelsene, når man bryter fartsgrensen med 20 km/t. I Norge ville det utgjort ca. 40 000 tilfeller i året.

Vi er ikke fremmede for at man kan ha ulike modeller for å regulere dette. Det er derfor vi har foreslått et utredningsvedtak som nettopp skal se på hvordan man kan gjøre dette, og sørge for det som er hovedprinsippet når vi utformer bøter i norske domstoler, nemlig at det tas hensyn til folks inntekt og forsørgerevne. Det ville vært mer i tråd med den store hovedregelen i norsk rett, og derfor er det synd at ikke flere ønsker å støtte dette forslaget.

Med det tar jeg opp SVs forslag.

Presidenten [14:49:55]: Representanten Andreas Sjalg Unneland har tatt opp det forslaget han refererte til.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [14:50:09]: Jeg vil først understreke at også i Norge er bøter som hovedregel knyttet til inntekt. Ved utmåling av bot skal det legges vekt på lovbyters økonomiske evne, herunder inntekt, formue og forsørgelsesbyrde.

Det følger likevel av vegtrafikkloven og småbåtloven at forenklete forelegg ilegges etter faste satser. Ordningen skal forenkle behandlingen av mindre alvorlige og lett konstaterbare masseovertredelser og kan utferdiges av polititjenesteperson som ellers ikke har påtalemyndighet. Overtredelsen avgjøres umiddelbart på stoppost av polititjenesteperson, uten vurdering av f.eks. inntektsforhold, formue og forsørgelsesbyrde.

Forenklet forelegg er også til fordel for trafikanten, som raskt får saken sin ferdigbehandlet uten å måtte gå gjennom de vanlige prosessene politianmeldelse, avhør, ventetid m.m. Det skjer heller ingen registrering i strafferegisteret eller politiets bøtesaksregister ved slike forelegg i trafikk saker.

Jeg har vært i kontakt med Justis- og beredskapsdepartementet, som har innhentet og slutter seg til uttalelser fra Riksadvokaten og Politidirektoratet. Riksadvokaten mener forslaget i betydelig grad vil forvanske og forsinke prosessen med å utferdige forenklete forelegg. Også Politidirektoratet påpeker at hovedgevinsten ved forenklet forelegg er at forholdet avgjøres raskt på stoppost av polititjenestemann og uten saksbehandling eller andre vurderinger, f.eks. av inntektsforhold.

En fungerende ordning med forenklet forelegg er blant politiets viktigste virkemidler i innsatsen for å

bedre trafikk sikkerheten. Direktoratet er svært skeptisk til å innføre krav om inntektsvurdering om dette fører til at forenklete forelegg ikke lenger kan utferdiges på stedet. Politiet vil i så fall miste et verdifullt virkemiddel som har betydelig forebyggende og avdekkende effekt.

Jeg er enig med forslagsstillerne i at standardiserte bøtesatser kan slå urettferdig ut for dem med lav betalingsevne, og at den preventive effekten av boten vil kunne være mer begrenset for dem med høy inntekt. Virkningen av ordningen med prikkbelastning og tap av førerrett på veitrafikklovens område vil likevel være merkbar for den enkelte uavhengig av inntekt og bør derfor ses i sammenheng med systemet med forenklete forelegg.

Jeg har merket meg at et samlet fagmiljø på politio- og påtalesiden ikke ser det som hensiktsmessig å innføre en ordning der nivået på de forenklete foreleggene fastsettes på bakgrunn av inntekt. Jeg er også enig i merknadene fra flertallet i innstillingen om at det er viktig å bevare forenklete forelegg som et effektivt virkemiddel i trafikk sikkerhetsarbeidet, og at en viktig suksessfaktor er at det avgjøres på stedet.

Presidenten [14:53:00]: Det blir replikkordskifte.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [14:53:16]: Jeg startet mitt innlegg med å si at veldig mange liv kunne blitt spart hvis folk hadde holdt fartsgrensen. Poenget med fartsbøter er at det skal være et ris bak speilet, at det skal skremme folk fra å bryte fartsgrensene. I dag er boten for mobilbruk i bil 9 700 kr. Hvem tror ministeren en bot på 9 700 kr virker mest avskrekkende på, en aleneforsørger eller en aksjespekulant med 2 mill. kr i årsinntekt?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [14:53:53]: Som jeg sa fra talerstolen nylig, har vi i tillegg prikkbelastninger, som er med på å utligne det som representanten peker på. Dessuten er det viktig å peke på det som flere representanter allerede har sagt i debatten, og som også jeg sa i mitt innlegg, at vi har et system i Norge hvor man ikke nødvendigvis må takke ja til forelegg, men man kan da havne inn i en prosess med bøter. Det er selvfølgelig en mye større prosess, med påtale osv., men da vil man kunne ende opp med en straffesaksjon som fanger opp det som representanten er ute etter.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [14:54:23]: Jeg tror de som har risiko for å få høyere bøter med det systemet vi peker på, selvfølgelig ikke vil påklage et forenklet forelegg og da risikere en mye høyere bot.

En av de tingene vi peker på, som vi også peker på i merknadene, er at man kan lage et gradert system der man tar hensyn til at man kan skrive ut forenklete fore-

legg for de mindre overtredelsene, men når man beveger seg over i de grovere, skal man knytte det til inntekt, sånn som det er i Finland. Det jeg stiller meg litt undrende til, er at ministeren eller regjeringspartiene ikke viser noen nysgjerrighet med hensyn til at man kan gjøre dette på en annen måte enn det man gjør i dag, som vil være mer tilpasset det som er hovedregelen i straffesystemet, og som vil ta hensyn til størrelsen på folks lommebøker. Når jeg hører representanter fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet si at de har sympati for det, stiller jeg spørsmålet til ministeren: Er det ikke noen nysgjerrighet rundt å se på om dette kan gjøres på en annen måte?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [14:55:24]: Jeg vil karakterisere dette forslaget som et godt initiativ, men som i møte med virkeligheten og hva det vil innebære, ikke lar seg gjennomføre fordi det blir for krevende, for byråkratisk og for tungrodd. Det vil ikke være den forenklingen som dagens system innebærer. Da er det samlet sett riktig å gjøre en vurdering, at vi går videre med det systemet som vi har, som etter min vurdering er godt nok.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [14:55:49]: Jeg må si at det er litt spesielt å si at dette er et forslag som ikke står seg i møte med virkeligheten. Jeg håper jo ikke samferdselsministeren sier til sin finske kollega at deres system ikke står seg i møte med virkeligheten. Da tror jeg man vil bli møtt med et ikke så hyggelig blikk.

Det har skjedd veldig mye innen den teknologiske utviklingen de siste tiårene, og systemet med forenklede forelegg er et system vi har hatt i ganske lang tid. Dette er fullt mulig. Vi har veldig mange automatiserte forelegg gjennom fotobokser. Det er ganske mye informasjon som er mulig å framdrive relativt raskt. Er ministeren åpen for at den teknologiske utviklingen kan bidra til at det ikke ville være særlig byråkratisk, og mer i tråd med det som er hovedregelen i straffesystemet vårt, å ha et system som er tilpasset størrelsen på folks lommebok?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [14:56:46]: For det første har jeg lyst til å si at vi i svar til Stortinget har sagt noe om hvordan vi vurderer den finske og den sveitsiske modellen. Det er ganske klare og tydelige forskjeller på den modellen og den modellen som SV har foreslått. Det har vi redegjort ganske grundig for. Det er dessuten også slik at selv om det selvfølgelig kunne være nærliggende å tenke at det er mye automatisk trafikk kontroll, utgjør det en forholdsvis liten del av det totale antallet forelegg. Vi kan ikke gå i en retning hvor vi ulikebehandler, at det som ville kunne være digitalt og enkelt å løse, får én type fastsettelse av en type forenklede forelegg, og de som blir stoppet, får en annen type forenklede forelegg. Det ville heller ikke være rettferdig.

Presidenten [14:57:27]: Replikordskiftet er avsluttet.

De talerne som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Mona Fagerås (SV) [14:57:46]: Jeg stiller meg svært undrende til flertallet i denne saken, og jeg har lyst til å komme med et eksempel, et noe personlig eksempel, men dog: For få år siden hadde jeg lærerlønn og var alenemor til to. Den gangen ville 9 700 kr, som er boten hvis du bruker mobil i bil, vært svært vanskelig å håndtere. Jeg måtte høyst sannsynlig hatt avdrag over et helt år for å få tilbakebetalt det beløpet, altså mer byråkrati, og det ville merkes på husholdningen – den gangen buffer var et fremmedord. I dag er jeg stortingsrepresentant med millionlønn, og i dag ville det tatt meg en måned – maks to – å fikse denne boten. Jeg vil påstå at alenemoren Mona ble mye strengere straffet enn Stortings-Mona.

Dette er et urettferdig system, og jeg hadde håpet at flere her hadde forstått hvor hardt en slik bot ville rammet en minstepensjonist, en student, en alenemor eller en ufør, mens det for andre ikke ville betydd en dritt – og ja, det er blitt høyere terskel i SV når det gjelder å bruke nordnorske sleivspark nå.

Presidenten [14:59:21]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9.

Sak nr. 10 [14:59:25]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lan Marie Nguyen Berg og Kathy Lie om å endre regelverket for parkeringstillatelse for forflytningshemmede (Innst. 215 S (2022–2023), jf. Dokument 8:67 S (2022–2023))

Presidenten [14:59:42]: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Mona Fagerås (SV) [15:00:14] (ordfører for saken): Jeg har lyst til å starte med å si at det er en sann glede å være saksordfører for saker i transportkomiteen, en strukturert og ryddig gjeng. Saken omhandler et representantforslag fra Lan Marie Nguyen Berg og Kathy Lie

om å endre regelverket for parkeringstillatelse for forflytningshemmede.

I sitt svar til komiteen erkjenner statsråden at det er et tiår siden forskriften om parkeringstillatelse for forflytningshemmede sist ble gjennomgått, og at det kan være hensiktsmessig med en ny gjennomgang. Han sier han vil sørge for at den påbegynte veilederen etter gjeldende forskrift skal ferdigstilles i løpet av 2023, innværende år, slik at kommunene og de som har behov for HC-parkering, lettere kan orientere seg etter gjeldende regelverk. Det er komiteen glad for.

Personlig mener jeg det er unødvendig byråkrati at personer med varig nedsatt funksjonsevne skal måtte søke på nytt når HC-kort først er innvilget. Er man lam, er man lam også neste år, vil jeg tro. Det kan ikke være antall tilgjengelige HC-parkeringsplasser som avgjør hvem som får HC-parkeringstillatelse i en kommune. Det må alltid være den funksjonsnedsatte innbyggerens behov for tilrettelagt parkering som ligger til grunn. Regelverket for tildeling av HC-parkeringstillatelse gjelder i hele landet, og det må vektlegges at det praktiseres likt i alle kommuner. Det kan ikke være hvor du bor, som avgjør om du får benytte HC-parkering.

Det er vesentlig at man ved utarbeiding av en ny forskrift legger vekt på at HC-parkering er et likestillingsverktøy som skal bidra til at alle kan leve et mest mulig fritt og likestilt liv for å kunne delta i samfunnet, få gjort nødvendige ærender og ha tilgang til de samme sosiale arenaene som alle andre.

Vi i SV ønsker at forslagene i denne saken tas med i arbeidet med totalgjennomgangen av forskriften. Vi får antakelig ikke flertall for dem i dag, men legger fram forslagene nå. Jeg tar dermed opp de forslagene SV står bak alene og sammen med andre.

Presidenten [15:02:54]: Representanten Mona Fagerås har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Erlend Larsen (H) [15:03:09]: Parkeringstillatelsen skal gjøre hverdagen enklere for forflytningshemmede. Økt tilgjengelighet for parkering er et av flere likestillingsverktøy som skal gjøre det mulig for mennesker med behov for parkeringsbistand å leve et fullverdig og likestilt liv, på lik linje med alle oss andre. Det er viktig for oss at funksjonshemmede kan delta i arbeids- og foreningsliv. Noen funksjonshemmede trenger romslige og dedikerte parkeringsplasser som gir enkel tilgang til stedet de skal besøke.

Dagens regelverk kan ha noen svakheter som det kan være greit å ta en gjennomgang av. Det virker urimelig at ulike kommuner skal ha ulik praksis for hvordan de vurderer behov for parkeringstillatelse, og det virker urimelig at mennesker med kroniske fysiske skader må søke på nytt for å beholde HC-kortet. Det må heller ikke

være slik at antall parkeringsplasser er begrensende for antall parkeringstillatelse. Samtidig er det viktig at parkeringstillatelse for forflytningshemmede avgrenses til dem som faktisk har behov for en slik rettighet.

Det må nevnes at det var regjeringen Solberg som tok initiativ sist det var en helhetlig gjennomgang av parkeringsregelverket for forflytningshemmede. Det er uholdbart at veiledningsmaterieell til forskriften fortsatt ikke er ferdigstilt etter så lang tid, og det er grunn til å bemerke at det har vært et utkast klart i lang tid. Retningslinjene bør fastsettes så snart som mulig, og senest innen utgangen av 2023.

Vi i Høyre er glade for at statsråden vil sørge for at den påbegynte veilederen etter gjeldende forskrift ferdigstilles i løpet av 2023, slik at kommunene og de som har behov for HC-parkering, lettere kan orientere seg etter gjeldende regelverk.

Erling Sande (Sp) [15:05:04] (leiar i komiteen): Sjølv om tittelen, reglement for parkering for forflyttingshemma, kan høyrest litt teknisk og byråkratisk ut, er temaet viktig nok, for vi ønskjer å vere eit inkluderande samfunn, og vi ønskjer at kvart menneske i landet vårt skal kunne delta i størst mogleg grad, ut frå sine føresetnader. For menneske med forflyttingshemningar kan tilgjengeleg parkeringsplass og moglegheita til å bruke han vere forskjellen mellom å delta og ikkje delta. Det kan handle om daglege gjeremål og moglegheita til å gjere dei, eller bruk av viktige offentlege tenester som eksempelvis helse og utdanning. Tilgjengeleggjering og løyve til bruk av slike plassar for dei som treng det, og enkle og tilgjengelege søknadsprosessar mellom den enkelte og dei som skal syte for løyve, er difor viktig.

Senterpartiet er difor glad for at statsråden til komiteen peikar på at det er ei stund sidan forskrifta om parkeringsløyve for forflyttingshemma blei gjennomgått sist, at det er føremålstenleg med ein ny gjennomgang, og at regjeringa difor vil be Statens vegvesen om å utføre ein slik gjennomgang. Senterpartiet ser fram til denne prosessen, og vi er opptekne av at dei som ein slik prosess vedkjem, blir tekne med og involverte i dette arbeidet, det vere seg organisasjonar til forflyttingshemma, kommunar eller andre viktige aktørar.

Frank Edvard Sve (FrP) [15:06:40]: Eg vil starte med å seie at dette er ei kjempeviktig sak. Det er ikkje haldbart at rettleingsmaterialet til forskrifta som tidlegare regjering hadde ein stor gjennomgang av, enno ikkje er klart. Det som er viktig for oss, er at statsråden har vore veldig tydeleg i svaret til komiteen om at det skal vere ferdig innan utgangen av 2023. Komiteen – i alle fall fleirtalet – er, slik eg oppfattar det, tilfreds med at ein tek fatt i det, og at det kjem. Sjølv om det har teke

veldig lang tid, får vi det iallfall no. Vi forventar at det faktisk vert gjennomført innan den tida som vert sagt.

Når det gjeld saka og forslaga som vert fremja, er det, som statsråden seier i svaret til komiteen, føreslått veldig mange endringar i forskrift. Vi må seie oss tilfredse med at statsråden har sagt han vil ha ein totalgjennomgang av forskrifta, og at ein vil setje i gang prosessen med å gjere det. Det er eit omfattande arbeid, men det er eit viktig arbeid, og det er svært viktig at vi er inkluderande overfor forflyttingshemma i vårt samfunn.

Vi ser fram til at vi får den saka så fort som mogleg. Eg er fornøgd med det ministeren har gjeve av svar til transportkomiteen.

André N. Skjelstad (V) [15:08:10]: Jeg slutter meg fullt og helt til det saksordføreren sa i sin innledning. Derfor støtter også Venstre seks av de punktene som ligger i framlegget. Det blir likevel litt forunderlig at vi blir holdt med gode ord – vi som står her og peker på dette. Ja, statsråden har uttrykt en viss grad av positivitet – det skal være sikkert. Jeg synes likevel det er merkelig når representanten Sande vektlegger i sitt innlegg hvor viktig dette er, hvor viktig det er når det gjelder inkludering i samfunnet, og ikke minst for tilgjengelighet for alle, men har som konklusjon at det ikke er viktigere enn at vi må huske på det.

Det er klart at vi må ha tempo i dette, og vi kjenner alle til seigheten i et visst byråkrati. Derfor er det for meg litt forunderlig at det bare blir Venstre og Sosialistisk Venstreparti som står bak disse punktene. Det er litt merkelig.

Det er gode ord og gode intensjoner, men det holder ikke helt inn. Vi må også legge noe «trøkk» på at vi mener dette. Det er for meg litt uforståelig at en kommer med honnørbegrep om at vi må ha deltakelse for alle, når det ikke er helt likt for alle i dag. Dette er viktig, og derfor er det litt skuffende for meg at komiteen ikke støtter de utmerkede forslagene som ligger her.

Rasmus Hansson (MDG) [15:10:05]: I 2020 var andelen av befolkningen med funksjonsnedsettelse i alderen mellom 15 og 66 år 18 pst. Det tilsvarer 638 000 personer. Dette er 638 000 mennesker som ikke krever egne særrettigheter, men universelle menneskerettigheter og mulighet til å være likestilte borgere som kan delta og gi tilbake til samfunnet.

For at flest mulig skal kunne leve et fritt og likestilt liv, må vi også prioritere tilgang og tilrettelegging i hele samfunnet, spesielt når det gjelder transport og deltakelse. Det er utgangspunktet for at Miljøpartiet De Grønne og SV har foreslått å oppdatere forskrift og veileder for parkering for funksjonshemmede, slik at det bidrar bedre til at folk med funksjonsnedsettelse kan sikres et likestilt og fullverdig liv. Disse forslagene er utar-

beidet basert på innspill fra bl.a. Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon og Norges Handikapforbund. Dagens forskrift om parkeringstillatelse for forflytningshemmede bidrar ikke godt nok til det. Ofte bidrar det tvert imot til å hindre likestilling for mennesker som har vanskelig for å bevege seg.

Såkalte HC-kort vurderes opp mot to vilkår. Det ene er nedsatt gangevne, og det andre er særlig behov for parkeringslettelse. Det er ulik praksis i kommunene knyttet til vilkår om særlig behov for parkeringslettelse, og en del kommuner opererer også med en regelmessighet og hyppighet av bruk.

Gyldighetstiden for HC-kort varierer fra sak til sak, men likevel er det i dag krav i flere kommuner om at den som er innvilget HC-kort, må søke om nytt kort etter en viss tid, inklusiv mennesker som har kroniske skader.

Formålet med forskriften om parkeringstillatelse for forflytningshemmede må være å gi mennesker med behov for parkeringsbistand mulighet til å leve det fullverdige og likestilte livet de har krav på. Derfor er vi i Miljøpartiet de Grønne som medforslagsstiller glad for at transport- og kommunikasjonskomiteen langt på vei er enig i at det er uholdbar praksis i kommunene knyttet til vilkår for HC-kort.

Det er også bra at statsråden vil be Statens vegvesen om en gjennomgang av forskriften. Vi vil imidlertid minne statsråden og komiteen om at dette er en lovnad som samtlige samferdselsministre har kommet med siden veilederen for praktisering av forskriften ble revidert i 2017. Dette kan vi ikke vente på lenger, og vi kan ikke være så fornøyd at vi fortsetter å sitte stille. Vi ber statsråden ta med seg forslagene som er fremmet i denne saken, i gjennomgangen av forskriften og få fortgang på revideringen.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [15:13:18]: Det fremmes i representantforslaget en rekke forslag, både knyttet til gjeldende forskrift om parkeringstillatelse for forflytningshemmede og til veilederen til kommunene. De fleste av forslagene er i realiteten ønsker om endringer i forskriften, også mange av dem som retter seg mot veilederen.

Jeg mener det er viktig at vi på dette området har et hensiktsmessig og oppdatert regelverk, som ivaretar de forflytningshemmedes behov for mobilitet, men som også balanserer eventuelle kryssende hensyn.

Forskrift om parkeringstillatelse for forflytningshemmede ble sist endret i 2016, med virkning fra 2017, etter en helhetlig gjennomgang av forskriften fra en arbeidsgruppe noen år tidligere. Også representanter for de forflytningshemmedes organisasjoner deltok i dette arbeidet. Det ble den gang konkludert med at regelverket stort sett var hensiktsmessig. Det ble derfor bare

gjort enkelte mindre endringer. Behovet for nytt og oppdatert veiledningsmaterieell ble også understreket. Det er da mange år siden regelverket sist ble gjennomgått, og jeg mener derfor det er hensiktsmessig med en ny totalgjennomgang av forskrift og veileder.

Det er viktig at de som er mest berørt av regelverket, de forflytningshemmede og kommunene, involveres tett i dette arbeidet. Det er grunnlaget for at jeg mener vi må ha en prosess på det, ikke fordi byråkratiet nødvendigvis må male langsomt, men vi skal ha framdrift, og vi skal ha involvering. Jeg vil derfor be Statens vegvesen om en slik gjennomgang, hvor etaten aktivt involverer berørte aktører, som tidligere nevnt, og en rekke av de forholdene som er nevnt i representantforslaget, vil naturlig være en del av dette arbeidet. Jeg oppfatter at dette er i tråd med komiteens merknader i innstillingen, der de imøteser denne gjennomgangen og er positiv til at de berørte involveres i det som skal pågå.

En gjennomgang av regelverket vil naturlig nok ta noe tid. Samtidig har de berørte behov for en veileder til den forskriften som gjelder per i dag. Det ble, som en oppfølging av den tidligere gjennomgangen, utarbeidet utkast til retningslinjer av en arbeidsgruppe bestående av representanter fra bl.a. berørte kommuner samt de forflytningshemmedes organisasjoner. Ferdigstillingen av utkastet i departementet har dessverre tatt tid, og det skyldes særlig at det over tid har vært reist flere spørsmål rundt ulike forhold som det har vært vurdert nødvendig å avklare før endelig ferdigstilling.

Jeg vil ta sikte på en raskere ferdigstilling av retningslinjene enn gjeldende forskrift. Jeg vil vurdere nærmere hvordan prosessen for ferdigstilling skal være, men vil legge opp til at arbeidet med veilederen ferdigstilles så snart som mulig og senest i løpet av 2023. Jeg oppfatter at dette er i tråd med komiteens merknader i innstillingen, der de understreker behovet for at retningslinjene ferdigstilles raskt.

Presidenten [15:16:12]: Det blir replikkordskifte.

Mona Fagerås (SV) [15:16:25]: Det er kommet meg for øre at det er en viss interesse knyttet til disse parkeringstillatelsene, at de har omsetningsverdi. En som ringte meg, kunne fortelle en historie om et bilvindu som var knust flere ganger på en og samme bil, og at HC-tillatelsen var blitt stjålet. Min første tanke var at dette kunne ha vært forhindret om disse parkeringstillatelsene var digitale og knyttet til bilskilt. Er ministeren klar over denne problemstillingen, og er det planer om å gjøre disse tillatelsene digitale?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [15:17:07]: Det er ikke en problemstilling som undertegnede har vært kjent med, men jeg tar det gjerne med meg tilbake til departemen-

tet og stiller spørsmål om det, og så får vi eventuelt komme tilbake til det på egnet vis.

Presidenten [15:17:18]: Replikordskiftet er avsluttet.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 10.

Sak nr. 11 [15:17:21]

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingvild Wetrhus Thorsvik, Guri Melby og Alfred Jens Bjørlo om forbud mot innførsel og omsetning av pels i næringsøyemed (Innst. 205 S (2022–2023), jf. Dokument 8:35 S (2022–2023))

Presidenten [15:17:39]: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Lene Westgaard-Halle (H) [15:18:11] (ordfører for saken): Jeg vil, som seg hør og bør, takke komiteen for en god og ryddig og ganske effektiv behandling. Så vil jeg gå litt inn i hva Høyre mener om saken.

Det er ikke noen hemmelighet at Høyre ikke akkurat ønsket å avvikle pelsdyrnæringen da det kom som et kompromiss i regjering, men til det forslagsstillerne løfter her: Det var en del av arbeidet med stortingsmeldingen om pelsdyrnæringen, for da gjorde Utenriksdepartementets rettsavdeling en del vurderinger av forhold knyttet til eventuelle forbud mot import og omsetning av nettopp pelsprodukter. Den gangen ble det konkludert med at det er usikkerhet om hvorvidt et eventuelt forbud mot innførsel og omsetning av pelsprodukter ville være i strid med EØS-avtalen, så det var altså en diskusjon om det den gangen. Det samme gjelder for så vidt WTO-regelverket, hvor UD konkluderte med at det fra et rettslig ståsted kan argumenteres med at det er et visst handlingsrom når det gjelder restriksjoner på innførsel og omsetning av pelsprodukter.

Foreløpig er det bare ett land i verden som har innført et slikt forbud, og tradisjonelt har Norge som eksportland vært ganske sterke forsvarere av et åpent og forutsigbart handelsregime. Det mener jeg for så vidt fortsatt at vi skal være, og det er også grunnen til at Høyre ikke mener det er behov for å endre på dagens regelverk knyttet til akkurat dette temaet.

Solveig Vitanza (A) [15:20:01]: Arbeiderpartiet var en del av flertallet som her på Stortinget i 2019 vedtok at vi skulle avvikle pelsdyrnæringen innen 2025. Vi har lenge ment at oppdrett av dyr for pelsens skyld er problematisk, ikke minst av hensyn til dyrevelferden. Allerede i 2011 vedtok landsmøtet vårt at vi skulle gå inn for en styrt avvikling av pelsdyrnæringen.

Den siste pelsdyrfermen her i landet har nå avvirket driften, og erstatningsoppkjøret overfor pelsdyrnæringen er nå i gang. Internasjonalt ser vi også at næringen møter motstand, og at mange forbrukere tar aktive og bevisste valg for å unngå å kjøpe produkter med pels. Dette synes jeg er en god utvikling. Som forslagsstillerne viser til, har mange land – i likhet med Norge – innført nasjonale forbud mot pelsdyroppdrett, og den globale pelsdyrproduksjonen har også vært nedadgående over mange år.

Likevel mener vi at det kan være problematisk å skulle forby import og omsetning av et produkt som er fullt lovlig å bruke i Norge.

Da Stortinget i 2016 behandlet Solberg-regjeringens stortingsmelding om pelsdyrnæringen, ble det også vurdert rettslige forhold knyttet til et eventuelt forbud mot import og omsetning av pelsdyrprodukter, slik Venstre nå foreslår. Det ble da konkludert med at det er usikkert om eventuelle forbud mot innførsel og omsetning av pelsprodukter vil være i strid med våre internasjonale forpliktelser. Våre forpliktelser, både til WTO og i EØS-avtalen, vil kunne komme under press, avhengig av hvor stort inngrepet er og hva som brukes som begrunnelse og formål for reguleringen.

Norge er en liten og åpen økonomi, og vi er i stor grad avhengige av å kunne stole på et åpent, forutsigbart og regelstyrt handelsregime mellom landene i verden. Vi mener derfor at eventuelle konsekvenser av et slikt forbud er for usikre, og støtter derfor ikke Venstres forslag. I tillegg er regjeringen nå i gang med et arbeid om en helhetlig dyrevelferdsmelding. Landbruksministeren har signalisert at forbud mot import og omsetning av pelsdyrprodukter eventuelt kan vurderes i den forbindelse, og det er noe jeg synes vi bør se nærmere på.

Det hele tiden å tilstrebe å bli enda bedre til å jobbe for å verne om dyrs velferd er både viktig og riktig.

Jenny Klinge (Sp) [15:22:37]: Vi i Senterpartiet går imot forslaget om å innføre eit forbod mot å føre inn og omsetje pels i næringsaugneméd. Forbod mot ting vi ikkje likar, er jo freistande å innføre, men det er ikkje alltid hensiktsmessig eller enkelt å gjennomføre. For det første er det usikkert om eit slikt forbod vil vere i strid med EØS-avtalen, og det er vanskeleg å seie om eit forbod kan gje konsekvensar for norsk næringsliv si

moglegheit til å eksportere eller selje enkelte varer til utlandet, t.d. Det kan vere eit visst handlingsrom i WTO-regelverket, men det er alltid avhengig av innretninga.

Noreg har tradisjonelt forsvart eit handelsregime som er føreseieleg og regelstyrt, m.a. nettopp for å unngå konsekvensar for norsk eksportnæring. Det er ikkje alltid lett å føresjå gjennom utgreiingar alle moglege konsekvensar enkelte forbod kan få. I dette tilfellet er det ikkje nødvendigvis lett å handheve eit forbod mot innførsel av pels, når det t.d. kan vere snakk om både heile plagg av pels eller berre større eller mindre delar av klede eller andre produkt. Ikkje minst i og med at det er mykje mindre pels i handelen no enn før, og svært få nordmenn no uansett kjøper pels, vil forbodet truleg ha liten effekt viss intensjonen er å redusere praksisen med pelsdyravl i utlandet.

Senterpartiet og Arbeidarpartiet skal stemme imot det lause forslaget i saka, forslag nr. 2.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [15:24:19]: Vi behandler et representantforslag fra Venstre om forbud mot innførsel og omsetning av pels i næringsøyemed. Et slikt importforbud for pelsprodukter vil være svært krevende å håndheve, f.eks. der deler av produkter og plagg er av pels.

I representantforslaget fastslås det at både pelsproduksjonen og etterspørselen etter pels er synkende, at flertallet i den norske befolkningen anser at pelsdyroppdrett ikke er forenlig med god dyrevelferd, og at svært få nordmenn oppgir at de har kjøpt pels de senere årene. Det viser jo at hensikten med forslaget vil løses av markedet selv ved at etterspørselen synker, og at et lovforbud verken er nødvendig eller hensiktsmessig.

Om dette er et tiltak for å bedre dyrevelferd, vil ikke dyrevelferden innen pelsdyroppdrett ellers i verden bli bedre selv om Norge forbyr import av pelsprodukter, så det blir et symboltiltak uten nevneverdig resultat. I den sammenhengen kan et forbud mot import og omsetning av pelsprodukter få negative konsekvenser for norske handelsinteresser, som statsråden også påpeker i sitt svar til komiteen. Fremskrittspartiet vil derfor ikke støtte noen av forslagene i saken.

La det ikke være noen tvil om at dyrevelferd er en viktig sak for Fremskrittspartiet, og vi jobber aktivt med tiltak som vil ha effekt. Derfor kjempet vi og fikk gjennomslag for bl.a. et landsdekkende dyrepoliti som jobber målrettet for å bedre dyrevelferd.

Ingvild Wetrhus Thorsvik (V) [15:26:25]: Pelsdyroppdrett er uforenlig med god dyrevelferd. Det er det bred faglig enighet om. Da regjeringen Venstre var en del av, fikk vedtatt forbudet mot hold av pelsdyr, var det med bakgrunn i nettopp denne konklusjonen. Det

vi snakker om, er ville dyr, i hovedsak rever, minker og mårhunder, som – som regel – holdes i små nettingbur, helt i strid med deres naturlige behov.

Vi har et etisk ansvar for å verne om dyrs velferd, også når dyrene befinner seg utenfor Norges grenser. Dette reflekteres også i dyrevelferdsloven § 17. Av den følger det at import av produkter fra dyr som er omfattet av dyrevelferdsloven, kan forbys.

Det er helt usannsynlig at dyrene i land som fortsatt tillater pelsdyroppdrett, har hatt bedre forhold enn i Norge. Driftsformen er tilnærmet lik i de landene som har industrialisert pelsdyroppdrett – det baserer seg stort sett på å holde et stort antall ville dyr i små bur lagd av netting.

Land som Tyskland, Frankrike, Irland, Nederland, Belgia og Østerrike har allerede tatt konsekvensen av de faglige vurderingene og vedtatt nasjonale forbud mot pelsdyroppdrett. I Europa er det rundt 20 land som har vedtatt et slikt forbud. Det er bra. Det er med på å avvikle denne dyrefiendtlige næringen, men det øker også faren for at den pelsen som nå importeres og selges i Norge, kommer fra land med enda dårligere dyrevelferd.

Norge har et uttalt mål om å være et foregangsland innenfor dyrevelferd. Denne ambisjonen fordrer at vi faktisk følger opp – at det norske lovverket tilpasses faglig kunnskap om dyrs behov. Det krever også at vi stiller strenge krav til importerte varer som stammer fra dyrehold.

Hvis det er sånn som flertallet mente i 2019, at det er uakseptabelt å produsere disse typene pels i Norge, bør det samme gjelde for den samme typen produksjon utenfor våre grenser – et synspunkt som også ble trukket fram av pelsdyrutvalget i 2014.

Et forbud mot innførsel og omsetning av oppdrettspels i næringsøyemed er en naturlig og logisk følge av oppdrettsforbudet i Norge, noe Senterpartiet også var enig i i sine merknader til saken om forbud mot hold av pelsdyr i 2019.

Vi ser at den globale pelsproduksjonen har vært nedadgående over mange år, og stadig færre forbrukere velger å kjøpe pels. I Norge ble det gjennomført en analyse i fjor hvor 65 pst. av respondentene var enig i at det var galt å drive med oppdrett av dyr i bur til pels, og 62 pst. støttet også et forbud mot import av pels fra oppdrett.

Til spørsmålet om importforbud av pels vil være i strid med EØS-avtalen, presiserer Utenriksdepartementet i sin vurdering at de anser det som mest sannsynlig at en domstol vil anse et forbud mot import av pels som lovlig. Jeg håper at de partiene som er mot dette forslaget i frykt for at dette ikke skal være «in compliance» med EØS og WTO, stemmer for vårt løse forslag i saken.

Jeg tar opp Venstres forslag.

Presidenten [15:29:31]: Representanten Ingvild Wetrhus Thorsvik har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Rasmus Hansson (MDG) [15:29:44]: Dyr har egenverdi. Dyrs liv har verdi for dyrene selv, uavhengig av hvor nyttige eller unyttige de er for oss mennesker. Derfor er den norske dyrevelferdsloven utformet slik at hold av små rovdyr for å flå dem og bruke pelsen til pynt er helt uforenlig med intensjonen i det lovverket, og det er grunnlaget for at pelsdyrhold er avvirket i Norge.

Derfor er vi også takknemlige for den jobben Venstre har gjort for den avviklingen, og vi er fornøyde med dette forslaget. Det er for det første fordi forslaget om forbud mot innføring og omsetning av pels i næringsøyemed er i tråd med tidligere representantforslag fra Miljøpartiet De Grønne om forbud mot produksjon og import av pels i Norge. For det andre er det et logisk og riktig forslag som til og med er rettferdig overfor tidligere pelsdyroppdrettere i Norge, som nå ikke får lov til å drive sin næring, og som vil synes det er underlig at det samme produktet skal kunne importeres fra utlandet.

I likhet med Norge har nærmere 20 andre europeiske land vedtatt forbud mot pelsdyroppdrett. Det er også synkende etterspørsel i markedet fordi kundene i stor grad ser at dette ikke er et ålreit produkt, og klesprodusentene holder seg unna produktet. Den synkende etterspørselen gjør at konsekvensene av et importforbud vil være små for dem som eventuelt vil bli skadelidende, mens innholdet altså er logisk. Det vil føre til en harmonisering mellom kravene i norsk regelverk og kravene for innførsel og omsetning.

Medlemmer av næringskomiteen er jo tilhengere av et åpent, forutsigbart og regelstyrt handelsregime. Det er vi i Miljøpartiet De Grønne også, men også innenfor det norske handelsregimet finnes det – og skal det være – reguleringer. Det tror jeg samtlige av kollegene mine på Stortinget er enig i. Derfor er det interessant bl.a. at Senterpartiet og andre partier er så bekymret for konsekvensene av et slikt forslag med hensyn til EØS-avtalen. I andre sammenhenger er f.eks. Senterpartiet veldig opptatt av å utnytte handlingsrommet i EØS-avtalen, og det burde ikke være noe problem å utnytte det her.

Det er ikke første gang norsk handel reguleres av dyrevernhensyn. Vi har gjort det før, og vi bør gjøre det nå. Norge har en strålende mulighet til å gå foran med et godt eksempel, i en logisk og fornuftig sak.

Statsråd Sandra Borch [15:32:53]: Pelsdyrnæringen i Norge er nå avvirket, og det er to år før avviklingsperioden løper ut, den 1. februar 2025. Det viser at det ikke er lett å drive en næring på oppsigelse. Jeg vil likevel si at uansett hva man mener om et nasjonalt forbud mot

hold av pelsdyr, er det forskjell på å gi bestemmelser om hvilket dyrehold vi tillater nasjonalt, og det å innføre forbud mot innførsel og omsetning av pelsprodukter fra andre land. Forslagsstillerne lister opp andre land i Europa som har vedtatt et forbud mot hold av pelsdyr, men det er jo ikke sånn at de samme landene også har et forbud mot innførsel og omsetning av pels. Tvert imot framgår det av representantenes egen begrunnelse at det bare er noen ytterst få land eller delstater som har vedtatt dette, og man viser til at det bl.a. gjelder Israel. Jeg er ikke kjent med at andre land har et sånt forbud på nasjonalt nivå, og det tenker jeg det er en grunn til.

Forslagsstillerne viser også til at svært få nordmenn oppgir at de har kjøpt pels de senere årene, og at mange merkevarer har tatt avstand fra salg av ekte pels. Dette skal dokumentere at forbud mot innførsel og omsetning av pels vil ha minimale konsekvenser for forbrukere og næringsliv, men at det vil være så minimale konsekvenser, må jo da bety at dette forslaget først og fremst er symbolpolitikk. At forslaget har liten praktisk betydning, gir etter min mening desto større grunn til å vurdere om det er hensiktsmessig.

Vi er nødt til å følge internasjonale lover og regler. Det er også gjort vurderinger med tanke på EØS-avtalen og at det kan være i strid med den.

Flere representanter har vært inne på dyrevelferdsloven. Forbudet mot hold av pelsdyr er ikke hjemlet i lov om dyrevelferd. Vi har hatt pelsdyrhold i Norge fram til i dag, og det har ligget til grunn at dette dyreholdet ikke var i strid med lov om pelsdyrhold. Jeg vil derfor orientere om at ved et forslag om forbud må det også vurderes en lovendring.

Jeg er opptatt av dyrevelferd. Det er også regjeringen. Jeg er glad for at det er interesse rundt dyrevelferd. Som kjent skal vi legge fram en stortingsmelding om dyrevelferd til neste år. Jeg håper at den vil gi grunnlag for mange gode debatter i Stortinget om flere viktige temaer som berører dyrehold og landbruksnæringen i landet vårt. Nye forbud må imidlertid ikke være basert på symbolpolitikk uten at den praktiske betydningen er grundig vurdert. Man må også vurdere mulige konsekvenser for bl.a. handelsinteresser og det lovmessige grunnlaget for reguleringen. Jeg er derfor ikke enig i representantforslaget.

Presidenten [15:35:52]: Det blir replikkordskifte.

Ingvild Wetrhus Thorsvik (V) [15:36:13]: Jeg observerer at det er forskjellige betraktninger av disse juridiske vurderingene. Venstre mener at Norge har et betydelig større handlingsrom enn hva statsråden gir uttrykk for. Dette er også, som representanten fra Miljøpartiet De Grønne sier, et handlingsrom som

Senterpartiet i andre saker er veldig opptatt av å utforske. Det vi foreslår her i dag, er heller ikke særlig radikalt. Israel har allerede innført et tilsvarende forbud som det vi foreslår, og diskusjonen går for fullt i EU.

I Utenriksdepartementets utredning fra 2016, som landbruksministeren viser til i sitt svarbrev, konkluderer de tross alt med at de anser det som mest nærliggende at et forbud mot innførsel og omsetning av pelsprodukter vil kunne omfattes av unntaket i EØS-avtalen artikkel 13.

Hvorfor er det sånn at statsråden mener at import av pels fortsatt skal være lovlig? Og hvorfor ønsker man ikke en utredning med en eneste gang?

Statsråd Sandra Borch [15:37:17]: Norge har tradisjonelt forsvart et åpent, forutsigbart og regelstyrt handelsregime. Da bør man også være varsom med sånne forbud og vurdere nødvendigheten opp mot mulige utfordringer for norske eksportinteresser. Det er utfordringer med internasjonalt regelverk, men jeg vil også si at det vil være utfordringer med nasjonalt regelverk, fordi det er store, ubesvarte spørsmål om hvordan dette skal kontrolleres. Hvem skal kontrollere det? Dette er et forslag som regjeringen mener det er uklokt å bruke ressurser på nå, når vi også ser at forbrukermønsteret i Norge er i ferd med å gå den veien uansett.

Ingvild Wetrhus Thorsvik (V) [15:38:05]: I forbindelse med behandlingen av forslaget om forbud mot pelsdyr i Norge i 2019 skrev Senterpartiet i sine merknader:

«Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener at et forbud mot produksjon av pels i Norge bare vil flytte produksjonen til andre land med dårligere dyrevelferd. Skal forbudet bidra til mindre produksjon av pels globalt, vil det være naturlig at det følges opp av et forbud mot omsetning av pels og pelsprodukter.»

Senterpartiets nåværende parlamentariske leder, Geir Pollestad, uttalte faktisk i sin tid at det er absurd at pels skal være lovlig å omsette i Norge dersom et forbud mot pelsdyrhold blir innført.

Hvorfor ønsker statsråden at importert pels fortsatt skal være lovlig å selge når dette tross alt, ifølge Senterpartiet og hennes egne partifeller, er absurd?

Statsråd Sandra Borch [15:38:50]: Det er all grunn til å diskutere rekkefølgen av de vedtakene som forrige regjering var med på å gjøre. Jeg vil tro det også var en grunn til at forrige regjering ikke innførte et forbud mot import av pels, fordi man i 2016 viste til de rettslige forholdene knyttet til et eventuelt forbud mot import og omsetning av pelsprodukter, og at det kunne være i strid med internasjonalt regelverk.

Som nettopp nevnt, jf. innstillingen fra komiteen, som flere partier står bak, kan forslaget reise en del spørsmål som gjelder både avgrensning og håndheving av forbudet. Det er ikke gitt at det alltid er så lett å avgjøre når et produkt eller deler av et sammensatt produkt stammer fra sånne dyrehold som beskrevet i representantforslaget.

Ingvild Wetrhus Thorsvik (V) [15:39:49]: Grunnen til at dette ikke ble foreslått i første omgang, i 2019, er jo nettopp at det må innføres et nasjonalt forbud først for at dette skal være i samsvar med internasjonalt handelsregelverk. Det løse forslaget som vi har levert, går jo på å møte de bekymringene som regjeringen og andre partier som går mot dette forslaget, har.

Hva er det som er til hinder for at man nå gjør en ny utredning, slik Venstre har foreslått, av hvordan det stiller seg nå som Norge har innført et nasjonalt forbud?

Statsråd Sandra Borch [15:40:26]: Det er ikke en prioritet som denne regjeringen ønsker å bruke ressursene på akkurat nå. Vi er i ferd med å danne grunnlag for en bred dyrevelferdsmelding som skal legges fram i 2024, og her vil det være mulighet til å ta opp en rekke spørsmål som omhandler viktige saker knyttet til dyrevelferd.

Presidenten [15:40:46]: Replikkordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 11.

Da er vi gjennom sakene på dagens kart. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 15.41.

